

Предпредлог Трговинског законика за Краљевину Србију, 1912.

Садржај

Прва књига

Опште одредбе

I део

О трговцима и трговачким друштвима

Одсек I. О трговцима

Одсек II. Трговачки регистар

Одсек III. Трговачка фирма

Одсек IV. Трговачке књиге

Одсек V. Прокура и трговачки помоћници

Одсек VI. Трговачки помоћници и ученици

Одсек VII. Трговачки посредници (сензали)

Одсек VIII. Трговачки агенти

Друга књига

Одсек IX. О трговачким друштвима

Глава I. Општа наређења

Глава II. Јавно трговачко друштво

I. Оснивање овог друштва

II. Правни одношај између другара

III. Правни одношај другара према трећим лицима

IV. Престанак друштва и иступање другара

V. Ликвидација друштва

VI. Застарелост

Глава III. Мешовито или командитно друштво

Глава IV. Акционарско друштво

I. Опште одредбе

II. Оснивање друштва

III. Правни односи друштва и акционара

IV. Уређење и управа

V. Измене друштвених правила

VI. Престанак и неважност друштва

VII. Државни надзор

VIII. О страним акционарским друштвима у Србији

IX. Казне

Глава V. О командитном друштву на акције

X. Глава VI. Друштво с ограниченом одговорношћу

I. Оснивање друштва

II. Друштвени органи

1. Пословође

2. Надзорни одбор

3. Збор другара

4. Права мањине

III. Измене друштвеног уговора

IV. Филијали

V. Правни одношаји друштва и другара

VI. Престанак друштва

VII. Преокретање других друштава у друштво с ограниченом одговорношћу

VIII. Страна друштва с ограниченом одговорношћу

IX. Казне

Одсек X. Тајно друштво

Одсек XI. Друштво за почесне спекулације

Трећа књига
II део
Трговачки послови

Одсек I. Општи прописи

Одсек II. Трговачка куповина

Одсек III. Комисион

Одсек IV. Отправљачки посао

Одсек V. Јавна сместишта

Одсек VI. Возарски посао

Одсек VII. Пренос ствари и лица железницом

III део

Докази о трговачким пословима

IV део

Прелазна и завршна наређења

347.7(497.11)

741-(5)
~~824 (5)~~

ПРЕДПРЕДЛОГ ТРГОВИНСКОГ ЗАКОНИКА

ЗА

КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

СЛУЖБЕНО ИЗДАЊЕ МИНИСТАРСТВА ПРАВДЕ

БЕОГРАД

ШТАМПАРИЈА „ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ“

Димитрија Гавриловића (пређе А. М. Станојевића)

(КНЕГИЊЕ ЉУБИЦЕ УЛ. БР. 6.)

1912.

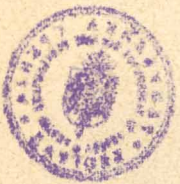
ПРЕДГОВОР.

Решењем Министра Правде г. Михаила П. Јовановића од 5. марта 1905. год. бр. 2501. поверена је израда пројекта Трговинског Законика стручној комисији. Ова комисија била је састављена из две врсте чланова: чланова редактора: г. г. Андре Ђорђевића, државног саветника у пензији, Спасоја Радојичића и Ђорђа Б. Несторовића, судија Касационог Суда и Милана Ст. Марковића, начелника Министарства Правде. По смрти г. Марковића, који је као члан редактор радио на првој књизи, постављен је за члана редактора г. Михаилу П. Јовановић, председник Касационог Суда, — и чланова шире комисије: г. г. Александра Борисављевића, државног саветника, Марка Стојановића, јавног правозаступника, Радована Филиповића, судије Касационог Суда, Милића Радовановића, професора Универзитета и Саве Шапчанина, начелника Министарства Правде.

Пројекат који су израдили чланови-редактори претресао је у седницама шире комисије. После свршеног претреса у широј комисији, Министар Правде поверио је члану-редактору г. Несторовићу, израду прелазних и завршних наређења и коначну редакцију пројекта.

При изради пројекта за основу је узет Немачки Трговински Законик, једно као најбољи савремени трговински законик, а друго с тога што наша држава стоји и у развијеним трговинским односима са Немачком.

Друштво са ограниченом одговорношћу израђено је према Аустријском Законнику, који у ствари није ништа друго но допуњен Немачки Законик.

Решењем Министра Правде од 28. фебруара 1912. г. Бр 4194., учињен је распоред са оштампаним књигама овога „предпредлога“ тако да их имају добити сви новчани заводи и кредитне установе, трговачка, занатлијска, индустријска и раденичка комора, савез земљорадничких задруга, првостепени и виши судови, правни факултет, Народна Библиотека, редакције часописа и дневних листова.

Од Министарства Правде 24. маја 1912. г. Бр. 9566., у Београду.

П Р В А К Њ И Г А

ПРЕДПРЕДЛОГ ТРГОВИНСКОГ ЗАКОНИКА ЗА КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.

§ 1.

У трговинским делима, у колико не би било правила у овом закону, примењиваће се *трговински обичаји*, а ако ни њих не би било, онда прописи грађанског законика.

І Д Е О

О ТРГОВЦИМА И ТРГОВАЧКИМ ДРУШТВИМА.

ОДСЕК I.

О трговцима.

§ 2.

Трговац је у смислу овога законика свако лице, природно или правно, које се у своје име бави трговином.

Под трговином разуме се занимање ма којом врстом трговачких послова.

§ 3.

Трговински су послови :

1. Прибављање покретних ствари (робе) и хартија од вредности са накнадом, ради отуђења такође са накнадом, било да се роба непромењена, било обрађена или прерађена отуђује ;

2. Примање робе на обраду или прераду за другога у колико такав рад премаша занатски посао;
3. Обезбеђивање на основу премија;
4. Банкарски, мењачки и берзански послови;
5. Предузећа преноса робе или путника на суву или води;
6. Комисионарски и отпраљачки (спедитерски) послови;
7. Послови ималаца сместишта;
8. Послови трговачких агената и трговачких посредника;
9. Издавачки и други послови књижарске трговине или трговине уметничким производима;
10. Послови штампарски у колико прелазе обим занатског рада.

§ 4.

Предузеће које не спада ни у једну врсте послова побројаних у § 3. овога законика, а по начину на који се и обим у коме се води треба да је уређено као трговина, сматра се у смислу овога законика као трговачко, од дана кад је фирма уведена у трговачку уписницу (регистар).

§ 5.

За пољопривреду и шумарство не вреде прописи § 3. и 4. овога законика. Тако исто не вреде ови прописи ни за узгредна трговачка предузећа, која би проистицала из пољопривреде или шумарства.

§ 6.

Прописи о фирми, трговачким књигама и прокури, не вреде за занатлије ни за лица која се занимају омањом трговином. Омања је трговина она радња на коју се не плаћа више од 60 динара непосредног пореза без приреза.

За вођење омање радње не може се образовати јавно и командитно трговачко друштво.

§ 7.

Онај чије је име уведено у трговачки регистар, не може се бранити тиме да му радња није трговачка.

§ 8.

Прописи о трговцима примењују се и на трговачка друштва.

Удружење које закон, без обзира на предмет његова предузећа, сматра за трговачко друштво, подлежи прописима о трговачкој фирми, трговачким књигама и прокури.

§ 9.

Трговати може свако лице, које се може правно обавезати и својим имањем слободно располагати.

§ 10.

Малолетник, који је навршио седамнаесту годину, може трговати, ако му то одобри отац, односно старалац, а поред тога и старатељски судија. Ово одобрење мора се увести у трговачки регистар.

§ 11.

Удата жена може трговати ако јој муж одобри. То одобрење мора бити утврђено јавном исправом.

Ако муж и жена, или једно од њих, нису навршили године пунолетства, или ако муж не може да даде своје одобрење, потребно је одобрење старатељског судије.

Одобрење мужевљево или старатељског судије мора се унети у трговачки регистар.

§ 12.

Жена, која у време удаје води трговачку радњу, власна је исту радњу продужити, док јој муж то не забрани начином, којим се даје одобрење за трговање.

§ 13.

Пунолетна трговкиња може ради своје трговачке радње пуноважно задужити или отуђити сва своја непокретна добра.

§ 14.

Малолетна лица, која добијају одобрење за вођење трговине, могу задужити или отуђити и своја непокретна добра.

§ 15.

Ако малолетник ради на пропад свога имања, може му се одузети одобрење за трговање. Удатој жени може муж у свако доба трговање да забрани.

Опозивање одобрења за трговање бива истим начином којим је и дато. Оно важи према трећим лицима од дана кад је објављено у службеним новинама.

§ 16.

Све што жена трговањем стече, служи искључиво за исплату њених трговачких обавеза и у случају ако би муж по уговору брачном о заједници имања имао права на ту тековину.

ОДСЕК II.

Трговачки регистар.

§ 17.

Сваки првостепени суд, који је надлежан за трговачке послове водиће трговачки регистар.

Облик регистра и начин како се он води прописује Министар правде.

§ 18.

Сваки може слободно разгледати трговачки регистар и исправе поднете ради уписа.

Препис уписа може сваки захтевати, а препис приложених писмена само онај, који вероватно погаже да има за то оправданог интереса. Препис ће се оверити, ако се то затражи.

Суд ће, кад се затражи, дати уверење о томе, да по предмету каквог уписа није било накнадних уписа, или да извесног уписа није никако ни било.

§ 19.

Суд ће сваки упис објавити одмах три пут у службеним новинама, а један препис уписа изложити на судском здању.

Упис се мора објавити у целини осим ако закон за који случај друкчије не наређује.

Објава сматра се за свршену по истеку онога дана, кога је трећи пут изашла у службеним новинама.

§ 20.

Пријаве за упис у трговачки регистар и потписи, који се имају у суду чувати, морају се лично извршити у суду или поднети у исправи која је влашћу оверена.

Пријава се може извршити и преко нарочито за тај посао овлашћеног пуномоћника. Правни последници интересованих лица доказаће, у колико је могућно јавном исправом, да су они заиста њихови правни последници.

§ 21.

У колико овим закоником није друкчије прописано, уписи у трговачки регистар и подношење за то потребних пријава и потписа, као и осталих прописаних писмена за регистар, морају се извршити код свакога суда у чијој области власник радње има филијал, и то на исти начин, на који се то чини код суда, надлежног за главну радњу.

Упис код суда у чијој се области налази филијал не може се извршити, док се не докаже да је извршен упис код суда главне радње.

Ови прописи вреде и тада, кад је главна радња у страни држави. Пријаве, потписи и уписи имају да се изврше истим начином код суда филијала као да је главна радња у земљи, у колико закон стране државе не изискује да се од тога одступи.

§ 22.

Суд филијала известиће службено суд главне радње о упису и престанку филијала. То ће се увести у трговачки регистар код суда главне радње, али се неће објављивати.

Пријаве, које се тичу само филијала неће се саопштати суду главне радње.

§ 23.

Суд ће онога, који је дужан да учини пријаву или да поднесе потпис или какво писмено за трговачки регистар, новчано кажњавати док ову дужност у остављеном року не испуни. Поједине казне не могу бити мање од тридесет ни веће од две стотине динара.

§ 24.

Док се год нека околност, коју треба унети у трговачки регистар, не упише и не објави, не може је онај кога се она тиче истаћи као приговор према трећем, осим ако је овај за њу знао.

Но ако је таква околност уписана и објављена, она вреди према трећем, осим ако то лице није знало или није било дужно да за њу зна.

За послове са филијалом који је уведен у трговачки регистар, вреде само упис и објава коју је извршио суд надлежан за упис филијала.

§ 25.

Ако је извршном судском одлуком утврђено, да је неко дужан да учествује у каквој пријави за трговачки регистар, или је таквом одлуком, према једноме од оних лица која имају да учествују при пријави уписа, утврђен извесан правни однос који по закону треба да се упише, онда је за упис довољна пријава осталих лица. Уништи ли се пак одлука на основу које је упис учињен, онда се то мора забележити у регистар на предлог једног учесника.

Ако је извршном судском одлуком у некој парници изречено да се неки упис не сме учинити, онда се упис не може извршити против воље онога по чијем је тражењу одлука изречена.

ОДСЕК III.

Трговачка фирма.

§ 26.

Фирма је име под којом трговац води своју трговину и којим се потписује у својим трговачким пословима.

Трговац може под својом фирмом тужити и бити тужен.

§ 27.

Трговац који тргује без другара, дужан је за фирму узети своје потпуно грађанско име (име и презиме).

Фирми се не сме ништа додати што би наговештавало другарски одношај, или би могло изазвати обману о врсти

или обиму трговине, а допуштају се додатци ради тачнијег обележавања саме радње или њеног сопственика.

§ 28.

Фирма јавнога друштва (ортаклука) састоји се или из грађанских имена свију другара или из имена само једног или више другара с додатком, из кога се види да постоји друштво.

Фирма командитног друштва састоји се из грађанског имена једног или више јавних другара, с додатком из кога се види да друштво постоји.

За трговачко име ових друштава могу се узети и само презимена јавних другара; а имена и презимена осталих другара не могу се узети.

§ 29.

Акционарско, као и командитно друштво на акције, добија, по правилу, своју фирму по предмету предузећа. Фирма акционарског друштва садржаваће назначење „акционарско“ а фирма командитног друштва на акције садржаваће назначење „командитно друштво на акције“.

§ 30.

Фирма се не мора мењати ако сопственик радње или квји члан промени своје грађанско име.

§ 31.

Ко прибави или наследи какву трговачку радњу може је водити под пређашњом фирмом, за назначењем или без назначења да је радња на њега прешла, ако му је пређашњи сопственик, односно његов наследник, то изреком одобрио. Овим се не мења пропис § 29. који се односи на фирму акционарских и командитних друштава на акције.

Ови прописи вреде и онда, кад ко какву трговачку радњу закупи, или је добије на уживање, или је продужи по каквом сличном правном односу.

§ 32.

Фирма се може пренети на другог само с радњом, која се под том фирмом води.

§ 33.

Кад у коју трговачку радњу или какво трговачко друштво уђе ново лице као другар, или кад који члан отуда иступи, радња се може продужити и под дотадашњом фирмом.

Али ако је име члана, који је иступио или умро, било у заједричкој фирми, онда се трговина може продужити под истом фирмом само тада, ако на то изреком пристане другар који из друштва иступа, односно његов наследник.

§ 34.

Ко уговором прибави какву трговину с назначењем у фирми да је радња на њега прешла, или и без таквог назначења, одговара и сам за све обвезе ранијег сопственика те радње, које су засноване искључиво за ту радњу. А потраживања те радње према дужницима прелазе на њега само тада, ако му је дотадашњи сопственик, односно његов наследник, изреком одобрио продужење радње под истом фирмом.

Ако је друкчије уговорено, онда то вреди према трећим лицима само онда, ако је то уписано у трговачки регистар и обзнањено, или ако им је то прибавилац или преносилац нарочито саопштио.

Кад се дотадашња фирма не продужи, нови сопственик трговине одговара за раније обвезе исте радње само онда, ако је по каквом основу за то обавезан, а нарочито, ако је прибавилац радње уобичајеним начином обзнанио, да те обвезе на себе прима.

§ 35.

Ако нови сопственик радње одговара за њене раније обвезе, на основу продужења фирме или на основу обзнане извршене у смислу трећег одељка § 34., онда тражбине поверилаца против ранијег сопственика застаревају по истеку 5 година, осем ако застарелост и раније не наступи по Грађанском Законику.

У случају одељка првог § 34. застарелост почиње по истеку дана, кога је нови ималац фирме уведен у трговачки регистар овога суда у чијој се области налази главна радња, а у случају трећег одељка § 34. кад истече дан кога је извршено саопштење о пријему радње. Ако би поверилац могао

захтевати испуњење обавеза тек доцније, онда застарелост почиње од тога времена.

§ 36.

Ако наследници продуже наслеђену трговину, одговарају за раније обавезе њене у смислу § 34. овога законика.

Неограничена одговорност по одељку првом § 34. неће наступити, ако наследник обустави продужење радње у току од три месеца од кад је сазнао да му је радња у наслеђе припала.

На ток рока примењују се прописи грађанског законика о застарелости. Ако по истеку три месеца право на на одбијање наслеђа није још изгубљено, онда се рок не свршава пре док не протече онај рок у коме се може наслеђе одбити.

§ 37.

Кад неко уђе, као јавни ортак или као командитор, у радњу каквог трговца коју је овај дотле сам водио, онда друштво одговара за све раније обавезе те радње и ако није продужена стара фирма. У томе случају и ранија потраживања те радње прелазе на друштво.

Ако је што друкчије уговорено, онда то вреди према трећима само тада, ако је уписано у трговачки регистар и обзнањено, или, ако је један од другара трећем лицу то саопштио.

§ 38.

Сваки трговац дужан је да пријави своју фирму и место своје трговачке радње суду у чијој је области радња, ради уписа у трговачки регистар, као и да одмах своје трговачко име пред сулом потпише.

§ 39.

Свака нова фирма мора се јасно разликовати од свију осталих које постоје у истом месту или у истој општини а већ су уписане у трговачки регистар.

Има ли један трговац исто име и презиме под којим је други већ уведен у трговачки регистар, онда ради разликовања мора придати своје трговачком имену нарочити додатак. Ово наређење вреди и за фирму филијала.

§ 40.

Промена фирме или њеног сопственика, као и премештај седишта трговачке радње у друго место, има се према § 38. пријавити ради уписа у трговачки регистар.

Тако се мора поступити и онда, кад фирма престане. Ако лица, која су обавезна да пријаве престанак фирме, не могу то да учине путем прописаним у § 38., онда ће надлежни суд по службеној дужности увести у трговачки регистар престанак фирме, чим за то сазна и о томе се увери.

§ 41.

Отварање стечаја над имањем трговца уводи се у трговачки регистар по службеној дужности. То исто вреди и о решењу, којим се поништава отварање стечаја, као и о решењу о дизању или престанку стечаја. Ни један од ових уписа не објављује се, нити се прописи § 24. овде примењују.

§ 42.

Пријаву за увођење правног лица, које према предмету, врсти и обиму његове трговине треба увести у трговачки регистар, морају учинити сви чланови управног одбора.

Уз пријаву морају се поднети правила правног лица и исправе о избору управе у оригиналу или овереном спису. Али кад се пријављује филијал за упис, онда није потребно прилагање исправе о избору управе.

У трговачки регистар треба унети фирму и место где је седиште правног лица, предмет предузећа и имена чланова управе, а тако исто и посебна наређења друштвених правила која се односе на трајање предузећа и на овлашћење управног одбора да заступа исто правно лице.

§ 43.

Ради уписа има се пријавити и свака промена правила или података који су уписани у трговачки регистар по наређењу одељка 3. § 42., даље, престанак правног лица, ако то није последица отвореног стечаја, имена ликвидатора, као и нарочита наређења која се односе на овлашћење о заступању.

Упис промене друштвених правила врши се позивањем на исправе које су суду поднете односно те промене, ако

се промена не односи на податке, који су наведени у трећем одељку § 42.

Пријаву врши управни одбор, а чим се изберу и пријаве први ликвидатори, онда пријаве за упис врше сами ликвидатори.

Судом постављени чланови управе или ликвидатори имају се по службеној дужности увести у регистар.

У случају стечаја примењује се наређење § 41.

§ 44.

Чланови управног одбора и ликвидатори правног лица имају се пред судом потписати. Те ће потписе суд у својој архиви чувати.

§ 45.

Предузећа државе, округа, среза или општине не треба уводити у трговачки регистар, а ако се пријаве учине, онда ће се уписати само фирма, седиште и предмет предузећа.

§ 46.

Онога који употреби фирму на коју по наређењима овога одсека нема права, суд ће казнама нагонити да напусти употребу туђе фирме. Величина казне одређује се по другом одељку § 23.

Који буде у своје праву оштећен тиме, што неко други какву фирму бесправно употребљава, може тражити да овај напусти употребу те фирме. Овим се не крњи његово право на тражење накнаде за претрпљену штету.

ОДСЕК IV.

Трговачке књиге.

§ 47.

Сваки трговац дужан је уредно водити ове књиге: дневник, главну књигу и пописник.

Он може, ако хоће, водити и друге књиге, по начину књижења који буде усвојио.

§ 48.

Сваки трговац дужан је, у почетку своје радње, сачинити попис (инвентар), у који ће тачно уписати сва своја непокретна добра, сва своја потраживања и дуговања, суму свога капитала, све хартије од вредности и сву осталу имовину своју, и при том означити вредност свих тих делова имаовине, а на завршетку направити закључак, који ће представити одношај имаовине (актива) према дуговима (пассива) — биланц.

Он је дужан и по свршетку сваке своје пословне године сачинити такав инвентар и биланц.

Ако трговац има такво стовариште робе да се по природи радње с том робом не може сваке године лако правити инвентар, онда га може правити сваке друге године.

§ 49.

При саставу инвентара и биланца све делове имаовине треба означити по вредности, коју тада имају.

Вредност се мора означити у динарима.

Сумњива потраживања треба уписати по вероватној вредности, а отписати она, која се не могу наплатити.

§ 50.

Инвентар и биланц треба одмах уписати у особену за то одређену књигу (пописник).

Уписани инвентар и биланц треба трговац сам да потпише. Ако има више другара који лично одговарају, треба да их сви потпишу.

§ 51.

У дневник се пре свега има да уведе резултат инвентара, који ће се изложити са једним или више рачуна понизаних један за другим, према систему књиговодства који буде трговац усвојио. Затим има да се нижу, дан по дан, послови трговца, са означањем дуговања и потраживања односних рачуна код сваке партије.

Кад су послови многобројни, па ма од колике да су важности, као и кад су они извршени ван места становања трговчева, онда се једном самом партијом могу да обухвате сви послови, који се односе на сваки поједини рачун а извршени су

истог дана. При низању тих послова мора се увек држати оног истог реда којим су и свршавани.

Тако исто бележиће се и новчане суме које трговац изузима за свој домаћи трошак, за који се мора у главној књизи да отвори особени рачун.

§ 52.

У главној књизи мора се за сваки предмет и свако лице да отвори особени рачун са „дугује“ и „потражује.“ У сваки од таквих рачуна уводиће се строго хронолошким редом сви послови понизани у дневнику који се односе на дотични рачун.

§ 53.

Сваки трговац дужан је задржати препис или отисак од свакога писма и телеграма који је по делу своје радње шаље другоме, и те преписе као и сва примљена писма и телеграме брижљиво у реду чувати.

§ 54.

Књиге морају бити повезане и јемствеником прошивене и у свакој све стране или листови редним бројем осначени (пагинирани или фолирани), а пре почетка књижења и потврђене трговачким судом, а где овога нема првостепеним судом.

Суд ће у потврди својој, коју ће ставити на последњој страни књиге, назначити назив и број страна или листа књиге, чија је она, датум и службени број потврде, а потпис судски утврдити службеним печатом, којим ће се притврдити оба краја јемственика.

Суд ће потврдити књиге само онога трговца, који је фирму своје радње уписао у трговачки регистар.

§ 55.

Књиге се морају водити на српском језику.

У току књижења не смеју се остављати празнине на странама књиге нити листови из ње водити нити нови додати. Што је једном у њој већ уписано, не сме се више преправљати ни брисати тако да се више не може прочитати. У опште забрањује се свака измена због које би било

неизвесно да ли је она учињена при првобитном књижењу или касније.

На свршетку сваке своје пословне године, трговац је дужан закључити сваку књигу и поднети је надлежном суду да тај закључак овери.

§ 56.

Трговац је дужан чувати своје књиге десет година, рачунајући од дана последњег уписа.

То исто важи и за примљена трговачка писма и телеграме, као и за препис послатих писама.

§ 57.

Само уредно вођене и судом потврђене трговачке књиге могу служити у трговачким пословима као непотпун доказ.

У споровима између трговаца, кад се њихове трговачке књиге међу собом не слажу, судија ће оценити, да ли доказ трговачким књигама треба сасвим одбацити у томе спору, или ће као потпун доказ узети књиге само једне парничне стране.

§ 58.

Књиге, на основу којих је раније трговац какву тужбу поднео, па се доказало да је намирен, немају никакве доказне снаге. То исто вреди и за књиге трговца, који је пресудом био осуђен за превару или други који из користољубља учињени преступ.

§ 59.

Доказна снага трговачких књига не мења се, ако их је трговачки помоћник водио.

§ 60.

Трговачке књиге задржавају своју доказну снагу према трговцу за десет година а према нетрговцу за годину дана, рачунајући од дана, под којим је укњижено спорно потраживање уписано.

По истеку ових рокова застаревају и односно тражбине.

§ 61.

Књиге страног трговца, које су уредно вођење по закону његове земље с којом наша држава нема уговора о

томе, могу имати ону доказну снагу, коју имају на судовима те земље и књиге српскога трговца, вођене по овом закону.

§ 62.

У течају парнице суд може, по службеној дужности или на захтев противне стране, наредити парничару, да му у својим књигама покаже укњижене предмете, о којима се спор води.

Ако парничар неће да покаже књиге суду, а противна страна се изјаснила да ће им веровати, суд јој може тада досудити заклетву.

§ 63.

Саме у парницама за наслеђа, деобу друштвеног или заједничког имања, и у случају отвореног стецишта, суд може наредити да му се поднесу трговачке књиге ради испитивања у целом њиховом обиму.

ОДСЕК V.

Прокура и трговачки пуномоћници.

§ 64.

Прокуру може дати само власник трговачке радње или његов законни заступник, и то само изречно. Она се може дати и неколицини лица заједнички (заједничка прокура).

§ 65.

Прокура је овлашћење за вршење свију врста судских и вансудских послова и правних радња које захтева природа једне трговачке радње.

За отуђење и оптерећење непокретних добара прокурста мора бити нарочито овлашћен.

§ 66.

Ограничење обима прокуре не вреди према трећим лицима а нарочито не вреди ограничење да се прокура простире само на извесне послове или извесне врсте послова, или да се она може вршити само у извесним приликама, или за неко извесно време, или на појединим местима.

Ограничење прокуре само на једну од више радња вреди према трећима једино онда, ако се те радње воде под разним фирмама.

Фирма филијала сматра се за различну и онда, кад се у њој налази додатак који је обележава као фирму филијала.

§ 67.

Прокуриста се пуноважно потписује кад испод фирме потпише своје име са уобичајеним додатком који показује да је он прокуриста.

§ 68.

Прокура се може у свако доба одузети, без погледа на правни одношај на основу кога је она дата, но прокуристи остаје право да тражи накнаду по уговору.

Прокура се не може пренети на другога. Она не престаје смрћу власника радње.

§ 69.

Давање прокуре власник радње дужан је пријавити ради увођења у трговачки регистар.

Прокуриста ће код суда потписати фирму и своје име и ово ће суд чувати.

Престанак прокуре има се пријавити за упис у трговачки регистар на исти начин као и давање прокуре.

§ 70.

Трговачки је пуномоћник онај, ко је без прокуре, изреком или прећутно, овлашћен да води какву трговачку радњу или да врши извесну врсту послова или само поједине послове такве радње. Ово се овлашћење распростире на све послове и правне радње, које таква трговачка радња или вршење поверених му послова обично собом доноси.

Но трговачки пуномоћник није властан у име свога властодавца задужити или отуђити његова непокретна добра, менично га задуживати, зајам учинити, или спорове његове водити, осим ако није за то нарочито овлашћен.

Остала ограничења власти трговачког пуномоћника могу се само онда истаћи према трећима, кад се докаже да су им била позната или да су морали за њих знати.

§ 71.

Прописи предњег члана вреде и за оне трговачке пуномоћнике, који власнику трговачке радње служе као путници ради свршавања послова изван места његове радње.

Ови су путници овлашћени посебице на то да наплаћују цену робе, коју су они продали и да продужују рокове њеног плаћања.

Њима лично могу купци пуноважно саопштити недостатке или мане продате им робе, изјавити им да робу не примају, као и учинити сва друга изјашњења те врсте.

§ 72.

Ко је стално или привремено намештен у каквом дућану или отвореном стоваришту робе, самим тим је овлашћен за све продаје и све наплате, које се обично врше у таквом дућану или стоваришту робе.

§ 73.

Трговачки пуномоћник дужан је уза свој потпис назначити да је пуномоћник, али при том не сме ништа додати што би га означавало као прокуристу.

§ 74.

Трговачки пуномоћник не сме без пристанка власника радње своје овлашћење пренети на другога.

ОДСЕК VI.

Трговачки помоћници и ученици.

§ 75.

Трговачки је помоћник онај, који се најми да за награду врши трговачку службу у каквој трговачкој радњи. Ако није ништа нарочито уговорено, он је дужан да врши све послове, које обично раде трговачки помоћници у месту службе а за награду, која се обично плаћа у томе месту.

§ 76.

Без господаревог пристанка трговачки помоћник нема права ни да води какву трговину, нити да за свој или туђ рачун врши послове исте врсте.

Кад год није изреком друкчије уговорено, сматра се, да је власник радње одобрио помоћнику трговачку радњу, ако је знао кад га је у службу узимао, да има своју радњу.

§ 77.

Ако трговачки помоћник прекрши наредбу § 76., господар има права тражити, да му накнади причињену штету. Место те накнаде господар је властан тражити, да се послови, које је трговачки помоћник закључио за свој рачун, сматрају да су закључени за њега. А ако је помоћник посао закључио за туђ рачун, онда господар може тражити, да му да примљену награду, или, да му уступи право на још непримљену награду.

Ово право господарево застарева за три месеца од дана када је сазнао, да је посао закључен, но то му право застарева за три године од дана кад је посао закључен, без обзира, да ли је за посао сазнао или није.

§ 78.

Господар је дужан да тако удеси и одржава просторије радње, материјал и справе потребне за радњу, да уреди ток радње и часове рада, како би помоћнику било обезбеђено здравље од опасности у колико сама природа посла то допушта, као и да му штити благе обичаје и пристојност.

Ако господар радње даје трговачком помоћнику храну и стан у своме дому, онда је дужан дати му такав стан, храну и толико одмора од рада колико је потребно да му се обезбеди здравље, наравственост и вера.

Ако господар не би вршио те дужности односно живота и здравља трговачких помоћника, дужан ће бити да им накнади сву штету по прописима који вреде за штету из противправних дела.

§ 79.

Трговачки помоћник, који би несрећним случајем а без своје кривице, био спречен да врши службу, задржава право на плату и издржавање, највише за шест недеља.

Он не мора пристати да му се у томе случају урачунава она сума, коју би примао као помоћ против болести или несретног догађаја. Не вреди погодба, која би била томе противна.

§ 80.

Господар је дужан давати плату својим трговачким помоћницима на крају сваког месеца. Не вреди погодба, по којој би се плата имала издавати доцније.

§ 81.

Ако је уговорено да трговачки помоћник добија провизију за послове које буде закључио или за које буде посредовао, тада се има поступити по наређењима § 118. и § 121. тач. 1. прописаним за трговачке агенте.

§ 82.

Уговор о најму између господара радње и трговачког помоћника, ако је закључен на неодређено време, може отказати свака страна само на шест недеља у напред.

§ 83.

Ако се уговори отказни рок, онда он мора бити једнак за обе стране, и не сме бити мањи од једног месеца. Отказ може важити само за крај календарског месеца.

По првом ставу овога параграфа има се поступити и онда, кад је уговор о најму закључен истина за одређено време, али с погодбом, да се има сматрати да је продужен ако се не буде отказао у уговореном року.

Неће важити погодба, која би била противна овим прописима.

§ 84.

Прописи предњег параграфа не вреде за трговачке помоћнике чија плата износи више од 3000 динара на годину.

§ 85.

Неће вредети прописи § 83. ни онда, кад је трговачки помоћник узет у службу само привремено, осем ако би у њој остао више од три месеца, али и у томе случају отказни рок мора бити један исти за обе стране.

§ 86.

Из важних узрока може свака страна захтевати да уговор о најму одмах престане без икаква обзира на отказни рок.

Кад се служба отказује зато што се друга страна не придржава уговора, онда је ова дужна да накнади штету коју противна страна трпи због престанка службе.

§ 87.

У колико се према особеним приликама не би друкчије оценило, као важни узроци, због којих трговачки помоћник може да и мимо отказни рок иступи из радње, јесу нарочито ови :

1. Кад трговачки помоћник постане неспособан за службу;
2. Кад му господар не издаје плату или издржавање;
3. Кад господар не извршује дужности које су му прописане § 78 ;
4. Кад господар злоставља трговачког помоћника или му нанесе теже увреде, или се према њему неморално понаша; као и кад га неће да заштити у томе од другог свог службеника или кога члана своје породице.

§ 88.

У колико се према особеним приликама не би друкчије оценило, као важни узроци, због којих господар радње може да и мимо отказни рок отпусти трговачког помоћника, јесу нарочито ови :

1. Кад се трговачки помоћник покаже неверан у служби или употребљава на зло дато му поверење, или повреди дужност коју има по § 76.;
2. Кад службу своју неоправдано пренебегне за дуже време или упорно неће да извршује своје службене дужности;
3. Кад је трајном болешћу, или кад је казном затвора, или дужим одсуством, или војном службом, дуже од шест недеља, спречен да врши своју службу ;
4. Кад господара или његова заступника злостави или јако увреди.

Ако се трговачком помоћнику откаже служба зато, што не може да је врши због несрећног случаја, за који он није крив, онда он не губи право, које му признаје § 79.

§ 89.

Кад трговачки помоћник из службе иступи, може тражити да му господар изда писмено уверење о томе, колико

је времена служио и какве је послове радио, а ако помоћник нарочито тражи, онда и о томе, каквог је владања и подобности био у служби.

На молбу трговачког помоћника, месна полицијска власт дужна је ово уверење потврдити бесплатно.

§ 90.

Погодба између господара и трговачког помоћника, да овај, пошто иступи из службе, не сме за неко време да ради исте послове, вреди само у колико му то ограничење, по времену, месту и предмету рада неправично не смета будућности.

То ограничење не сме трајати дуже од три године од кад служба престане.

Таква погодба неће вредети, ако ју је трговачки помоћник закључио у малолетству.

§ 91.

Господар који противно уговору поступи и тиме даде повода трговачком помоћнику, да по §§ 86. и 87. из службе иступи, не може се користити правима, која би му истичала из погодбе означене у § 90. То исто вреди и онда, кад господар отпусти трговачког помоћника, осем ако је то господар учинио из важног узрока који није он изазвао, или ако помоћнику за све време нерада издаје плату коју је у последње време имао.

Ако се трговачки помоћник обвезао, да у случају кад не изврши обавезу из § 90. коју је на себе примио, плати извесну новчану казну, господар може тада тражити само ту казну, а нема права искати нити извршење обавезе нити накнаду веће претрпљене штете. Ако је та уговорена казна претерана, суд је може умерити с обзиром на штету коју је господар претрпео.

Што год се уговори противно овим прописима неће вредети.

§ 92.

Прописи § 76. до 79., §§ 90. и 91. важе и за трговачке ученике.

Господар је дужан старати се, да се ученик научи свима

трговачким пословима, који су потребни у радњи. Он је дужан поучавати ученика или сам лично или преко нарочито за то одређеног и спремног заступника. Обука има да тече оним редом и у оном обиму, како изискује добра спрема.

Господар не сме другим пословима ученицима заузети време и прилику да се обуче. Он је дужан да одржава ученика у благим обичајима и да му допушта да у недељне и празничне дане посећује цркву.

Ученицима, који још нису навршили осамнаесту годину, дужан је господар допустити да уредно посећују породжну или стручну школу.

§ 93.

Ако време трајања обуке трговачких ученика није уговором одређено, онда о томе вреде месне одредбе или обичаји.

Првог месеца ученик служи за пробу и у току тога месеца свака страна може уговор одмах отказати. Време за пробу може се уговорити и дуже, али не више од три месеца.

Чим протече време пробе, уговор се може отказати само начином како је прописано §§ 86. до 88. Као важан узрок за отказ од стране ученика сматра се нарочито, кад господар тако пренебрегне своје дужности према ученику, да би то било штетно по здравље, благе обичаје или обуку његову. Уговор се може отказати у року од месец дана по смрти господаревој без икаквог отказног рока.

§ 94.

Кад закони заступник ученика или овај сам ако је пунолетан, извести господара написмено, да ће прећи у другу врсту радње или да ће се одати другом позиву, тада ће уговор о учењу престати тек кад протече један месец дана од те изјаве, ако ученик не буде раније отпуштен.

Ако ученик, пре него што протече девет месеца од када је на овај начин иступио, уради противно датој изјави и ступи у другу трговачку радњу исте врсте, било као ученик, било као трговачки помоћник, он ће тада бити дужан, да накнади своје пређашњем господару штету, коју би овај претрпео услед његовог иступања. За ту штету, са њиме заједно, одговоран је и нови господар његов, ако је знао за овај његов неправилан поступак.

§ 95.

Накнаду због неоправданог иступања господар може тражити од ученика само онда, кад је са њиме закључио писмени уговор о обуци.

§ 96.

Кад престане уговор о обуци, господар је дужан издати ученику писмено уверење о томе: колико је времена учио, шта је научио, и какву је спремину прибавио, као и како се владао.

На молбу ученикову месна полицијска власт дужна је оверити ово уверење бесплатно.

§ 97.

Лица која су изгубила грађанску част не смеју ни држати ученике, нити се примати да их обучавају. Ни господар не сме таква лица употребити за обуку својих ученика.

Полицијска власт дужна је, како то сазна, одузети ученика од таквих лица.

§ 98.

Ко повреди дужности, које су прописане у ставу 1. и 2. § 78. или у ставу 2. и 3. § 92., на штету здравља, благих обичаја и обуке ученикове, биће кажњен новчано до 150 динара.

Истом казном казниће се и онај, који противно § 97. држи и обучава ученике.

§ 99.

За лица, која у трговачким радњама врше послове не-трговачке природе, важе прописи уредбе о слугама.

ОДСЕК VII.

Трговачки посредници (сензали).

§ 100.

Трговачки је посредник онај, ко се занима посредовањем у закључивању трговачких уговора, а при том ни према

којој уговорној страни не стоји у сталној уговорној обавези да јој посредује.

§ 101.

Трговачки посредник може бити у сваком трговачком месту. Њих бира трговачки одбор у окружном трговачком месту и потврђује их трговачки, а где овога нема првостепени суд. Суд ће одлуку своју о потврђењу на здању своје приковати а извод излати посреднику, да уведе у трговачки регистар и обзнани у службеним новинама.

§ 102.

Трговачки посредник може бити само онај, који је пунолетан а није био судом осуђен због преваре или због каквог другог злочина или преступа учињеног из користољубља.

§ 103.

Трговачки је посредник дужан имати дневник, у који ће дан по дан, без мрљања, уметака или надметака и без скраћивања, уписивати сваки посао који се његовим посредовањем закључи, назначивши уговорне стране, садржај и све услове закљученог уговора, што ће и својим потписом утврдити.

Прописи §§ 54., 55. и 56. о трговачким књигама и о њиховом чувању важе и за дневник трговачког посредника.

§ 104.

Трговачки посредник је дужан, чим се закључи посао у коме је посредовао, исписати из свога дневника две закључнице о томе послу, и пошто их потпише, предаће по једну свакој уговорној страни.

Ако се закључени посао одмах не извршује, он ће закључнице прво поднети на потпис уговорним странама, а потом свакој предати ону коју је друга потписала.

Кад која уговорна страна одрече да закључницу прими или потпише, трговачки посредник има о томе одмах да извести другу страну.

У закључници има означити: уговорне стране, садржај и све услове закљученог уговора, а при уговору купо-

вине и продаје робе или хартија од вредности има нарочито забележити врсту, количину и цену продате робе или хартије од вредности, као и време када се уговор има извршити.

Ну трговачки посредник није дужан издавати закључнице, када су га уговорне стране тога изречно разрешиле, или када је у месту обичај да се с погледом на врсту робе закључнице не издају.

§ 105.

Кад једна уговорна страна прими закључницу, у којој је трговачки посредник назначио да ће јој другу уговорну страну касније показати, она је тада обавезана да уговор изврши према лицу које јој трговачки посредник буде именовао као саговорача, осем ако не би могла против тога лица истаћи основане приговоре.

Трговачки посредник у овом случају дужан је да покаже прикривеног саговорача у року који је уобичајен у месту, а ако овога нема, онда у року који одговара датим приликама.

Ако трговачки посредник прикривеног саговорача не покаже или ако против показаног лица или фирме постоје основани приговори, уговорна је страна тада овлашћена да од трговачког посредника тражи извршење закљученог уговора. Ну она губи то право, ако се на позив трговачког посредника без одлагања не изјасни да ли тражи извршење уговора.

§ 106.

Кад год се посредовањем трговачког посредника закључи уговор куповине и продаје робе по огледу (мустри) он је дужан да огледе, ако су му предани, нарочито обе лежи и чува све док купац робу не прими без икакве примедбе односно каквоће њене или докле се посао на други начин не изврши. Он је тада дужан предани му оглед обе лежити каквим нарочитим знаком, по коме ће се моћи поуздано познати.

Ову дужност трговачки посредник нема само онда, кад га обе уговорне стране не изреком разреше или када је по

сталном месном обичају не ослобођен с погледом на врсту робе која је предмет закљученог уговора.

§ 107.

Трговачки посредник не може отплату примити нити платити за рачун својих налогодаваца, нити може јемствовати за извршење уговора у којем је закључењу посредовао.

§ 108.

Трговачки је посредник свакој уговорној страни одговоран за штету коју би јој причинио својим неправилним радом.

§ 109.

Посредници за закључен посао имају закону награду. Награду ову одредиће и мењати Министарство Народне Привреде, према околностима, на предлог трговачког одбора, с обзиром на врсту трговине и вредност уговореног предмета. Овакво наређење, или преиначење награде, обзнањиваће Министарство Народне Привреде својим расписом и средством званичних новина, и такво почеће важити, кад прођу 30 дана, кад га оно у званичне новине стави. Но ово неће стајати на путу, да се о томе и друкчије између посредника и дотичних страна уговори.

Ако није уговорено која ће уговорна страна трговачком посреднику дати награду, ову му имају обе исплатити и то свака по пола, осем ако у месту не постоји друкчији обичај.

Право на награду добива трговачки посредник чим уговорне стране закључе посао, за који им је посредовао.

§ 110.

Трговачки је посредник дужан да уговорним странама у свако доба изда потписан извод из свога дневника у коме је назначено све што је у дневнику забележено о њиховом послу који су оне закључиле уз његово посредовање.

§ 111.

У спору може суд и без захтева парничара наредити

да му трговачки посредник покаже свој дневник ради употребе са закључницама, изводима и са другим доказним средствима.

§ 112.

Трговачки посредник, који поступи противно прописима овога законика о вођењу и чувању дневника, казниће се новчано до (1000) хиљаду динара.

§ 113.

За лица која посредују само у сасвим незнатним куповинама и продајама робе не важе прописи о дневнику и закључницима.

ОДСЕК VIII.

Трговачки агенти.

§ 114.

Коме је стално поверено да посредује у пословима какве трговачке радње, у којој он није трговачки помоћник, или да у име власника радње закључује трговачке послове (трговачки агенат), дужан је при том да чува интересе свога послодавца брижљиво као уредан трговац.

Он је дужан да извештава свога послодавца о свему што је потребно, а нарочито да му без одлагања достави закључење сваког посла.

§ 115.

Кад трговачки агенат, који је овлашћен само за посредовање, закључи са киме у име власника радње какав трговачки посао, сматраће се да је господар тај посао признао за свој, ако, извештен о томе, без одлагања не изјави трећем лицу да тај посао не прима.

§ 116.

Трговачки агенат може само онда примати исплате за власника радње и продужавати уговорене рокове плаћања, кад за то има нарочито овлашћење.

Но трговачком агенту могу се саопштити примедбе о

манама робе, или да се роба ставља на расположење, а тако исто учинити и све друге изјаве те врсте.

§ 117.

Кад се трговачки агенат појављује као трговачки путник, онда за њега вреди пропис § 71.

§ 118.

У колико о награди не буде друкчије уговорено, трговачки агенат има право на награду (провизију) за сваки посао његовом помоћу закључен. Ако је трговачки агенат посредовао или закључио продаје, онда он у сумњи, има право да тражи награду тек пошто се цена наплати и то сразмерно наплаћеној суми.

Но ако је власник радње крив, што се неки посао није могао сасвим или делимице да изврши, а за то није било важнијих узрока од стране онога лица с ким је тај посао закључен, тада трговачки агенат има права на целу награду.

Кад количина награде није уговорена, трговачки агенат има право на уобичајену награду.

Обрачун награда, ако није друкчије уговорено, врши се по свршетку сваког календарског полгођа.

§ 119.

Кад је трговачки агенат изреком постављен за један одређен крај, њему тада, у сумњи, припада право на награду и за оне послове, који у том крају буду закључени, без његова учешћа, непосредно са власником радње или преко кога другог посредника.

§ 120.

Трговачки агенат не може тражити никакву накнаду од власника радње за редовне трошкове и издатке, које би учинио у своме раду, осем ако није о томе друкчије уговорено, или ако о томе не постоји противан обичај.

§ 121.

Трговачки агенат има право тражити приликом обрачуна, да му власник радње изда извод из својих трговачких књига о свима пословима који су закључени његовом

сурадњом. Такав извод може тражити и за послове, за које има право на награду по § 119.

§ 122.

Ако је уговор између сопственика радње и трговачког агента закључен без одређеног рока, онда га свака страна може другој отказати за последњи дан сваког календарског тромесечја, али је дужна саопштити јој отказ најмање за 6 недеља у напред.

Ну ако за отказ постоји какав важан узрок, онда уговор може свака страна отказати без обзира на отказни рок.

ОДСЕК IX.

О трговачким друштвима.

ГЛАВА I

Општа наређења.

§ 123.

Облици су трговачког друштва ови: јавно друштво, мешовито или командитно друштво, акционарско друштво, мешовито или командитно друштво на акције и друштво с ограниченом одговорношћу.

§ 124.

Трговачко друштво тргује под заједничком фирмом. Под том фирмом може уговарати права и обавезе и прибављати својину и друга стварна права на непокретности; оно може под њом тужити и тужено бити.

§ 125.

Учешће у добити, које трговац или друштво даје својим службеницима у радњи, у име целе или делимичне награде за њихов труд, не ствара друштвени одношај између њих и власника радње.

ГЛАВА II.

Јавно трговачко друштво.

I. Оснивање овог друштва.

§ 126.

Јавно је трговачко друштво удружење два или више лица ради трговања под заједничком фирмом с неограни-

ченом и солидарном одговорношћу другара према повериоцима друштвеним.

Овако друштво може такође бити другар кога другог јавног трговачког друштва.

У колико се овим законом другчије не наређује, за јавно трговачко друштво вреде прописи Грађанскога Закона о друштву у опште.

§ 127.

Уговор јавног друштва, ако није влашћу потврђен, мора имати толико равногласних примерака колико има другара и у сваком примерку мора бити означено колико има свега примерака.

На свакоме примерку имају се потписати својеручно сви другари, сваки с назначењем да је садржину уговора прочитао и да је за себе усваја.

§ 128.

У друштвеном уговору треба назначити све што се уговара, јер се сведоцима не може доказивати ни да је што другчије уговорено, но што је у уговору, ни да је поред тога још што углављено.

§ 129.

Пријава јавног трговачког друштва за увођење његово у трговачки регистар мора да садржи: име и презиме, занимање и место становања сваког другара, фирму друштва, место његова седишта и дан кад је друштво своје послове отпочело. Поред тога ако се хоће да само један или више њих другара, а не сви скупа, могу заступати и правно обавезати друштво, мора се у пријави и то нарочито казати, с назначењем имена тих другара.

Свака доцније учињена промена у погледу овде наведенога мора се одмах пријавити да се у трговачки регистар уведе.

§ 130.

Пријаву чине сви скупа другари.

Ако би који другар био какво право лице, за ово ће предстати суду његов законни представник.

Другари, који би били овлашћени да заступају друштво, потписаће пред судом, поред својих потписа, и фирму, како би се њихови потписи фирме чували у суду.

§ 131.

Ако уговор не би био направљен и објављен у смислу наређења овог законика, сматраће се да не вреди у погледу другара; но према трећима који би с друштвом какву радњу имали, не могу се другари позивати на то да уговор не вреди.

§ 132.

Ако би другари изменили у уговору ма што од онога што су по закону дужни из уговора објавити, па та измена не би била пријављена за трговачки регистар и прописно објављена, онда трећим лицима, која би с друштвом била у пословној вези, а не би знала за доцније промене, стоји на вољу да своја права према друштву траже или по пређашњем уговору или по доцније измењеном а не објављеном.

II. Правни одношај између другара.

§ 133.

О правном одношају између другара самих судиће се се пре свега по уговору њиховом о друштву. Но тим уговором не може се наређивати ништа што би било противно самој природи јавног трговачког друштва. Тако, неће вредети ако би се уговорило, да се неки другар сасвим искључује из учешћа у добити, или ако би се коме другару била зајемчена сигурна и тачна добит и онда, кад друштво нема никакве добити.

За све што у узајамном правном одношају другара не би било предвиђено њиховим уговором, вреде прописи који се овде о томе постављају.

§ 134.

Ако другар, вршећи друштвене послове, учини трошак за који је, према околностима, могао држати да је потребан, или ако претрпи какву штету непосредно услед вршења дру-

штвених послова или услед опасности с овим пословима скопчане, друштво му је дужно дати накнаду.

На утрошени новац друштво му је дужно платити камату.

§ 135.

Другар који на време не уплати оно што је дужан уложити, или на време у друштвену касу не унесе оно што је за друштво примио, као и ако што без потребног одобрења из друштвене касе узме на своју корист, дужан је на то платити 6% камате од дана кад је што узео или требао уложити. Овим се не губи право на потраживање и накнаде веће штете, ако би је услед тога било.

§ 136.

Другар не сме без изреченог одобрења осталих другара за свој или туђ рачун предузимати послове ове врсте којима се друштво бави, нити бити јавни другар кога другог друштва које предузима послове исте врсте.

Али се сматра да је другару одобрено да може остати јавни другар и другог друштва, ако је осталим другарима при оснивању њиховог друштва било познато његово учешће у томе другом друштву, па није нарочито уговорено да из овога иступи.

§ 137.

Ако другар поступи противно наређењу првога става § 136., друштво има право тражити или накнаду за штету, ако би је услед тога имало, или да такав другар послове за свој рачун закључене уступи друштву тако, да добит, односно право на добити, из тих послова припадне друштву. О томе шта ће се тражити одлучују остали ортаци, без њега.

Ово право застарева за три месеца од кад су остали ортаци сазнали за закључени посао или за учешће ортака у другом друштву, а за пет година од кад је постало оно застарева и без обзира на то сазнање.

Овим се не одузима право осталим другарима да због тога траже и престанак друштва.

§ 138.

Сваки другар има право и дужност да врши дру-

штвене послове, али ако је уговорено да друштвене послове врши један или више њих, онда су остали искључени.

§ 139.

Кад сви или више њих другара имају право вршења друштвених послова, онда је сваки од њих овлашћен и сам да ради; али ако се који од њих успротиви предузимању извеснога посла, од тога се мора одустати.

Ако је уговором наређено, да се ортаци, којима припада право вршења друштвених послова, само заједнички могу радити, онда је за сваки посао потребан пристанак свакога од њих, осем ако би услед тога било какве опасности због одлагања.

§ 140.

Овлашћење за вршење друштвених послова простире се на све редовне послове друштвене радње.

За предузимање ванредних послова друштвене радње, потребна је одлука свих другара.

Као ванредни посао сматра се не само посао, који по врсти својој не одговара трговању и циљу друштва, него и сваки онај посао, који је, и ако долази под врсту трговања којим се друштво занима, необичан по величини или опасности својој.

За давање прокуре потребна је сагласност свих другара који су овлашћени за вршење друштвених послова; али ако би било опасности због одлагања може је дати сваки од њих. Прокуру може одузети и сваки другар који има права да је сам или с другим даје.

§ 141.

На захтев осталих другара, може суд сваком другару одузети право на вршење друштвених послова из каквог важног узрока, а нарочито ако је такав другар јако повредио коју од својих дужности, или се показао неспособан за вршење друштвених послова.

§ 142.

Сваки другар, па и онај који би био искључен из вршења друштвених послова, може се лично извештавати о

свему што се у име друштва ради, може разгледати књиге и хартије друштва и на тај начин биланс себи састављати.

Ако је друштвеним уговором неки другар овога права лишен или му је оно ограничено, та одредба у уговору неће вредети у случају где би се с оснзвом могло посумњати у исправност вршења друштвених послова.

§ 143.

За доношење одлука потребна је сагласност свих другара који су власни одлучивати. Онај другар о коме се одлука доноси, не урачунава се овде.

Ну, ако је друштвеним уговором утврђено да се одлуке доносе већином гласова, то се, у сумњи, има узети да се та већина по главама рачуна.

§ 144.

Крајем сваке пословне године утврдиће се, према биланцу, добитак и губитак за ту годину и срачунати свакоме другару његов део у добитку или губитку.

Део добити сваког другара додаће се његовом уделу у капиталу, као што ће се у случају губитка његов део (губитак) отписати од његовог удела у капиталу. Овако ће се отписивати и свака сума, коју би другар, у току године изузео из свога удела у капиталу друштвеном.

§ 145.

Од годишње добити сваком другару пре свега припада шест на сто његовог удела у друштвеном капиталу. Но ако сума добитка не достигне за тај проценат, удео другара у добитку срачунаће се по нижој могућној стопи.

При срачунавању добитака који другару припадају узеће се у рачун како суме које је другар те године у друштвени капитал као своје уносио, тако и суме које је на рачун свога удела у капиталу изузимао, у оба случаја сразмерно времену када су уплаћене односно изузете и из његова удела капитала отписане.

Све што после тога преостане од годишње добити поделиће се другарима по главама, а тако ће се делити и губитак.

§ 146.

Сваки другар има право да узме из друштвене касе шест процентни добитак у минулој години (§ 145.), а, колико не би било од очевидне штете по друштво, може тражити и остатак свог дела у добитку.

Иначе, без пристанка осталих друга, нема права смањити свој део капитала.

III. Правни одношај другара према трећим лицима.

§ 147.

Јавно трговачко друштво правно стоји према трећима од дана уписа у трговачки регистар.

Но ако је друштво и пре уписа свога у трговачки регистар отпочело радити с трећим лицима, онда оно према њима стоји од тренутка кад је посао започет.

Споразум другара да се почетак друштва рачуна од ког познијег дана, а не од дана уписа, не вреди.

§ 148.

Јавно трговачко друштво може под својом фирмом права стицати и обавезати се, код суда тужбе подизати и тужено бити.

Да се може каква досуда извршити из имовине јавног трговачког друштва, потребно је да је она противу тога друштва изречена.

§ 149.

Сваки другар има право да представља и заступа друштво, ако му то право није нарочито одузето.

Уговором друштвеним може бити предвиђено да сви другари заједно или више њих заједно заступају друштво. Они могу поједине између себе овластити да предузимају или свршавају одређене послове или послове извесне врсте. Ако се каква изјава или саопштење има да учини друштву, онда је довољно ако се то учини ма и једном од другара који су за заступање друштва овлашћени.

Уговором друштвеним може се наредити да другари, кад њих више не раде заједно већ сваки засебно, имају права само с прокуристом друштво заступати.

Сваки уговором одређени начин заступања друштва, као и сваку доцнију измену у томе, дужни су сви другари пријавити за упис у трговачки регистар (види § 24. овога законика.

§ 150.

Право заступања простире се на све судске и вансудске послове и правне радње, као и на давање и одузимање прокуре.

Ограничење овога права заступања не вреди према трећима, а нарочито ограничење заступања само на извесне послове, или врсте послова, или ограничење да заступање бива само под извесним околностима, или за извесно време, или на појединим местима.

За ограничење права заступања на један од више филијала друштвених вреди пропис става другог § 66. овога законика.

§ 151.

Право заступања друштва може бити одузето другару судском одлуком на захтев осталих другара, ако за то постоји какав важан узрок. За такав узрок узима се каква већа повреда дужности или показана неспособност за правилно заступање. Такав узрок може бити и уговором изближе одређен, у колико ово не би било противно закону. Тако, не вреди, ако би се уговором наређивало, да се другару не може одузети право заступања ни у случају показане његове очевидне несавесности према друштвеном имању. Исто тако уговором не може бити наређено, да се другару одлуком осталих другара може одузети право заступања и без постојања ма каква оправдана узрока.

§ 152.

Другари јавног трговачког друштва одговорни су за све друштвене обавезе један за све и сви за једнога (солидарно) и то како делом својим у друштвеној имовини тако и свеколиком осталом својом имовином. Не вреди према трећима, ако би се друштвеним уговором наређивало што томе противно.

§ 153.

Другар од кога би се тражило да испуни неку дру-

штвену обавезу има права употребити одбране, које не би биле његове личне само у толико, у колико се оне од друштва употребити могу. Другар може одбијати да повериоца измири, докле год друштво има права да тражи поништај правног посла на коме је обавеза заснована. Он може плаћање одбијати и онда, кад се пребијањем за какву друштвену тражбину, којој је рок прошао, поверилац може намирити.

Пресуда која је изречена противу самога друштва не може се извршити из особене имовине другара, па ни онога чије се име потпуно садржи у фирми.

§ 154.

Ко као другар ступи у јавно трговачко друштво, које већ постоји, одговара у смислу §§ 152. и 153., за све обавезе друштва, дакле и за оне које су постале пре његова ступања у друштво исто онако као и остали другари, без обзира да ли се у фирми друштва чини каква промена. Не вреди према трећима, ако би се друштвеним уговором наређивало што томе противно.

IV. Престанак друштва и иступање другара.

§ 155.

Јавно трговачко друштво престаје :

1. Кад му протече одређени рок ;
2. Кад то одлуче другари ;
3. Кад се над имовином друштва отвори стечај ;
4. Смрћу другара ако се друкчије не уговори ;
5. Кад се над имовином кога другара отвори стечај ;
6. Отказом и судском одлуком.

§ 156.

Ако за трајање друштва није уговорен нарочити рок, оно може бити отказано од стране сваког другара увек само на шест месеца пред крај пословне године.

§ 157.

На захтев кога од другара друштво може престати и пре протекла рока одређенога за трајање друштва, или, ако

је основано за неодређено време, и без отказа, судском одлуком, ако за то стоји какав важан узрок.

Узеће се да такав узрок постоји нарочито онда, кад другар какву своју битну обавезу намерно или из крајње непажње повреди, или кад испуњење такве обавезе постане немогуће услед трајне болести другарева или друге какве неспособности његове, или у опште кад наступе прилике које казују да је друштву немогуће постићи што се хтело.

Не вреди споразум, којим би се одузимало или ограничавало право другару, да из ових узрока тражи престанак друштва.

§ 158.

Друштво, које је основано да траје за живота кога од другара, или које је по протеклу времена, за трајање одређенога му, прећутно продужено, сматра се као друштво основано на неодређено време.

§ 159.

Поверилац појединих другара, који се за своје потраживање по извршној судској пресуди није могао наплатити из покретности његове изван друштвене имовине, па због тога добије право залог на оно што ће другару деобом по престанку друштва припасти, може друштву, без обзира да ли оно постоји с роком или је без рока, на шест месеца пред крај пословне године отказати даље постојање друштва.

§ 160.

Ако друштво није отказом престало, већ којим другим начином, онда се узима да право другара на вршење друштвених послова постоји и даље све док он за престанак друштва није сазнао или је требао сазнати.

§ 161.

Ако друштво престане услед смрти кога другара, наследник овога дужан је извести остале ортаке о смрти и, ако би било опасности од одлагања, продужити друштвене послове о којима се имао старати умрли другар, док остали другари не би стигли да споразумно са њим што ураде. И остали ортаци управљаће у овом случају привремено по-

словима који су њиховом старању поверени а не трие одлагања. У толико се само сматра да друштво још постоји.

Све ово вреди и кад друштво престаје услед отвореног стечаја над имовином кога другара.

§ 162.

Ако је уговором утврђено, да после отказа или смрти једнога другара, или после отвореног стечаја над имовином једнога другара, друштво и даље остаје између осталих другара, онда ће тако и бити, а другар испада из друштва оног тренутка, кад је који од ових узрока наступио.

§ 163.

Ако је друштвеним уговором наређено, да се у случају смрти једног другара друштво продужи с његовим наследницима онда сваки наследник има права свој останак у друштву везати за погодбу, да му се призна положај командитног ортака с дотадањим правом на удео у добити, и да му се призна све што је умрли већ уложио, а шта сада њему припада, као његов командитни улог. Ако остали другари не би на то пристали, он има права да, не држећи се отказног рока из друштва иступи.

Овим правима се може наследник користити само за три месеца од дана кад је сазнао да му имовина умрлога припада у наслеђе. Ток застарелости за неспособне или ограничене у правној радњи не може се навршити пре истека 6 месеци од тренутка кад је дотично лице постало способно или добило заступника. Но ако наследник и по протеку ова три месеца још није изгубио право одрећи се наслеђа, онда ни тај рок не може протећи пре протека рока за одбијање наслеђа.

Ако у року овде назначеном наследник из друштва иступи, или за то време друштво престане, или наследник буде признат за командитног другара, онда он одговара за дотадашње обавезе друштвене само у толико, у колико наследник по прописима Грађанског Законика одговара за обавезе умрлога.

Друштвеним уговором не може се наредити ништа противно прописима овога закона, али на случај да наследник услови останак у друштву да буде примљен за командитног

другара, тада се може његов удео у добити и друкчије одредити

§ 164.

У случају § 157. суд може, место одлуке да друштво престане, на захтев осталих другара, одлучити да из друштва иступи другар који је то тражење изазвао.

При деоби друштва с искљученим другаром узеће се оно имовно стање, које је било у тренутку тужбе за искључење.

§ 165.

Кад се поверилац појединог другара послужи правом које му даје § 159., остали другари могу повериоцу преко суда саопштити своју одлуку да продужују друштво и без његовог дужника као другара им. У том случају овај другар иступа из друштва крајем пословне године.

И кад је отворен стечај над имовином једног другара, остали другари имају права тако поступити. Своју одлуку о продужењу друштва саопштиће преко суда браниоцу стечајне масе. У овом случају сматра се, да је стечајни дужник престао бити члан друштва од дана отвореног му стечаја.

§ 166.

Ако се друштво састоји само из два другара, па код једнога од њих наступи случај због кога би једнога, да их је више од двојице, било допуштено искључити из друштва, може онај други, ако то захтева, судом бити овлашћен да сам прими радњу без ликвидације, са свим њеним примањем и давањем.

Ако се поверилац једнога другара, у случају кад се друштво састоји само из два другара, послужи правом које му даје § 159., или се над имовином једнога другара отвори стечај, други има права да на исти напред означени начин предузме радњу.

При деоби и овде ће се применити прописи који вреде код иступања другара из друштва.

§ 167.

Престанак друштва, ако није дошао услед отвореног

стечаја над имовином друштва, пријавиће сви скупа ортаци суду ради увођења у трговачки регистар

То исто вреди и на случај кад један другар иступи из друштва.

§ 168.

Престанак друштва услед отвореног стечаја бележиће суд у трговачки регистар по дужности. Али ако се стечај дигне услед поравнања дужниковог са стечајним повериоцима и другари се сагласе да друштво продуже, онда сви морају то продужење заједно пријавити суду за упис у трговачки регистар.

V. Ликвидација друштва.

§ 169.

По престанку друштва настаје ликвидација, ако другари нису уговорили други који начин деобе или ако није отворен стечај над имаовином друштва.

Ако је друштво престало услед отказа од стране повериоца једнога другара или услед отвореног стечаја над имовином другара, онда ликвидације може не бити само по престанку повериоца, односно браниоца стечајне масе.

§ 170.

Ликвидацију врше сви скупа другари као ликвидатори, ако одлуком другара или друштвеним уговором нису за ликвидаторе одређени један или више другара или лица са стране. Наследници умрлога другара дужни су одредити себи једног заједничког заступника.

На захтев кога од интересованих лица може, ако за то има важних узрока, ликвидаторе поставити и суд у чијој се области друштво налази. Суд може у том случају именовати за ликвидаторе и лица која нису другари.

Као интересована лица, осем другара, сматрају се још и поверилац који је по § 159. учинио отказ друштву и бранилац масе другара над чијом је имовином стечај отворен.

§ 171.

Опозивање ликвидатора бива једногласном одлуком лица

означених у претходном §-у, но може их опозвати и суд на захтев кога од тих лица из каквог важног узрока.

§ 172.

Ликвидаторе су дужни суду пријавити сви скупа другари ради увођења у трговачки регистар. То исто важи и за сваку промену било личности ликвидатора или њихова овлашћења. На случај смрти кога од другара увођење у регистар бива, ако се може узети да пријава одговара правоме стању, и без учешћа наследника при пријави, у колико се томе учешћу стајале на путу нарочите сметње.

Регистровање судом постављених ликвидатора, као и регистровање судом опозваних ликвидатора бива по службеној дужности.

Ликвидатори ће пред судом, поред својих потписа, потписати и фирму, како би се у суду чували њихови потписи фирме.

§ 173.

Ликвидатори имају да посвршавају све несвршене послове, да наплате тражбине, остало имање да уновче и повериоце измире. Они могу и у нове послове улазити, у колико се то покаже потребно или корисно за свршавање раније започетих а несвршених послова. У границама овакога свога рада, ликвидатори заступају друштво код суда и изван суда.

§ 174.

Ако је више ликвидатора, онда послове који припадају ликвидатури могу само заједнички предузимати, у колико друштвеним уговором, споразумом другара или судском одлуком не би било изрично одређено да могу појединце радити. Та одредба има се увести у трговачки регистар.

Овим се не одузима право ликвидаторима да овлашћују поједине између себе за предузимање извесних или извесне врсте послова. За изјаву воље према друштву вреди наређење § 149., други став, трећа реченица.

§ 175.

Ограничавања у праву заступања фирме не вреде према трећима.

§ 176.

Ликвидатори, кад су и судом постављени, дужни су да раде по наредбама које би учесници једногласно донели у погледу вођења послова, иначе одговарају за накнаду.

§ 177.

Ликвидатори ће фирму потписивати, додајући своје потписе дотадашњој друштвеној фирми, с означењем да је друштво у ликвидацији.

§ 178.

Ликвидатори ће саставити биланц у почетку и при свршетку ликвидације, а годишње биланце ако им се нареди.

§ 179.

Имовику, која остане по исплати дугова друштвених, ликвидатори ће поделити између ортака сразмерно њиховим уделитема у капиталу, како су ови у завршном биланцу показани.

Но и пре тога, још док је ликвидација у току, може се привремено поделити новац, који се покаже за ликвидацију непотребан, али се за покриће обавеза које су у спору или којима рок плаћања још није дошао, као и за сигурност сума које би могле припасти другарима о завршној деоби, мора одвојити колико је потребно. Пропис § 146., први став, не вреди за ликвидацију.

Ако се између другара појави спор око деобе друштвене имовине, ликвидатори ће поделу одложити до свршетка спора.

§ 180.

За правне одношаје између другара, као и њихове правне одношаје према трећим лицима, вреди прописи §§ 133. до 154., све до свршетка ликвидације, у колико то није противно овде постављеним законским прописима о ликвидацији друштва или самој природи и циљу ликвидације.

§ 181.

Кад се ликвидација сврши, ликвидатори ће пријавити суду престанак фирме, ради увођења у трговачки регистар.

Књиге и хартије друштва предаће једном од другара или коме трећем на чување. Ако се другари не би споразумели решиће о томе суд.

Другари и њихови наследници задржавају право да књиге и хартије разгледају и њима се користе.

§ 182.

Ако се другари сагласе да се, у место ликвидацијом, на други који начин поделе, онда, докле год буде још недељене друштвене имовине, примењиваће се у односима према трећим лицима прописи који за ликвидацију важе.

VI. Застарелост.

§ 183.

Тужба против другара за друштвене обавезе застарева за пет година по престанку друштва или по иступању кога другара из друштва. Али ако је за коју тужбу против друштва прописан краћи рок онда он вреди и за тужбу против другара.

Застарелост почиње тећи од дана, када је у трговачки регистар уведен престанак друштва или иступање другара из друштва.

Ако би рок потраживању повериоцемом наспрам друштва наступио тек после тога увођења у трговачки регистар, застарелост почиње тећи од дана кад је потраживању рок протекао.

§ 184.

Прекид застарелости према престалом друштву важи као прекид и према другарима, који су друштву припадали у тренутку престајања друштва.

§ 185.

За тужбу против друштва, којом се тражи измирење обавезе из имовине друштвене важе рокови обичне застарелости.

Мешовито или командитно друштво.

§ 186.

Друштво, које тргује под заједничком фирмом, зове се мешовито или командитно онда кад у њему има двојких другара, од којих један или више одговарају неограничено и солидарно (лично одговорни другари) а други само оним што су уложили у друштво (командитори).

§ 187.

У колико, у овом одељку, није друкчије наређено, сва наређења овог законика о јавним друштвима важе и за мешовита друштва, осем §§ 136. и 137., који не вреде за командиторе.

§ 188.

Пријава друштва има да садржи поред онога што се § 131. за пријаву јавног друштва тражи још и име и презиме, занимање, место становања и улог сваког командитора; али при објављивању уписа треба изнети само број командитора.

Ово вреди и онда кад у друштво улази нови командитор, или кад који командитор иступи из друштва.

§ 189.

Ако друштвеним уговором није противно наређено, за међусобни одношај другара важе ова законска наређења.

§ 190.

Пословима мешовитог друштва управљају само лично одговорни другари. Командитори немају тога права, као ни право да заступају друштво.

Командитори се не могу успротивити никаквом послу лично одговорна другара, осем ако је тај посао такав, да не улази у редован обрт истог друштва. И овде вреде наређења § 140. ст. 3.

§ 191.

Командитор има право да тражи препис годишњег би-

ланца и да му испитује тачност упоређењем с књигама и писмима.

Ну, ако командитор наведе важне узроке, може суд, у свако доба, наредити да се биланц састави и потражиоцу достави или да му се друга обавештења даду, а тако исто да му се ставе на преглед књиге и писма.

Права која се у § 142. признају оним члановима јавног друштва који су искључени из управљања друштвеним пословима, не припадају командиторима.

§ 192.

Командитор одговара за друштвене губитке и дугове само оним што је унео у друштво или што дугује на име удела. Наређења § 144. о прорачуну добитка и губитка вреде и за командиторе; али се добитак који припада командитору урачунава у његов удео све дотле док се не испуни његов улог.

§ 193.

Учешће другара у добити одређује се према наређењу § 145. одељ. 1. и 2. ако та добит не прелази 4⁰/₀.

Подела добити која преостаје по исплати процентног износа, као и подела губитка, извршиће се, ако није друкчије уговорено, по сразмери која ће се одредити према приликама а с обзиром на улоге.

§ 194.

Командитор има право да тражи исплату дела који му припада из друштвеног добитка за прошлу годину, изузимајући случаје кад је његов део капитала, услед ранијег губитка, мањи него што је уговорено, или би му се део капитала, услед исплате, морао смањити испод овог износа. Примљену добит командитор није дужан да врати ако друштво доцније има губитка.

Наређење § 146. не вреди за командиторе.

§ 195.

Командитор одговара непосредно друштвеним повериоцима за онолику суму, колику треба да уложи у друштво.

Чим је ту своју дужност испунио, његова одговорност престаје.

Ако је над друштвеном имовином отворен стечај, право које припада повериоцима по наређењу првога одељка прелази на браниоца масе за све време стечајног поступања.

§ 196.

За повериоце, као улог командитора, после уписа у трговачки регистар, сматра се она сума, која је пријављена за упис.

На већи улог повериоци могу само онда полагати право, ако је повећање улога објављено уобичајеним начином или им је друштво то саопштило на други који начин.

Уговор између другара, по коме би се једном командитору опростио удео или би му се остављао рок за исплату, нема вредности наспрам поверилаца.

Сматра се да улог командитора није уплаћен: ако је командитору улог враћен; ако је изузео свој део добити ма да му је улог услед губитка или изузимањем сведен на суму мању од уговорене.

Ни у којем случају командитор не мора враћати оно што је у поштеној намери примио на име добити по биланцу савесно утврђеном.

§ 197.

Нови командитор одговара у смислу § 195. и 196. за све обавезе које је друштво уговорило пре његовог ступања, било да је друштвена фирма измењења или не.

Уговор који би био противан томе, не вреди према трећима.

§ 198.

За повериоце има вредности смањење командиторских улога само ако је уведено у трговачки регистар; али они повериоци, чије су тражбине постале до уписа, не морају признати ни уписано смањење улога.

§ 199.

Свако повећање или смањење улога пријављују за упис сви другари заједно. Објављивање уписа врши се по наре-

ђењу § 188. став 2. За ово уписивање, које треба да се учини код суда у чијој се области друштво налази, не вреди наређење § 23.

§ 200.

Ако је командитор пристао да друштво отпочне рад пре него што је уведено у трговачки регистар, одговара за друштвене обавезе учињене пре уписа као и лично одговорни другар, осем ако је повериоцу било познато његово учешће као командитора. Нови командитор одговара само за оне друштвене обавезе које су постале од дана ступања његовог у друштво па до дана уписа друштва у трговачки регистар.

§ 201.

Смрћу командитора друштво не престаје.

ГЛАВА IV.

Акционарско друштво.

I. Опште одредбе.

§ 202.

Акционарско је друштво оно, у коме сви учесници одговарају само својим улозима за друштвене обавезе.

§ 203.

Главница је акционарског друштва у напред одређена и подељена на делове једнаке вредности — акције.

§ 204.

Акције су недељиве.

Оне могу да гласе на доносиоца или на име, али не смеју гласити на доносиоца докле се год потпуно не уплате, а ако су издате по већу цену од суме на коју гласе, док се не положи сва цена по коју су издате. То исто вреди и за привремене признанице (удеоничке књижице), које се издају акционарима пре него што се издаду акције.

На акцијама на име, које су издате пре него што је

потпуно уплаћена сума на коју гласе (привремене акције), имају се забележити све положене уплате.

§ 205.

Акције се не могу издати на суму мању од 200 динара кад је друштвена главница већа од 500.000 динара, нити на мању од 100 динара када је друштвена главница мања.

За опште корисна предузећа која су потребна каквоме месту или крају, Министар Народне Привреде може одобрити акције и од мање суме, али никад испод 100 динара, ако је главница друштвена већа од 500.000 динара; односно 25 динара ако је она мања, и те акције морају гласити на име.

Акције на име, које се могу на другога пренети само уз пристанак друштва, смеју гласити и на суму мању од 500 динара, али се ни оне не могу издати испод 100 односно 50 динара.

У акцији се, у случају става другог, има изречно напоменути одобрење Министра народне привреде, а тако исто у случају става трећег у њој се морају означити ограничења, која су према § 247. трећи став, трећа и четврта реченица обавезна за акционане у погледу пренашања њихових права.

Ови прописи вреде и за привремене признанице.

§ 206.

Не вреде акције и привремене признанице које гласе на мању суму од оне што је означена у § 205. Они који су их издали одговорни су солидарно њиховим притежаоцима за штету која им је проузрокована издањем тих акција или привремених признаница.

То исто вреди и кад се издају привремене признанице на доносиоца или кад се издају акције или привремене признанице пре него што је друштво заведено у трговачки регистар.

§ 207.

Акције се имају издати на име кад год се у друштвеним правилима не пропише да друкчије гласе.

У друштвеним се правилима може прописати да се ак-

ционару, кад буде затражио, може његова акција на име заменити акцијом на доносиоца или обрнуто, осем ако за то не буде какве законске сметње.

§ 208.

При потписивању акција и привремених признаница може се употребити и потпис који се ставља механичким путем, али један потпис мора увек бити својеручан. За важност потписа може се условити и нека особена форма, у коме се случају има то нарочито назначити у акцији.

§ 209.

Акције се не смеју издати испод суме на коју гласе. За већу пак суму могу се издати, ако је то одобрено друштвеним правилима.

§ 210.

У друштвеним се правилима могу за поједине врсте акција одредити различита права, нарочито у погледу поделе добити или имовине друштвене.

§ 211.

Свака особена корист која се признаје појединим акционарима, мора се тачно изложити у друштвеним правилима с назначењем имена и презимена, занимања и места станавања повлашћенога акционара.

Ако акционари уносе у друштвену главницу улоге који се не састоје у новцу или ако друштво има да откупи постројења, која већ постоје или се тек подићи имају, или какво друго добро, онда се у друштвеним правилима има тачно назначити у чему се састоји улог или добро које друштво прима, лице од кога их друштво прибавља и број акција што се за улог даје или цена за коју се добро узима.

У друштвеним се правилима има од овога одвојено изложити и све оно што друштво признаје акционарима или којим другим лицима као накнаду или као награду за оснивање његово или за припремне радове у оснивању.

§ 212.

Никоја од погодаба означених у предњем параграфу не

вреди према друштву ако не буде изложена у друштвеном уговору.

§ 213.

Акционарско друштво сматра се као трговачко и онда кад му предмет предузећа није трговачки посао.

II. Оснивање друштва.

§ 214.

Оснивању акционарског друштва може се приступити кад се у тој намери сложе најмање десет лица која пуноважно могу располагати својом имовином и која се обавезују да свако узме најмање десет акција.

Ова се лица зову оснивачи.

§ 215.

Друштвена правила морају сви оснивачи потписати пред судом, који је надлежан за обзнану друштвене фирме. Они ће том приликом изјавити са колико се акција сваки обавезује да учествује у друштвеном предузећу.

У друштвеним се правилима мора назначити :

1. Фирма и седиште друштва ;
2. Предмет предузећа ;
3. Колика је друштвена главница и на колику суму гласе акције, и како т. ј. да ли на доносиоца или на име ;
4. Како се бира и поставља Управни и Надзорни одбор ;
5. Како ће се сазивати зборови акционара ; и
6. Како ће друштво објављивати своје одлуке.

Објаве које се имају штампати у новинама, морају се обзнанити и у „Српским Новинама“. У друштвеним се правилима имају означити и сви остали листови у којима се оне морају обзнанити.

§ 216.

Кад оснивачи узму све акције онда се сматра да је друштво самим тим основано.

Ако оснивачи нису све акције узели онда кад су потписали друштвена правила, могу то учинити и доцније код суда, назначивши колико акција сваки узима.

§ 217.

Кад оснивачи не узму све акције, друштво се сматра за основано тек онда кад се упишу и све остале акције.

Упис акција врши се писменом изјавом, у којој уписник мора означити број и врсту акција које уписује.

Уписна се изјава даје у два својеручно потписана примерка и мора садржавати :

1. Дан кад су друштвена правила потписана, назначења која су прописана § 211. и § 215. став други, и, ако се издају акције од више врста, с различитим правима, укупан број акција сваке врсте ;

2. Име и презиме, занимање и место становања оснивача ;

3. Суму (емисиони курс), за коју се акције издају и суму утврђених уплата ;

4. Од кога дана упис престаје да буде обавезан за уписника, ако се друштво докле не оснује.

Уписни лист неће вредети ако не садржи сва ова назначења или ако се у њему за уписникову обавезу налазе и друге какве ограде осем оне под 4.

Али ако друштво буде заведено у трговачку уписницу без обзира на овакав неважни уписни лист или на уписну изјаву која је доцније изгубила обавезну снагу због тога што је закашњено са оснивањем друштва, уписник ће бити обавезан наспрам друштва онако исто као што би био на основу пуноважне изјаве, ако само на основу свог уписног листа, који одговара пропису става 2., гласа на претходном (оснивачком) збору или се доцније користи правима или испуњава дужности које акционари имају у друштву.

Ограничење које не би било означено у уписном листу, не важи наспрам друштва.

§ 218.

Кад оснивачи узму сами све акције, они ће пред надлежним судом поставити први Надзорни Одбор. Ово ће учинити при самом оснивању друштва или доцније.

Ако не узму све акције, онда, одмах чим се упише цела друштвена главница, имају да сазову збор за избор тога одбора.

Ови прописи вреде и за избор првог Управног Одбора, осем ако је друштвеним правилима прописано, да се он има поставити на какав други начин а не избором збора.

§ 219.

У случају става другог § 211. оснивачи имају да писмено изложе све битне околности којима се оправдавају суме признате за улоге у стварима или за узето имање.

Они уз то имају да покажу претходне правне послове, посредством којих су прибављене вредности што се на друштво преносе, затим цене по којима су добра набављена или направљена у току две последње године, а у случају кад се какво предузеће уступа друштву његов принос за две последње пословне године.

§ 220.

Чланови Управног и Надзорног Одбора дужни су да извиде како је текло оснивање друштва.

Ово имају, поред њих, да испитују још и нарочито наименовани ревизори кад год је макар један од чланова та два Одбора оснивач друштва или је условио за себе особену корист или му је за оснивање или за припремне радове призната каква награда или накнада, или ако је случај који је предвиђен ставом другим § 211.

Ревизоре ће именовати првостепени суд у чијој се области налази друштвено седиште.

§ 221.

Извиђајем се има нарочито да испита колико су тачни и потпуни податци које су оснивачи изнели о упису и уплати друштвене главнице, а тако исто и назначења прописана § 211. Тако исто има да се извештај означен у § 219. оцени и у том погледу да ли не постоји каква сумња односно сразмерности сума што су признате за уложене и за узете предмете.

О овом извиђају има да се поднесе писмен извештај, у коме треба да буду изложени сви они предмети који су означени у предњем ставу.

Сваки уписник акције има право да размотри овај извештај.

§ 222.

Ако се између ревизора, назначених на основу § 220. став 2. и 3. и оснивача друштвених, појави разлика у мишљењу односно обима објашњења и доказа што оснивачи имају да поднесу, ствар ће коначно расправити суд који је ревизоре наименовао. Докле год оснивачи не поступе по решењу суда, извиђај се неће сматрати за окончан нити ће се о њему извештај поднети.

Ревизори имају право на накнаду учињених трошкова и на награду за извршени рад. Како накнаду тако и награду има да одмери онај суд који их је поставио.

§ 223.

Друштво се има да уведе у трговачки регистар код првостепеног суда у чијој је области његово седиште. Ради тога имају суду да предстану сви оснивачи и сви чланови Управног и Надзорног Одбора.

Пријави треба приложити :

1. Друштвена правила и протоколе судске који су сачињени на основу § 215., став 1. и § 216., став 2.

2. Уговоре који су у случају § 211. закључени о тамо означеним пословима, као и извештај предвиђен § 219., а тако исто и рачун о трошковима учињеним око оснивања друштва; у томе се рачуну има навести посебно свака накнада по њеној врсти и величини а тако исто и лице коме је дата;

3. Ако оснивачи нису узели све акције, онда, за доказ да је главница цела уписана, има се поднети други примерак сваког уписног листа и списак свију акционара, у коме се има назначити које акције припадају коме акционару и са којом је сумом свака уплаћена; тај списак имају потписати сви оснивачи;

4. Записнике о избору Управног и Надзорног Одбора;

5. Извештаје поднесене на основу става другог § 221., заједно са свима прилозима;

6. Решење надлежног Министра, ако се за друштвено предузеће тражи одобрење власти.

У пријави се има нарочито напоменути, да је по свакој акцији која се има уплатити у новцу, положена расписана.

сата уплата и да се тај новац налази у рукама Управног Одбора. Тако исто има се означити сума за коју су акције издате и сума којом су уплаћене; а мора се уплатити најмање 15% оне суме на коју гласи акција, а кад су акције издате за већу суму, онда се мора уплатити и цео вишак.

Уплате ће се полагати у српском новцу или у новчаницама Народне Банке.

Чланови Управног Одбора сви ће се потписати на пријави, а тако исто и на протоколу код суда.

Прилози који су поднети уз пријаву чуваће се у суду било у оригиналу било у влашћу овереном препису.

§ 224.

Ако оснивачи нису узели сами све акције, суд ће одмах сазвати збор свију акционара који су означени у поднетом списку, да донесу одлуку о оснивању друштва.

Збору председава судија кога суд одреди.

Управни и Надзорни Одбор имају се, према извештајима предвиђеним у ставу другом § 221. изјаснити о резултатима односно оснивања друштва. Сваки члан Управног и Надзорни Одбора има право све до закључења збора да опозове свој потпис на пријави.

Сматра се да је решено да се друштво оснује кад за то гласа бар $\frac{1}{4}$ свију акционара који су у списку означени, ако њихове акције износе укупно бар $\frac{1}{4}$ целе друштвене главнице. И онда, када се добије овака већина, има се узети да је оснивање друштва одбачено, ако се, по одбитку гласова акционара о којима је реч у § 211., покаже већина на страни која је противна оснивању друштва.

Пристанак свију присутних акционара потребан је кад хоће да се измене одредбе друштвених правила које су означене у § 215. ставу другом под 1. до 4., § 207., у § 209. ставу другом и § 210., или да се повећају суме у § 211. предвиђене, које се стављају на терет друштву. То исто вреди и онда кад се хоће да продужи трајање друштва преко рока који је одређен друштвеним правилима, или да се изоставе отежице које су у друштвеним правилима предвиђене за доношење одлука зборских.

Решавање ће се одложити кад год то затраже акционари простом већином гласова.

§ 225.

За сазивање зборова који се држе пре увођења друштва у трговачки регистар и за решавање на њима, вреде правила која су прописана за друштвене зборове после увођења у регистар, у колико §§ 218. и 224. није друкчије прописано.

§ 226

При увођењу друштва у трговачки регистар назначиће се фирма и седиште друштва, предмет његова предузећа, друштвена главница, дан кад су друштвена правила потврђена и имена чланова Управног Одбора.

Кад у друштвеним правилима има особених наређења о трајању друштва или о праву чланова Управног Одбора или ликвидатора да друштво заступају, онда се и та наређења имају прибележити у регистру.

§ 227.

У огласу, којим се увођење обзнањује, има се, поред онога што је у трг. регистру забележено, обухватити још:

1. Остала назначења која су обележена у § 215. ставу 2. и 3. и у §§ 207., 210. и 211.;
2. Сума за коју ће се акције издати;
3. Име, презиме и занимање и место становања чланова првог Надзорног Одбора.

У овом се огласу има назначити и то, да је свакоме допуштено у суду прегледати исправе које су поднеде уз пријаву, а нарочито извештаје Управног Одбора, Надзорног Одбора и ревизора.

§ 228.

Акционарско друштво правно не стоји док се не уведе у трговачки регистар. Ако је пре тога урађено штогод у име друштва, за то одговара лично онај који је посао извршио; а ако су посао извршили више њих, онда сви солидарно.

Све док се друштво не уведе у трговачки регистар удели се не могу преносити на другога тако да то вреди и према друштву; пре тога не могу се издати ни привремене ни сталне акције.

§ 229.

Пријаву за упис друштва у трговачки регистар оног суда у чијој области друштво има споредну радњу извршиће сви чланови Управног Одбора.

Уз пријаву дужни су поднети друштвена правила у оригиналу или у влашћу овереном препису; одредбе § 223. става 2. и 3. не вреде за овај упис.

У регистру ће се назначити сви податци који су означени у § 226.

У огласу којим се упис обзнањује, имају се, поред обичне садржине уписа, обухватити још и назначења означена у §§ 207., 210. и § 215. ставу 2. и 3. Ако се овај упис извршује пре него што је протекло две године од кад друштво уведено у трговачки регистар свога главног седишта, онда се у том огласу имају објавити и сви податци означени у § 227.; у томе случају се уз пријаву има поднети и један примерак огласа којим је суд главног седишта објавио упис друштва у његов трговачки регистар.

Ако се седиште друштва налази у иностранству, тада се има уз пријаву да поднесе суду и доказ да друштво постоји као такво, а тако исто и одобрење српске надлежне власти. Податци који се службено имају објавити према ставу четвртом, морају се сви обухватити у пријави.

§ 230.

Оснивачи су друштву солидарно одговорни за тачност и потпуност података које су, ради уписа друштва у трговачки регистар поднели у погледу уписа и уплате друштвене главнице као и односно назначења предвиђених § 211. Они су нарочито дужни да приме на себе, поред накнаде штете која би се иначе могла појавити, суму која у друштвеној главници није уплаћена, да допуне уплате које недостају и да допуне дату накнаду која није обухваћена у трошковима учињеним за оснивање друштва. Ако би оснивачи намерно оштетили друштво у неновчаним уложима или у уговорима предвиђеним у § 211., они ће за ту штету друштву одговарати солидарно.

Оснивач се може ослободити ове одговорности само онда кад докаже да за нетачност или непотпуност података или

за злонамерно оштећење није знао нити је могао знати, ма да је послове радио с пажњом којом брижљиви трговац врши своје послове.

Ако који од акционара није у стању да уплати своје акције, ту ће штету солидарно накнадити друштву сви они оснивачи који су тога акционара примили, а знали су да није у стању да плаћа.

За накнаду штете друштву су солидарно одговорни заједно са оснивачима :

а) онај коме је дата награда која није показана у трошковима око оснивања друштва, ако је онда кад је ову примио знао или је према приликама требао знати да се тиме удешава прикривање или да је ово извршено; а тако исто свако треће лице које је на том прикривању са знањем радило ;

б) свако треће лице, које је са знањем учествовало у злонамерном оштећењу друштва уложима или преносима права или ствари.

§ 231.

Ко, у циљу, да акције пусти у промет, изда јавну обзнану онда, када су нетачни и непотпуни податци, које приликом увођења друштва у трговачки регистар подносе оснивачи односно уписа и уплате друштвене главнице или односно назначења прописаних у § 211. као и онда кад је друштво злонамерно оштећено било уложима било у преносу права или ствари, накнадиће друштву штету која је отуда произишла, солидарно са лицима означеним у § 230., ако је ту обзнану извршио пре него што је друштво уведено у трговачки регистар или у току прве две године од кад је уведено, а при том је за нетачност или непотпуност података, или за злонамерно оштећење знао или је при пажњи уредног посленика морао знати.

§ 232.

Чланови Управног и Надзорног Одбора, који не би с пажњом уредног посленика испитали оно што им налажу §§ 220. и 221., одговорни су друштву солидарно за штету која би отуда потекла, у колико се не би могла наплатити од лица означених у §§ 230. и 231.

§ 233.

Поравнања која се односе на друштвена потраживања од лица одговорног друштву по §§ 230. до 232. могу се закључивати тек после пет година од дана кад је друштво уведено у трговачки регистар и само по одобрењу збора акционара, ако томе не би била противна зборска мањина, која представља $\frac{1}{5}$ друштвеног капитала.

То исто важи за опраштање дуга поменутиим лицима. Ну ово ограничење у погледу времена не важи кад се обавезани, у случају обуставе плаћања или презадужености, равна са својим повериоцима у циљу да отклони или оконча стечајно поступање

§ 234.

Потраживања друштвена од лица која су му обвезана по §§ 230. до 232. застаревају кад протече 5 година од кад је друштво заведено у трговачки регистар.

§ 235.

За важност уговора, којима друштво смера прибавити за своју сталну потребу било непокретности било постројења која већ постоје или се имају подићи, а за суму већу од $\frac{1}{10}$ дела његове главнице, тражи се пристанак збора акционара, кад се уговор закључује у току прве две године од кад је друштво заведено у трговачки регистар.

Пре него што збор одлучи Надзорни ће Одбор проучити уговор и поднети писмен извештај. За зборску одлуку којом се уговор одобрава потребна је већина од најмање $\frac{3}{4}$ друштвене главнице представљене на збору. Ако је уговор закључен у току прве године од кад је друштво заведено у трговачки регистар, онда поменута већина која пристаје на уговор мора да представља најмање $\frac{1}{4}$ целокупне главнице друштвене

Кад збор одобри уговор, Управни Одбор поднеће га у оригиналу или у овереном препису ради уписа у трговачки регистар, заједно са извештајем Надзорног Одбора и свима прилозима овога. Уговор се уписује у трговачки регистар само код суда који је надлежан за главну друштвену радњу.

Ако се предмет друштвеног предузећа састоји у прибављању непокретности, онда за то прибављање не вреди

прописи става првог до четвртог. То исто вреди и онда кад се непокретност набавља путем јавног надметања.

§ 236.

Ако је друштво у року који је означен у ставу првом § 235. прибавило какву имовину уговором, који су закључили његови оснивачи пре него што је оно заведено у трговачки регистар, онда, за право друштва да тражи накнаду штете и за лица која су одговорна за ту накнаду вреди прописи §§ 230., 233. и 234.

III. Правни односи друштва и акционара.

§ 237.

Акционарско друштво има своја права и своје обавезе. Оно може на своје име прибављати својину и остала права. Оно може тужити и тужено бити.

§ 238.

Акционар је дужан да уплати само суму на коју акција гласи, а ако је акција издата за већу суму, онда ту суму.

§ 239.

Акционари не могу тражити да им се врате улози; све док друштво постоји они имају само право на чисту добит у колико законом или друштвеним правилима није забрањено да се ова дели.

§ 240.

Удели у добити одређују се по броју акција.

Ако уплате нису подједнако положене по свима акцијама, онда акционари из добити која се има поделити добијају најпре 6% од положених уплата; а ако годишња добит не износи толико, онда се ова претходна сума има издати по нижој стопи. Уплате, које су положене у току пословне године, узете се у рачун према времену које је протекло од рока одређеног за уплату.

У друштвеним се правилима може прописати и други начин деобе добити.

§ 241.

Камата и дивиденда не смеју се обећати нити исплатити акционарима на рачун друштвене главнице; њима се има да подели само оно што се по годишњем биланцу покаже као чиста добит.

Али за оно време што је потребно на припремање предузеће пре него што се отпочне редован рад, акционарима се може изузетно обећати камата одређене величине; ну тада се у друштвеним правилима мора означити до кога се дана најдаље сме плаћати та камата.

Ако би се ранијим губитцима смањила уплаћена сума основне друштвене главнице, онда акционари неће добит између себе делити, догод се главница не попуни онолико у колико је губитком смањена.

§ 242.

Акционари су одговорни за друштвене обавезе за ону суму која им је противно прописима овога закона исплаћена од друштва. Али оно што акционар прими савесно на име чисте добити или камате, ни у ком случају није дужан вратити.

Кад се над имовином друштвеном отвори стечај, онда за све време док траје судско стечајно поступање право које друштвеним повериоцима припада насрам акционара има да врши бранилац стечајне масе.

Потраживања која се оснивају на овим прописима, застаревају за пет година од кад је исплаћена сума примљена.

§ 243.

Акционар, који не положи на време тражену уплату, дужан је платити камату од дана кога је требао уплату положити. Овим није искључена и већа накнада за причињену штету.

У друштвеним се правилима могу прописати уговорне казне за случај да се уплата не положи на време.

Ако у друштвеним правилима није друкчије прописано, позив на уплату има се учинити оним истим начином којим се имају по друштвеним правилима обзнањивати друштвене објаве.

§ 244.

Ако акционар не положи на време уплату, може му се оставити један рок с напоменом да ће после тога рока изгубити право на удео и на већ положене уплате.

Тада се позив мора објавити три пут у листовима који су означени у друштвеним правилима (§ 215, одељак трећи); прва објава мора изаћи најмање три месеца а последња један месец дана пре него што протече последњи рок за уплату. Ако се удели не могу преносити без пристанка друштва, онда је на место јавне објаве довољно да се неуредни акционар засебно позове само један пут. У овим позивима мора му се оставити накнадни рок од најмање месец дана, рачунајући од дана кад је опомену примио.

Ако акционар и после опомене овакве не положи тражену уплату, њему ће се тада у корист друштва одузети право на удео и на положене уплате. То одузимање права има се објавити преко друштвених листова.

На место поништене акције издаће се друга нова, која, поред раније положених, има обухватити и тражену уплату. Ако друштво нову акцију прода по нижу цену од те суме или ако по њој доцније не добије потпуне уплате, за појављени недостатак одговараће му искључени акционар.

§ 245.

За тражену уплату, у колико је не плати искључени акционар, друштву је одговоран и сваки ранији његов претходник заведен у књизи акционара, и то ранији претходник само у колико се није могла наплатити од његовога последника. Ово последње има се претпоставити чим је тај последник не плати за месец дана од кад је позван и његов претходник о томе извештен.

Чим положи тражену суму, претходник добија одмах од друштва нову акцију.

Одговорност правног претходника простире се на суме, које су по акцијама тражене у току последње две године. Тај рок почиње од дана кад је пренос удела пријављен друштву ради уписа у књигу акционара.

Ако се изостала уплата не би могла наплатити од правних претходника, онда друштво може удео продати по берзанској цени, а ако ове нема јавном продајом.

§ 246.

Акционари и њихови правни претходници не могу бити ослобођени одговорности означене у §§ 238. и 245. Ове се тражбине не могу пребијати за другу какву тражбину коју акционар има према друштву.

§ 247.

Акције на име имају се уписати у друштвену књигу акционара с тачним назначењем имена и презимена, места становања и занимања сопственика њиховог.

Ако у друштвеним правилима не буде друкчије прописано, оне се могу пренети на другога, без пристанка друштва.

Пренашање се врши писменим преносом на полеђини акције, по прописима о преносу меница. Но све док се акција потпуно не уплати не може се бланко преносити. За пренос акција, које су према § 205. ставу 3. издате на суму мању од 200 односно од 50 динара, потребан је приста-нак Надзорног Одбора и збора акционара. Тај се пренос може извршити само писменом изјавом, која је влашћу оверена, с назначењем личности прибављача.

§ 248.

Кад се акција на име пренесе на другога, тај се пренос има да пријави друштву да га разведе у књизи акционара. Уз пријаву се има да поднесе акција и доказ да је пренос извршен.

Друштво није обавезно да испитује истинитост преноса или уступљења који су на акцији исписани.

Наспрам друштва важи као акционар само онај који је као такав заведен у књигу акционара.

§ 249.

Прописи §§ 247. и 248. вреде и за завођење привремених признаница и за њихов пренос на другога.

§ 250.

Акција на доносиоца преноси се на другога простом предајом.

§ 251.

Ако једна акција припадне неколицини лица, онда они могу права која истичу из ње вршити само преко једног заједничког заступника.

За уплате, које се имају положити по тој акцији, одговарају сви солидарно.

Кад сопственици једне акције немају заједничког пуномоћника, онда је довољно да друштво, оно што има да изјави или саопшти, то учини ма коме од њих. За сана-следнике једног акционара ова одредба вреди само у погледу саопштења које се врши тек пошто протече месец дана од кад је наследство отворено.

§ 252.

Акционарско друштво не сме по правилу прибавити у својину нити примати у залогу своје властите акције, ван ако их прибавља као комисионар.

Своје привремене признанице друштво не сме никако нити прибавити у својину нити примати у залогу, па ни као комисионар. То исто вреди и за акције, по којима сума на коју гласе још није потпуно уплаћена, или, ако су издате по већу цену од суме на коју гласе, ако тај вишак није положен.

§ 253.

Повлачење (амортисање) акција само се онда може извршити кад је то прописано или допуштено друштвеним правилима. Наређење о томе мора се налазити у првобитним правилима или у изменама која су у та правила унесена пре уписа акција. Од овога се изузима случај кад се повлачење не извршује извлачењем коцке, отказом или каквим другим сличним начином, већ се то чини куповином.

Повлачење се у сваком случају може извршити само из чисте добити која стоји на расположењу по годишњем биланцу, осем случаја кад се то повлачење чини по прописима који вреде за смањење друштвене главнице.

§ 254.

Нестала или упропаћена акција или привремена признаница може се судом прогласити за ништаву и новом за-

менити о трошку потражиоца, кад год то на акцији није изречно забрањено.

Кад се акција или привремена признаница огласи за ништаву, престају важити и њени купони којима рок исплате није још дошао.

§ 255.

Кад се акција или привремена признаница тако исквари да постане неупотребљива за промет, њен ималац, ако јој се битна садржина и карактерни знаци још распознају, може тражити да му друштво у замену за ту акцију или привремену признаницу изда другу нову. Трошкове сноси поверилац и полаже их у напред.

§ 256.

Имаоцу талона неће се издати нови купонски лист, ако се томе противи онај у чијим се рукама акција налази. У томе случају нови купонски лист издаће се имаоцу акције.

IV. Уређење и управа.

§ 257.

Управни Одбор заступа акционарско друштво на суду и ван суда.

Он се састоји из најмање три акционара. Чланови Управног Одбора могу бити у свако доба смењени.

§ 258.

За изјаву воље, нарочито за потпис који ставља Управни Одбор у име друштва, тражи се сарадња свију чланова Одбора, ако другачије није прописано у друштвеним правилима. Ну ипак Одбор може овластити поједине своје чланове да изврше извесне послове или извесне врсте послова. Ако се има учинити према друштву каква изјава воље, довољно је да се учини и само једном члану Управног Одбора.

Ако друштвеним правилима није дато право сваком поједином члану одбора да самостално заступа друштво, онда се у њима може наредити да поједини чланови Управног

Одбора, кад год не раде, више њих заједно, могу пуноважно заступати друштво уз сарадњу једног прокуристе.

§ 259.

Управни Одбор пуноважно потписује друштво, када они који су овлашћени за потпис уз фирму друштвену ставе и својеручне потписе.

§ 260.

Управни је Одбор дужан да пријави суду, ради увођења у трговачки регистар, сваку промену у његовом саставу или у праву заступања издатом појединим члановима његовим.

Уз пријаву има да поднесе у влашћу овереном пропису одлуку о тој промени. Овај пропис не вреди за пријаву у трговачки регистар споредне радње.

Чланови Управног Одбора имају код суда дати своје потписе онако како је то наређено у § 223. овог законика.

§ 261.

Управни Одбор обавезан је наспрам друштва да се држи у границама које су му односно права заступања друштва одређене друштвеним правилима или одлукама збора акционара.

Та ограничења власти Управног Одбора немају важности према трећим лицима. То важи нарочито у случају кад се заступање ограничава само на извесне послове, или само под извесним приликама или само за извесно време или на извесним местима, или кад је за извесне послове потребан пристанак збора, Надзорног Одбора или другог ког органа друштвеног.

§ 262.

Чланови Управног Одбора не смеју, без пристанка збора, ни за свој ни за туђ рачун водити трговачку радњу којом се друштво бави, нити вршити поједине послове исте врсте.

Ако који члан Управног Одбора повреди дужност означену предњим ставом, друштво је овлашћено да тражи од њега накнаду штете; оно може, на место накнаде, тражити од њега да се посао, који је он закључио за свој

рачун, сматра да је закључен за рачун друштва односно и да друштву преда награду коју је добио за посао извршен за туђ рачун или да му уступи право тражења те награде.

Ово друштвено право потраживања застарева за три месеца од дана кад су остали чланови Управног и Надзорног Одбора сазнали за закључени посао или за учешће члана Управног Одбора у другоме друштву. Али кад протече пет година од кад је члан Управног Одбора прекорачио наређење првог одељка овога члана, друштву застарева ово право без икаква обзира на време кад је за то сазнало

§ 263.

Кад је члановима Управног Одбора признато право на један део чисте добити, тада се тај део има рачунати по одбитку свију отписа и оставина.

§ 264.

Кад није друкчије прописано друштвеним правилима или одлукама збора акционара, Управни Одбор сме поставити прокуристу само са пристанком Надзорног Одбора. Ово ограничење не важи за трећа лица.

§ 265.

Управни Одбор је дужан старати се да се воде књиге које су друштву потребне.

§ 266.

Ако годишњи или полугодишњи биланц покаже губитак половине основне друштвене главнице, Управни Одбор је дужан да неодложно сазове збор акционара и да му то саопшти.

Чим друштво обустави плаћања, Управни је Одбор одмах дужан да тражи отварање стечаја; то исто вреди и онда кад се, при склапању годишњег или полугодишњег биланца, покаже да друштвена имовина више не покрива његове дугове.

§ 267.

Чланови Управног Одбора дужни су радити друштвене послове с оном пажњом с којом обичан посленик врши своје.

Чланови који повреду своје дужности одговарају друштву солидарно за причињену штету.

Они су нарочито дужни накнадити штету ако противно прописима овога законика:

1. врате акционарима положене улоге;
2. исплате акционарима камату или уделе у добити;
3. прибаве акције или привремене признанице друштвене, приме их у залогу или повуку из саобраћаја;
4. издаду акције на доносиоца пре него што се уплати сума на коју гласе, или, ако су акције издате по цену већу од те суме, пре него што се она цела положи;
5. изврше поделу друштвене имовине или од чести исплате натраг друштвену главницу;
6. продуже плаћања пошто је друштво већ дошло у немогућност да плаћа или се показало да је друштво презадужено.

У случајевима става 3. накнаду могу тражити и повериоци друштвени у колико нису од друштва могли бити измирени. Они ово право не губе ни онда, ако је друштво одустало од тражене накнаде, као ни онда, ако је штетна радња предузета по одлуци збора акционара.

Потраживања на основу ових прописа застаревају за 5 година.

§ 268.

Правила која су прописана за чланове Управног Одбора вреде и за њихове заменике.

§ 269.

Надзорни Одбор, кад друштвени правилима није одређен већи број, састоји се из три члана, које бира збор акционара.

Избор првог Надзорног Одбора вреди до закључења првог збора акционара, који се, ради решавања о друштвеном годишњем биланцу, има да држи по истеку пословне године рачунајући од кад је друштво заведено у трговачки регистар.

Доцније Надзорни се Одбор не може изабрати на дуже време него до свршетка збора који има да донесе одлуку о биланцу за четврту годину рачунајући од избора Одборо-

вог; пословна година у којој је избор извршен не узима се овде у рачун.

Чланове Надзорног Одбора збор може сменити и пре него што протече време за које су изабрани. Кад у друштвеним правилима није друкчије прописано, за ту се одлуку тражи већина од најмање $\frac{3}{4}$ друштвене главнице која је била заступљена на збору.

§ 270.

Управни Одбор је дужан да у друштвеним листовима неодложно обзнани сваку промену у саставу Надзорног Одбора. Осем тога дужан је да поднесе ту обзнану и за трговачки регистар.

§ 271.

Кад чланови Надзорног Одбора имају за свој рад награду која се састоји у једном делу годишње добити, тај се део има рачунати од чисте добити пошто се од ње најпре одбију сви отписи и оставине и пошто се издвоји за акционаре најмање 6% на уплаћену главницу.

Ако је награда члановима Надзорног Одбора одређена друштвеним правилима, онда се измена тих правила којим се ова награда смањује, може донети на збору и обичном већином гласова.

Члановима првог Надзорног Одбора може само збор акционара одобрити награду за рад. Одлуку о томе може донети само онај збор који је последњи у времену за које је овај Надзорни Одбор изабран.

§ 272.

Надзорни је Одбор дужан да води над друштвеним пословима по свима гранама друштвене управе и да се у том циљу извештава о току послова друштвених. Он може у свако доба о тим пословима тражити извештај од Управног Одбора и сам или преко појединих својих чланова, које буде за то одредио, прегледати друштвене књиге и документа, као и стање друштвене благајне, хартија од вредности и робе. Он има да оцени годишње рачуне, биланце и прегледе за поделу добити и да о томе прегледу поднесе извештај збору акционара.

Он је власан да сазове збор акционара кад год нађе да је то корисно за друштво.

Остале дужности Надзорног Одбора прописане се у друштвеним правилима.

Чланови Надзорног Одбора не могу пренети на другога вршење својих дужности.

§ 273.

Надзорни Одбор је дужан да заступа друштво кад оно има да закључи какав правни посао са члановима Управног Одбора и да против чланова Управног Одбора поведе спор кад то одлучи збор акционара.

Кад је у питању одговорност чланова Управног Одбора, тада може овај и без одлуке па и против одлуке збора акционара, тужити суду чланове Управног Одбора.

§ 274.

Чланови Надзорног Одбора не могу бити у исто време и чланови Управног Одбора или стални њихови заменици нити као друштвени чиновници вршити послове друштвене. Надзорни Одбор може само за унапред одређено време поједине своје чланове одредити да замене спречене чланове Управног Одбора; за све то време и све до разрешења свога овај заменик не сме радити као члан Надзорног Одбора. За заменика који је на овај начин постављен, не важе прописи § 262.

Чланови Управног Одбора кад иступе из тога Одбора, не могу се бирати у Надзорни Одбор пре него што добију разрешницу.

§ 275.

Чланови Надзорног Одбора имају да врше своје дужности с пажњом уредног посленика.

Чланови који повреду своје дужности одговарају за штету која отуда проистиче солидарно са члановима Управног Одбора.

Они су нарочито одговорни за накнаду онда кад се са њиховим знањем и без њиховог противљења предузму радње означене у § 267. ставу 3. За потраживање ове накнаде важе прописи § 267. става 4.

Потраживања на основу прописа одељка 1. до 3. овог параграфа застаревају за 5 година.

§ 276.

Права која припадају акционарима у друштвеним пословима, а нарочито у вођењу тих послова, врше се доношењем одлука на збору.

§ 277.

За одлуке збора потребна је већина датих гласова (проста већина) у колико законом или друштвеним правилима није прописана већа већина или нису постављене друге погодбе.

У друштвеним се правилима за изборе могу прописати друге одредбе.

§ 278.

Свака акција даје право на један глас. Број гласова одређује се по броју акција. Но друштвена правила могу одредити колико највише гласова могу имати акционари са већим бројем акција, као што могу утврдити и другу сразмеру између броја акција и броја гласова. Ако је издато више врста акција, у друштвеним се правилима може привнати једној врсти акција веће право гласа него акцијама друге врсте.

Право гласа може се вршити и преко пуномоћника. Пуномоћство мора бити писмено и има се предати друштву на чување.

Онај, коме има да се изда разрешница или који има да се ослободи какве обавезе, нема права да гласа ни за себе ни за другога при доношењу одлуке о томе. То исто вреди и за одлуку о закључењу каквог правног посла с којим акционаром или о подизању тужбе или о окончању спора између њега и друштва.

У осталом погодбе и начин вршења права гласа имају се прописати у друштвеним правилима.

§ 279.

Управни Одбор сазива зборове акционара, ако законом или друштвеним правилима није за то ко други овлашћен.

Осем случајева који су изречно у закону или у друштвеним правилима одређени, збор се има сазвати кадгод то изискује корист друштва.

§ 280.

Збор се мора сазвати и онда кад то написмено затраже акционари, чији удели укупно износе $\frac{1}{20}$ део друштвене главнице, означивши циљ збору и разлоге за његов сазив. Но друштвеним се правилима може прописати и мањи број акција за овако тражење.

На исти начин акционари имају право тражити да се обзнаве предмети о којима ће се решавати на збору.

Ако по том захтеву не поступи ни Управни ни Надзорни Одбор, надлежни суд може овластити акционаре, који су сазив збора тражили, да збор сазову или да обзнане предмет о коме се има на збору решавати. У исто време суд може одлучити ко ће на збору председавати. Ово овлашћење мора се напоменути при сазиву збора или при обзнани.

Збор има да реши о томе хоће ли трошкови, који су учињени за ово, пасти на терет друштву.

§ 281.

Сазив збора има се, на начин који је одређен у друштвеним правилима, извршити најмање на три недеље пре дана за који је збор сазват. Дан сазива и дан збора при том се не узимају у рачун.

Ако је друштвеним правилима вршење права гласа условљено дужношћу акционара да акције положи пре збора до једног одређеног рока, тада се тај рок има одмерити тако да за полагање акција остане бар 2 недеље дана.

Ако у друштвеним правилима нема прописа означеног у другом ставу, пријаве за сазвати збор имају се примати све до трећег дана пред састанак збора.

§ 282.

У позиву се мора назначити зашто се збор сазива (дневни ред). Сваком ће се акционару, на захтев, дати препис поднетих предлога.

На збору се не може решавати о предметима за које није прописно учињена обзнана бар на недељу дана пре

збора. Кад, по прописима овога законика или друштвених правила, за доношење одлука није довољна проста већина гласова, онда се обзнана има извршити бар на три недеље пре збора. Али, ако је вршење права класа условљено полагањем акција, тада се овај рок рачуна у место по дану збора, по дану до кога се закључно акције имају положити.

За доношење одлука о предлогу поднесеном на збору, да се сазове ванредан збор, као и за подношење и већање о предлозима о којима се не доносе одлуке, није потребна никаква обзнана

§ 283.

Сваки акционар, кад код друштва депонује једну акцију, може уз положену поштарину, захтевати да му се препорученим писмом саопшти сазив збора и дневни ред одмах чим се то јавним огласом буде објавило. Он може захтевати да му се тако исто саопште и одлуке које буду донете на збору.

§ 284.

На збору ће се саставити списак присутних акционара или заменика с назначењем њихових имена и презимена и места становања, као и броја акција које појединима припадају. Тај ће се списак изложити на увиђај пре првог гласања, пошто га председник збора потпише.

§ 285.

Управни Одбор је дужан бар на петнаест дана раније извести Министра Народне Привреде о дану кад ће се држати збор. Министар ће одредити за свог изасланика на збору једног судију или секретара оног првостепеног суда у чијој се области налази седиште акционарског друштва.

На збору водиће се записник под надзором Министровог изасланика. У записнику ће се назначити место и дан држаног збора и све одлуке које је збор донео. Њему се има да приложи списак учесника збора, састављен по § 284. а тако исто и докази о уредном сазиву. Ово последње може изостати ако се ти докази у записнику означе у целој њиховој садржини.

Записник има да овери Министров изасланик.

Управни је Одбор дужан да неодложно после збора пошаље ради завођења у трговачки регистар један оверени препис записника.

§ 286.

Збор решава о примању годишњег биланса и о подели добити, као и о разрешници Управног и Надзорног Одбора. Управни Одбор дужан је да у току прва три месеца пословне године поднесе Надзорном Одбору за протеклу пословну годину биланс, рачун добитка и губитка као и извештај о стању имовине и односима друштва, а по том и збору, заједно са примедбама Надзорног Одбора. У друштвеним правилима може се одредити и дужи рок, али никак о дужи од четири месеца.

§ 287.

За састав биланса вреде прописи § 49. овог законика са овим додатком:

1. Хартије од вредности и роба које имају берзанску или тржишну цену, могу се ставити највише са ценом коју су имале на берзи или на тржишту онога дана за који се биланс прави, а ако је та цена већа од цене по коју су хартије односно роба набављене или по коју је роба израђена, онда ова последња цена;

2. Остали имовински предмети (роба) имају се ставити највише ценом по коју су набављени или израђени;

3. Постројења и остали предмети, који нису намењени за отуђење већ за сталну употребу друштвену, могу се без обзира на њихову садашњу мању вредност ставити ценом по коју су набављени или израђени, пошто се одбије сразмеран одбитак за употребу или јој се дода одговарајући фонд за обновљење;

4. Трошкови око оснивања друштва и трошкови око управе не смеју се ставити у билансу као актива;

5. Износ основне главнице и износ сваког резервног и обновног фонда имају се уврстити у пасиву;

6. Добит или губитак, који се буду показали упоређењем целокупне активе и пасиве, мора се на крају биланса особено назначити.

§ 288.

Свако акционарско друштво мора имати резервни фонд за покриће губитка по биланцу. У овај ће се фонд уносити:

1. Од годишње чисте добити најмање 10% све дотле док резервни фонд не достигне 25% друштвене главнице или и већу суму која је друштвеним правилима одређена;

2. Сума, која се добија при оснивању друштва или при повећању главнице услед издања акција за већу цену од суме на коју гласе и од суме трошкова учињених издањем акција;

3. Сума доплата, коју су акционари и без повећања друштвене главнице положили за повластице дате њиховим акцијама, у колико те уплате нису намењене за изванредне отписе или за покриће изванредних губитака.

§ 289.

У § 286. ставу 2. означени документи изложиће се на углед акционарима најдаље у току последње две недеље пре збора, у стану друштва.

Свакоме акционару, на његов захтев, издаће се најдаље две недеље пре дана збора препис биланца, рачуна добитка и губитка, примедба Надзорног Одбора и извештаја Управног Одбора.

Ако је вршење права гласа условљено депоновањем акција тада у место дана збора, узмеће се дан до кога има да се изврши полагање акција.

§ 290.

Већање о пријему биланца одложиће се када то реши збор простом већином гласова или на захтев мањине чији удели износе $\frac{1}{10}$ део друштвене главнице; али на захтев мањине само онда, кад она учини замерке извесним одређеним ставовима биланца.

Ако је већање одложено на захтев мањине, ова може понова тражити одлагање само онда, кад није дато потребно објашњење о ставовима биланца, којима је на ранијем збору учињена замерка.

§ 291.

Управни Одбор дужан је објавити у друштвеним ли-

стовима биланц и рачун добитка и губитка одмах пошто их збор прими.

Ова објава као и у § 286. означени пословни извештај Управног Одбора, заједно са примедбама Надзорног Одбора, поднеће се само суду главне радње ради уписа у трговачки регистар.

§ 292.

Збор може простом већином гласова одредити ревизоре да испитају и оцене биланц и све што се тиче оснивања друштва и вршења друштвених послова.

Кад је збор одбацио предлог да се одреде ревизори, суд, у чијој се области налази седиште друштва, може на захтев акционара чији удели укупно износе десети део друштвене главнице, наименовати ревизоре за оцену какве околности при оснивању друштва или при вршењу друштвених послова који би послови били учињени у току последње две године а не и ранијих.

Овај се захтев мора уважити кад год се вероватно покажу неисправности или грубе повреде закона или друштвених правила. Потраживаоци су дужни да депоњују акције код суда, које ће остати у депозиту до прве одлуке судске по њиховом тражењу и да уз то вероватно покажу да депоноване акције имају најмање 6 месеца пре збора.

Пре него што наименује ревизоре, суд ће саслушати Управни и Надзорни Одбор. На захтев интересоване стране суд може наименовање ревизора везати за полагање кауције, коју ће суд одредити по свом нахођењу, ако се стране (предлагачи и ревизори) саме у томе не би сложиле.

§ 293.

Управни Одбор дужан је у случајима § 292. допустити ревизорима да прегледају књиге и хартије друштвене и да испитају стање друштвене касе, а тако исто и стање хартија од вредности и робе.

Ревизори су дужни да неодложно предаду за трговачки регистар извештај о резултатима свога испитивања, а Управни Одбор да га унесе за решавање у дневни ред при сазиву првог идућег збора акционара. За трговачки регистар споредне радње овај се извештај не подноси.

У случају § 292. става 2. решава збор да ли ће се трошкови који су отуда настали ставити на терет друштву. Ако суд одбади тражење да се наменују ревизори или ако се оно према резултату испитивања покаже неосновано, акционари, за које се докаже да су злонамерно радили, одговорни су друштву солидарно за штету коју је оно претрпело услед њиховог тражења.

§ 294. Против оних који су друштву остали одговорни по §§ 230. до 232. и 236. поводом оснивања друштва или против чланова Управног и Надзорног Одбора, који су му одговорни због вршења друштвених послова, има се тужба подићи кад то реши збор акционара простом већином гласова или кад то затражи мањина чији удели износе $\frac{1}{10}$ друштвене главнице.

За вођење спора збор може изабрати нарочите заступнике. Ако је поднашање тужбе захтевала мањина, тада суд друштвеног седишта може поставити као њихове заступнике за вођење спора лица која она значи. У осталоме овде вреде наређења § 273. која важе и онда кад је спор поведен по захтеву мањине.

§ 295. Тужба која се подиже на захтев мањине мора се суду поднети за 3 месеца од дана кад је збор држан. Уз тужбу се има приложити у овереном препису записник збора, у колико се на њу односи.

Мањина је дужна да депонује и код суда остави све докле парница траје најмање онај број акција који представља $\frac{1}{10}$ део друштвене главнице; а осем тога има да вероватно покаже, да те акције акционари који су их положили имају најмање 6 месеца пре збора акционара.

На захтев туженога мањина је дужна да за покриће могуће штете да осигурање по оцени суда.

Мањина је обавезна да друштву накнади трошкове у овоме спору.

За штету коју претрпи услед неосноване тужбе, туженоме су одговорни солидарно сви они акционари за које докаже да су злонамерно спор покренули.

§ 296. Од тражења мањине (§ 295. први одељак) друштво може одустати или се од томе поравнати само онда, кад од акционара, који су саставили мањину, на то пристане толико њих да акције осталих не представљају више $\frac{1}{10}$ део друштвене главнице.

§ 297. Одлука збора може се поништити путем спора ако је њеме повређен закон или друштвена правила. Тужба се мора подићи у року од месец дана. Тужбу може дати сваки акционар који је био на збору, ако је противу одлуке коју жели да поништи дао изјаву у записнику, а тако исто и сваки онај акционар, који није био на збору, ако на збор неоправдано није пуштен или ако поништај тражи по томе основу, што збор није уредно сазван или што предмет по коме је одлука донесена није како треба објављен. Противу одлуке зборске о отписима или оставинама, које премашају меру одређену законом или друштвеним правилима, могу подићи тужбу за поништај један или више акционара чије акције представљају најмање $\frac{1}{20}$ део друштвене главнице.

Осем тога олашћен је да тражи поништај одлуке зборске и Управни Одбор. То право има и сваки члан Управног или Надзорног Одбора али само ако би одлука зборска чланове Управног или Надзорног Одбора чинила одговорним кривично или грађански наспрам друштва или друштвених поверилаца.

§ 298. Тужба се подноси противу друштва. Друштво заступа Управни Одбор. Ако је Управни Одбор сам тужилац, друштво заступа Надзорни Одбор, а ако су оба одбора тужилоци онда ће суд одредити друштву заступника. За тужбу је надлежан искључиво првостепен суд у чијој се области налази седиште друштвено. Рочиште се не може држати пре него што протече рок који је у § 297. став 2. одређен. Више спорова за поништај имају се на истом рочишту извидети и пресудити. Суд може на захтевање наредити да акционар, који је тужбу поднео, даде друштву осигурање за штету, која му

услед тужбе прети. Врсту и величину осигурања одређује суд по своме нахођењу. Ако акционар по овој наредби кауцију не положи у остављеном року, сматраће се да је одустао од тужбе.

Управни Одбор има одмах да објави у друштвеним листовима да је тужба подигнута и кад је рочиште.

§ 299.

Ако би извршном пресудом судском одлука збора била оглашена да не вреди, та пресуда важи и за све акционаре који нису учествовали у спору, и то како у њихову корист тако и противу њих. Управни је Одбор дужан да ту пресуду одмах поднесе за трговачки регистар. Ако је одлука збора била заведена у регистар, има се у њу одмах завести и пресуда; увођење пресуде има се објавити на онај исти начин на који је обзнањено и увођење поништене зборске одлуке.

За штету, коју је друштво претрпело услед неоснованог оспоравања зборске одлуке, одговорни су му солидарно тужиоци ако су тужбу подигли у злој намери.

V. Измене друштвених правила.

§ 300.

Одлуку о измени друштвених правила може донети само збор акционара.

У обзнани, која се има извршити по § 282. ставу 1. и 2., намеравана измена друштвених правила мора се назначити у њеној главној садржини.

§ 301.

Одлука о измени друштвених правила, ако друштвеним правилима не буде друкчије наређено, вреди ако је за њу гласала већина чије акције претстављају $\frac{3}{4}$ друштвене главнице заступљене при гласању о тој одлуци.

За промену предмета друштвеног предузећа потребна је исто толика већина; али се у друштвеним правилима могу поставити још и други услови.

Ако се дотадашњи однос више врста акција, са различним правима, хоће да измени на штету које од њих,

онда је потребно да, поред одлуке, збора акционара, то^р реше одвојеним гласањем и акционари којима је та измена од штете. И за ту одлуку вреди пропис става првог. Одлука акционара, којима измена иде на штету, може бити донета само онда, кад је према § 282. став 2. објављена као предлог у дневном реду заказаног збора.

§ 302.

Измена друштвених правила мора се пријавити суду да се заведе у трговачки регистар. Пријаву ће извршити Управни Одбор, у колико то доцнијим прописима овога законика није друкчије наређено.

Кад год се измена не тиче података означених у § 226., довољно је при упису упутити на исправе о измени које су суду поднете. Јавна обзнана има да се изврши по прописима изложеним у § 227. и 229.

Измена не вреди све док се не заведе у трговачки регистар суда у чијем се кругу налази друштво.

§ 303.

Повишењу друштвене главнице издањем нових акција не сме се приступити пре потпуне уплате дотадашње главнице. У правилима друштава за обезбеђење може се и друкчије наредити. Повишењу друштвене главнице неће сметати што није још положен сразмерно незнатан део расписане уплате.

Ако друштво има више врста акција са различитим правима, онда је потребно да, поред збора акционара, одлуку о повишењу донесу одвојеним гласањем и акционари сваке врсте акција. За ту одлуку важе наређења § 301. став 1. и став 3. трећа реченица.

Ако се нове акције, којима се повећава друштвена главница, имају издати за већу суму од оне на коју гласе, онда се сума по коју се најниже смеју издати има да утврди у самој одлуци о повишењу главнице.

§ 304.

Ако се друштвена главница повећава и таквим улогом који се не састоји у готову новцу или кад се као улог урчунава накнада за какав имовни предмет који друштво

прима, онда се у одлуци о повишењу главнице има одредити предмет улога или тачно означити имање, лице од кога их друштво прима и број акција које се имају дати за улог или накнада која се има издати за примљено имање.

Споразум, који не би био утврђен зборском одлуком као што је овде прописано, нема никакве вредности наспрам друштва. Овим се не мењају прописи §§ 235. и 236.

§ 305.

Зборску одлуку о повишењу главнице друштвене дужни су да пријаве суду ради завођења у трговачки регистар сви чланови Управног и Надзорног Одбора.

Том приликом имају потврдити да је цела дотадашња главница потпуно уплаћена, и ако није, колико износи још неположени део последње расписате уплате.

§ 306.

Упис нових акција врши се уписним листом. Уписни се лист саставља у два примерка, који ће, поред података означених у § 217. одељак 2. садржавати:

1. дан кад је донесена одлука збора о повишењу друштвене главнице;
2. суму на коју се издају акције и колико има да износи свака уплата;
3. назначења која су предвиђена § 304.; а ако ће се издавати више врста акција са различитим повлашћењима, онда и укупна сума сваке врсте;
4. време, када престаје важност уписа, ако извршено повећање друштвене главнице не буде дотле уведено у трговачки регистар.

Прописи § 217. став 4. и 5. имају се применити и овде, али само с том разликом, што се у трговачки регистар заводи на место друштва извршено повећање друштвене главнице.

§ 307.

Сваком се акционару мора на захтев његов дати онолико нових акција колико он има старих, осем ако у одлуци о повишењу главнице друштвене не буде друкчије наређено.

Управни ће Одбор обзнанити у друштвеним листовима колико ће се нових акција издати акционарима. У огласу се може оставити рок у коме они могу узети акције; тај рок мора бити најмање од две недеље.

§ 308.

Само без повреде права признатог акционарима предњим параграфом може се неком обећати, да ће му се уступити извешан број нових акција.

Ово обећање не вреди наспрам друштва ако је дато пре зборске одлуке да се повећа друштвена главница.

§ 309.

Извршено повећање друштвене главнице имају пријавити суду ради завођења у трговачки регистар сви чланови Управног и Надзорног Одбора.

Уз пријаву дужни су поднети:

1. Дупликате уписних листова и потписима чланова Управног Одбора оверен списак уписника, с назначењем акција које су поједином уписнику припале и са колико их је уплатио.

2. Ако се друштвена главница повећава на начин означен у § 304., онда и уговоре који су тога ради закључени.

3. Извод рачуна свију трошкова које је друштво имало око издања нових акција.

4. Одобрење надлежне власти ако је ово било потребно за повећање друштвене главнице с погледом на друштвено предузеће, а тако исто и у случају § 205. став 2.

Прописи § 223. став 3. вреде и овде.

Писмена, која се подnose уз пријаву, чуваће се у суду, у оригиналу или у овереном препису.

У огласу, којим се обзнањује упис ове пријаве у трговачки регистар, назначиће се и сума за коју су акције издате.

§ 310.

Управни Одбор дужан је да изврши у §§ 305. и 309. означене пријаве ради уписа у трговачки регистар и оних судова у чијој се области налазе споредне радње друштвене.

При томе се има поступити по §§ 309. став 5.; а прописи § 305. став 2. и § 309. став 2. до 4. овде не вреде.

§ 311.

Пре него што се извршено повећање друштвене главнице уведе у трговачки регистар не могу се издати акције ни привремене признанице, за део којим је друштвена главница повећана. Права на уделе у повећаном делу главнице не могу се до тога времена ни уступити другоме тако да то уступање вреди према друштву.

§ 312.

Одлука да се смањи друштвена главница вреди само онда, ако је за њу гласала већина чије акције представљају најмање $\frac{3}{4}$ друштвене главнице заступљене при гласању о тој одлуци. У друштвеним се правилима могу осем ових ставити и друге погодбе.

У одлуци се мора у исто време означити: због чега се главница смањује, а нарочито да ли због тога да се акционарима врати један део друштвене главнице, и на који ће се начин то извести.

Ако има више врста акција са различитим повлашћењима, онда је потребно да, поред збора акционара, о смањењу главнице реше засебно и акционари сваке групе. За ту одлуку важи пропис става 1. овог параграфа и пропис § 302 став 3. друга реченица.

§ 313.

Одлуку о смањењу друштвене главнице пријавиће суду сви чланови Управног Одбора, ради завођења у трговачки регистар.

Управни Одбор има даље дужност, кад се одлука о смањењу главнице заведе, да, с позивом на ту одлуку, позове друштвене повериоце да се пријаве са својим потраживањима.

Овај се позив има објавити трипут онако како је прописано у § 215. став трећи. Познати се повериоци имају позвати сваки засебним позивом.

Повериоци, чије су тражбине засноване пре последњег

јавног позива, морају бити измирени или обезбеђени, ако то буду затражили.

Исплаћивању суме за коју се главница смањује сме се приступити тек кад протече 1 година дана од дана кад је у ставу 2 прописана јавна објава и по трећи пут извршена и тек пошто повериоци, који су се пријавили, буду измирени или обезбеђени. Пре истека овога рока акционари се не ослобођавају од даљих уплата по акцијама, и ако је ради тога капитал смањен.

§ 314.

Ако је предвиђено да се смањење друштвене главнице изврши тиме што ће се број акција свести разменом, штемплирањем или на какав други сличан начин, онда може друштво да огласи за невредеће све оне акције које му и после учињеног позива не буду поднете. То исто вреди и за поднете акције, које не износе број потребан за замену новим акцијама а друштву нису стављене на расположење да их употреби за рачун подносилаца.

Позив да се акције друштву поднесу мора садржавати и напомену, да ће се у противном случају акције огласити за невредеће. Акције се могу огласити за невредеће само онда кад је позив обзнањен према § 244. ставу 2.; то се чини обзнањом у друштвеним листовима.

Нове акције, које су издате на место оних што су оглашене за невредеће, друштво има да прода по берзанској цени за рачун пређашњих акционара, а ако нема те цене, онда средством јавног надметања. Што протекне има се предати пређашњем акционару, а ако то није могуће онда суду.

§ 315.

Извршено смањење главнице имају пријавити суду сви чланови Управног Одбора да се заведе у трговачки регистар.

VI. Престанак и неважност друштва.

§ 316.

Акционарско друштво престаје:

1. Кад протече рок, који је друштвеним правилима одређен за његово трајање;

2. Кад то реши збор акционара ; за ту одлуку потребна је већина која представља најмање $\frac{3}{4}$ друштвене главнице заступљене при гласању о тој одлуци на збору ;

3. Кад се отвори стечај под имањем друштвеним ;

4. Кад се број акционара сведе испод десет.

Прописи овога одељка вреде и онда кад акционарско друштво престане са каквог другог узрока.

§ 317.

Престанак друштва, осем случаја кад је стечај отворен, Управни је Одбор дужан одмах да пријави суду ради уписа у трговачки регистар.

§ 318.

По престанку друштва настаје ликвидација, осем кад је над друштвеном имовином отворен стечај.

За све време докле се ликвидација не заврши важе прописи предњег одељка, осем ако у овом одељку (VI) није друкче прописано или ако циљ ликвидације друкчије захтева.

§ 319.

Ликвидацију врше чланови Управног Одбора као ликвидатори или ликвидациони одбор, осем ако друштвеним правилима или одлуком збора нису за то одређена друга лица.

На захтев Надзорног Одбора или акционара чији удели укупно износе $\frac{1}{20}$ део друштвене главнице ликвидаторе може из важних узрока наименовати суд у чијем је кругу друштвено седиште.

Акционари имају уз овај захтев вероватно показати да су сопственици својих акција најмање шест месеца.

Суд може сменити ликвидаторе под оним истим погодбама под којима их може поставити.

Ликвидаторе који нису судом постављени, може збор акционара опозвати и пре него што протече време за које су постављени.

§ 320.

Управни Одбор пријавиће суду прве ликвидаторе, а сваку доцнију личну промену у саставу ликвидационог одбора пријавиће сами ликвидатори за упис у трговачки ре-

гистар. Када се при избору ликвидатора донесе каква одлука односно њиховога права да друштво заступају, онда ће се и та одлука пријавити суду, да се заведе у трговачки регистар.

Уз пријаву се има поднети влашћу оверен препис исправа о постављању или промени ; овај пропис не вреди за пријаву у трговачки регистар споредне радње друштвене.

Суд ће по службеној дужности завести у трговачки регистар ликвидаторе које је он поставио или сменио.

Ликвидатори ће потписати пред судом друштвену фирму и ставити свој потпис, да се то чува у суду.

§ 321.

Ликвидатори су дужни да позову повериоце друштвене да пријаве своје тражбине с напоменом да је друштво престало. Тај ће се позив три пут објавити у друштвеним листовима.

§ 322.

Круг рада ликвидатора, а тако исто и начин на који они имају да потписују друштвену фирму, одређује се по прописима §§ 173., 175. и 177.

У осталоме ликвидатори имају у границама њиховог круга рада она иста права и оне исте дужности које и Управни Одбор, на место кога они долазе. И њихов рад подлежи прегледу Надзорног Одбора.

У погледу учешћа свију ликвидатора при давању изјаве воље у име друштва важи одредба § 258. став 1. одељак 1. само у толико у колико није за њих друкчије наређено друштвеним правила или при њиховоме наименовању.

За време ликвидације прокуриста се не може поставити. Прописи § 262. овде не вреде.

§ 323.

Ликвидатори су дужни да саставе биланс одмах у почетку ликвидације и доцније за крај сваке године ; дотадашња друштвена пословна година може се и даље задржати.

Прописи §§ 286., 289. до 293., изузимајући само оне о дељењу добити, вреде и овде, а наређења §§ 287. и 288. немају вредности.

§ 324.

Имовина друштвена, која преостане пошто се исплате сви дугови, поделиће се међу акционаре.

Деоба се врши сразмерно броју акција кад год друштво нема више врста акција са различитим правима.

Ако уплате нису подједнако положене по свима акцијама, најпре ће се вратити уплаћене суме, па ће се потом оно што претекне разделити сразмерно положеним уплатама. Ако заостала имовина није довољна да се из ње врати акционарима све што су уложили, акционари ће тада сносити тај губитак сразмерно положеним уплатама; уплате које још нису положене у томе ће се случају наплатити колико буде требало.

§ 325.

Деоба друштвене имовине сме се предузети тек пошто протекне 1 година дана од дана кад је трећи пут изишао у § 321. прописани јавни позив повериоцима.

Ако се какав познати поверилац не би пријавио за исплату у овом року ни после нарочитог позива, сума коју он има да прими од друштва положиће се суду.

Ако обавеза у времену деобе није сазрела за извршење или је оспорена деоба ће се моћи извршити чим се за тај дуг да обезбеђење.

§ 326.

Кад се ликвидација сврши и положи завршни рачун, ликвидатори су дужни да пријаве престанак друштвене фирме ради уписа у трговачки регистар.

Књиге и хартије имају предати на сигурно место, које буде одредио суд друштвеног седишта, и имају се чувати 10 година.

Суд може у свако доба овластити акционаре и повериоце да прегледају те књиге и хартије.

Ако се доцније пронађе још какво имање друштвено које се има поделити, суд седишта друштвеног тада ће, на захтев ма и једног интересованог лица, наименовати понова пређашње ликвидаторе или ће одредити нове.

§ 327.

Продаја целог друштвеног имања може се извршити

само на основу одлуке збора акционара. За ту одлуку тражи се већина која представља најмање $\frac{3}{4}$ друштвене главнице заступљене при гласању о тој одлуци. У друштвеним се правилима међутим могу зато поставити и друге погодбе.

Та одлука повлачи за собом престанак друштва, ако оно није већ раније престало.

Прописи §§ 318. до 326. имају се применити и овде, с тим да су ликвидатори овлашћени да предузму све оне послове и правне радње, које су потребне за извршење донете одлуке. Уступање имања има се купцима извршити саобразно прописима §§ 321. и 325. који вреде за деобу између акционара.

§ 328.

Ако држава или које самоуправни тело откупи целу имовину акционарског друштва, тада се може уједно уговорити да ликвидације не буде.

Престанак збора акционара, који је предвиђен у § 327. ст. 1., тражи се и за овај уговор.

Управни је Одбор дужан да пријави суду ту одлуку ради уписа у трговачки регистар, заједно са пријавом престанка друштва; уз пријаву се има поднети и уговор, који је закључен с купцем, у оригиналу или у препису влашћу овереном.

Одлука нема никакве вредности пре него што се упише у трговачки регистар суда у чијој се области налази седиште друштвено.

Уписом одлуке прелази имовина друштвена са свима дуговима, а друштвена фирма престаје.

§ 329.

Ако цела имовина акционарског друштва пређе на какво друго акционарско друштво или на командитно друштво на акције и акционарима се у накнаду за њу даду акције тога другог друштва, онда за повећање главнице овог другог друштва не вреде прописи §§ 303. став 1., 305. став 2., 306., 307., 308. став 1. ни § 309. став 2. број 1. и став 3.

Пријави извршеног повећања главнице за трговачки регистар приложиће се и уговор о преносу имања који је

усвојио збор акционара престалог друштва, и то или у оригиналу или у препису влашћу овереном.

За размену акција престалог друштва вреди пропис § 314.

§ 330.

Ако је у случају § 329. уговорено да не буде ликвидације престалог друштва, тада ће се поступити по прописима § 328., а осем тога за тај случај вреди и ова особена наређења :

Имовином друштва које престаје, дужно је друштво, које имовину прима, одвојено да управља.

Суд, који је био надлежан за престало друштво, остаје и даље надлежним све докле се имања обадва друштва не споје.

Све до тога тренутка, имовина престалог друштва сматра се као његова, у одношајима поверилаца тога друштва према друштву које ту имовину прима и његовим повериоцима.

Имовине оба друштва могу се спојити тек кад друштво које је преузело имовину престалог друштва по § 321. позове повериоце престалог друштва да пријаве своје тражбине и пошто буде поступило по смислу прописа § 325.

Чланови Управног и Надзорног Одбора друштва, које је преузело имовину престалог друштва, солидарно су одговорни повериоцима овог последњег друштва ако нису као што треба управљали одвојеном имовином (§ 267.); ну чланови Надзорног Одбора само онда, кад су знали да су имовине оба друштва спојене а против тога нису ништа предузели.

§ 331.

Ако акционарско друштво престане у циљу да отуђи своје имање у целини или у циљу да се претопи у друго друштво, онда збор његових акционара може решити да се оно и даље продужи ако се намеравани циљ не постигне.

То исто вреди и у случају кад друштво престане услед отвореног стечаја, па се стечај заврши поравнањем с повериоцима или се дигне по захтеву презадуженога друштва.

Управни Одбор пријавиће продужење друштва ради уписа у трговачки регистар.

§ 332.

Ако је фирма акционарскога друштва престала услед преноса друштвене имовине на друго друштво или какву правну личност, а без претходне ликвидације, онда се тужба за поништај одлуке збора акционара о томе преносу има да подигне против правног последника престалог друштва.

§ 333.

Ако друштвена правила не садрже све битне одредбе које су побројане у § 215. став 2. или ако која од њих не вреди, онда сваки акционар и сваки члан Управног и Надзорног Одбора може тужбом тражити да се друштво огласи за ништаво. Прописи §§ 298. и 299. имају се и овде применити.

§ 334.

Одлуком збора акционара донетом по наређењима која вреди за измену друштвених правила, могу се исправити недостатци и погрешке које се односе на наређења о фирми или седишту друштва, о предмету друштвеног предузећа, о избору или саставу Управног Одбора, о облику објава друштвених или о начину сазивања збора акционара. Кад се недостатак тиче наређења о начину сазивања збора, онда ће се позив којим се збор сазива, објавити у листовима који су одређени за обзнане уписа који су извршени у трговачки регистар седишта друштвеног.

§ 335.

Кад се одлука којом се друштво поништава заведе у трговачки регистар, онда се, за расправу друштвених односа, има поступити по прописима који важе за престанак друштва.

Поништај друштва нема никаквог утицаја на правне послове закључене у име друштва с трећим лицима.

Акционари су дужни да положи обећане уплате у колико је то потребно за испуњење примљених обавеза друштвених.

VII. Државни надзор.

§ 336.

Акционарска друштва стоје под надзором Министра Народне Привреде.

Правила о вршењу тога надзора прописале Министар Народне Привреде у границама овог закона.

VIII. О страним акционарским друштвима у Србији.

§ 337.

Страно акционарско друштво може радити у Србији преко својих заступништва (филијала, агенција), ако и у колико држава, у којој је оно основано, у својој земљи признаје то право српским акционарским друштвима.

§ 338.

И страно друштво мора се пријавити надлежном суду за упис у трговачки регистар по наређењима овога законика.

Уз пријаву дужно је :

1. доказати да је друштво по законима своје земље основано (конституисано) и отпочело тамо радити ;

2. доказати да је за радњу у Србији установило заступништво са седиштем у Србији и означити имена својих заступника ;

3. доказати да је заступништво овлашћено да може друштвену фирму пуноважно потписивати ;

4. дати изјаву да ће за њега по свима пословима у Србији вредети српски закон.

5. дати изјаву да признаје надлежност српских судова у свима парницама, које би се изродиле због послова које су закључила друштвена заступништва у Србији.

6. изјавити колику главницу уноси у своју радњу у Србији.

§ 339.

Страна акционарска друштва дужна су водити о својим пословима у Србији трговачке књиге на српском језику (§§ 47. и 53. овога законика) и у динарској вредности.

§ 340.

Заступништво (филијал или агентура) дужно је најдаље за месец дана после друштвеног збора поднети Министру Народне Привреде извештај о друштвеном раду, заједно са општим биланцом, а уз то и засебан извештај с биланцом о радњи у Србији.

И општи и посебни биланц дужно је објавити три пута узастопце у службеним новинама, а најдаље у року од три месеца од дана пријема на збору.

§ 341.

Страно друштво одговара за штету, коју учине његови заступници и за сваки њихов рад, који је противан одредбама овога законика.

§ 342.

По захтеву Министра Народне Привреде и одлуци надлежног суда, радња друштвена престаје, ако се докаже :

1. да је друштво у својој отаџбини престало с радњом, или да је изгубило право располагати својом имовином ;

2. ако се не придржава наређења § 338. до 340. ;

3. ако је страна држава, у којој је седиште друштва, напустила начело узајамности према српским акционарским друштвима ;

4. ако се против друштва или његових заступништава (филијала) у Србији пресуде не могу извршити ; и

5. ако је друштво унесу главницу у радњу у Србији сасвим или од чести смањило.

Ликвидација заступништва у Србији може се извршити само у Србији а по одредбама овога законика.

IX. Казне.

§ 343.

Затвором и уз то новчаном казном до 10.000 динара казниће се чланови Управног и Надзорног Одбора и ликвидатори ако намерно раде на штету друштва.

Они могу бити осуђени и на губитак грађанске части.

Ако има олакшаваних околности суд их може казнити само новчаном казном.

§ 344.

Затвором и уз то новчано до 10.000 динара казниће се:

1. Оснивачи или чланови Управног или Надзорног Одбора, који у циљу увођења друштва у трговачки регистар учине намерно лажну представку о упису или уплати главнице, о суми по коју су акције издате, или о назначењима која су предвиђена у § 211.;

2. Они који односно напред поменутих факата учине намерно лажну представку у огласима о продаји акција који су предвиђени у § 231.;

3. Чланови Управног или Надзорног Одбора, који у циљу увођења повишења основне главнице у трговачки регистар учине намерно лажне представке односно уплате додашње главнице или уписа или уплате повећаног дела главнице, или односно суме по коју су акције издате, или односно назначења која су означена у § 304.

Суд их може осудити у исто време и на губитак грађанске части.

Ако има олакшаваних околности онда ће се казнити само новчано.

§ 345.

Затвором до године дана и уз то новчано до 10.000 динара казниће се чланови Управног или Надзорног Одбора или ликвидатори ако намерно:

1. неистинито представе или прикрију стање друштвено у својим представкама, прегледима имовног стања друштвеног или у својим изјавама на збору акционара;

2. издаду акције на име које не садрже податке прописане у последњем ставу § 204. или акције на доносиоца пре него што се по њима потпуно положи сума на коју гласе или, ако су издате за већу цену, пре него што буде положена цела та цена;

3. издаду акције или привремене признанице пре него што се друштво упише у трговачки регистар, или, у случају повишења главнице, пре него што се оно уведе у тај регистар;

4. издаду, осем случајева предвиђених у другом и трећем ставу § 205., акције или привремене признанице које гласе на мању суму од 200 динара;

5. издаду, у случајевима другог и трећег става § 205., акције или привремене признанице које не садрже назначења прописана у ставу четвртом § 205.

У случају под бр. 1. суд их може осудити у исто време и на губитак грађанске части.

Ако има олакшаваних околности онда ће их казнити само новчано.

§ 346.

Затвором од три месеца и уз то новчано до 2500 динара казниће се:

1. Чланови Управног Одбора или ликвидатори, а тако исто и чланови Надзорног Одбора, ако је друштво било без Надзорног Одбора дуже од три месеца или му је недостајао број чланова потребан за решавање.

2. Чланови Управног Одбора или ликвидатори, ако противно прописима § 266. став 2. и § 322. став 2., не буде тражено код суда да отвори стечај.

Ако има олакшаваних околности казниће се само новчано.

Неће се казнити онај, за кога се докаже, да нема његове кривице што Надзорни Одбор није састављен или допуњен.

§ 347.

Затвором до 1 године дана и уз то новчано до 5000 динара казниће се онај који намерно изда неистинита или преиначи истинита уверења о депоновању акција или привремених признаница, које имају служити за доказ о праву гласања на збору акционара, а тако исто и онај који употреби какво уверење и ако зна да је лажно или да је преиначено. Осем тога може се осудити да изгуби и грађанску част. Ако има олакшаваних околности, осудиће се само на новчану казну.

§ 348.

Новчано до 1500 динара или затвором до једне године казниће се који прими особену награду или ову уговори за то да при каквом гласању на збору акционара гласа у извесном смислу или да на таквом гласању не учествује.

Истом казном казниће се и онај који особену награду да или обећа да ко при каквом гласању на збору акцио-

нара гласа у извесном смислу или да на таквом гласању не учествује.

§ 349.

Ко туђе акције, без пуномоћства или саизвођења њиховога сопственика, употреби за гласање на збору акционара или за вршење једног од права обележених у §§ 280., 290., 292., 294., 297., 319., 333. казниће се са 10 до 30 динара за сваку акцију, али никад испод 500 динара. Исто тако казниће се онај који туђе акције прибави на послугу за извесну накнаду и средством њих употреби које од напред означених права.

Том истом казном казниће се и онај који да на послугу акције, знајући да ће се оне употребити за овакво гласање.

§ 350.

Суд, означен у § 223., принудиће дисциплинским казнама чланове Управног Одбора или ликвидаторе да се управљају по прописима §§ 266. став 1., 272. став 1., 286. став 2., 289. став 1., 293. став 1. и 2., 298. став 4., 323. и 326. став 2. Казна се одређује према § 23. друга реченица.

За пријаве у трговачки регистар које су предвиђене §§ 223. став 1., 302. став 1., 305. став 1., 309. став 1., 328. став 3. и 329. став 2., кад год се имају да учине за трговачки регистар седишта друштвенога, они се неће казнити дисциплинским казнама по § 23.

ГЛАВА V.

О командитном друштву на акције.

§ 351.

Код командитног друштва на акције најмање један другар неограничено одговара друштвеним повериоцима (лично одговорни ортак), док остали (командитори) одговарају само својим улозима у основном друштвеном капиталу који је подељен на акције.

Правни однос лично одговорних ортака између себе и

према свима командитарима у скупу, као и према трећима, а нарочито право које лично одговорном ортаку припада на управљање и представљање друштва, управља се по наређењима која вреде за проста командитна друштва.

У осталом, за командитна друштва на акције важе наређења гл. IV. о акционарским друштвима, осем ако није друкчије предвиђено следећим наређењима или ако, услед тога што нема Управног Одбора, не постоје друга одступања.

§ 352.

Садржина друштвеног уговора мора бити утврђена најмање од пет лица пред судом. Лично одговорни ортаци морају сви учествовати при томе; осем њих могу учествовати само лица која као командитори узму акције. У судском записнику, треба означити колико акција узима сваки учесник.

Ови другари, као и они који не дају улоге у готову новцу, сматрају се као оснивачи друштва.

§ 353.

Друштвени уговор, осем назначења из § 215. други одељак, тач. 1., до 3., 5., 6. мора садржавати име, презиме, занимање и место становања сваког лично одговорног ортака. У друштвеном уговору морају се означити вредност и природа оних имовних улога лично одговорних другара, који не улазе у друштвену главницу.

Наређење § 211. став 1. и овде вреди за све особене користи, признате лично одговорним другарима.

§ 354.

Уписна листа треба да садржи осем података наведених у § 217. и имена оних оснивача који су лично одговорни другари.

У изјави која се, по § 223. трећем одељку, првој реченици, има дати приликом пријаве друштва за упис у трговачки регистар, треба, односно уплата које се имају учинити у готову новцу, изјавити да су тражене суме уплаћене и да се налазе у лично одговорних ортака.

Лично одговорни ортаци имају право да учествују у оснивању збора. Сматра се да је решено да се друштво оснује, кад је за то гласала већина која се састоји из $\frac{1}{4}$

командитора у списку означених и чије акције износе најмање $\frac{1}{4}$ оног дела друштвене главнице који су командитори уписали.

При уписивању у трговачки регистар треба у место Управног Одбора именовати лично одговорне другаре. Ако у друштвеном уговору има нарочитих наређења о заступању друштва од стране лично одговорних другара, онда се и она имају пријавити за упис.

§ 355.

За одлуку главног збора предвиђену у § 235., кад се она односи на уговор закључен у току прве године по упису, потребна је већина која представља четвртину друштвеног капитала, кад се одузму улози лично одговорних другара. Наређење § 235., трећи став, прва реченица вреди и овде.

§ 356.

За лично одговорне другаре код командитног друштва на акције важе ова наређења, која се односе на Управни Одбор акционарских друштава :

1. о пријавама, прилозима и изјавама које се чине за трговачки регистар ;
2. о сазивању друштвеног збора ;
3. о саставу, поднашању и објављивању годишњег биланца и рачуна добитка и губитка, као и о поднашању извештаја о друштвеним пословима ;
4. о тражењу поништаја зборских одлука ;
5. о поступку кад се наменују ревизори (прегледачи) за оцену биланца или послова око оснивања или управљања друштвом, као и о дужностима Управног Одбора према комесарима и Надзорном Одбору ;
6. о опозивању поверилаца на случај смањења друштвене главнице ;
7. о друштвеном тражењу накнаде штете од оних који су управљали друштвеним пословима ;
8. о тражењу да се отвори стечај над друштвом ;
9. о кривичној одговорности и изрицању дисциплинских казна.

§ 357.

Лично одговорни другар, без пристанка друштва, не може водити исту грану трговине коју води друштво, ни бити лично одговорни другар у коме другом трговачком друштву које се бави пословима исте врсте. Одобрење за то треба да даду остали лично одговорни другари и збор, или, у место збора, Надзорни Одбор, кад му је то право дато уговором или одлуком збора.

Ако лично одговорни другар повреди ову дужност из става првог овог параграфа онда друштво добија према њему права из става другог § 262.

Та права застаревају за три месеца, рачунајући од дана када су остали јавни ортаци и Надзорни Одбор сазнали за посао или за улазак лично одговорног другара у друго друштво ; но за пет година од кад се то десило ова права застаревају и без обзира на време сазнања.

§ 358.

Лично одговорни другари немају право гласа на главном збору, ни онда кад имају друштвене акције.

Пристанак лично одговорног другара је потребан за одлуке друштвеног збора који се односе на питања за чије би решење код простог командитног друштва било неопходно учешће лично одговорних другара и командитора.

За вршење права која друштвеном збору или мањини акционара припадају по §§ 292. до 295. о постављању ревизора и тражењу накнаде због послова ско оснивања или управљања друштвом, не тражи се пристанак лично одговорних другара.

Одлуке друштвеног збора за које је потребан и пристанак лично одговорних другара имају се уписати у трговачки регистар тек пошто се добије овај пристанак. Кад одлука треба да буде уписана у трговачки регистар, пристанак лично одговорних другара треба да се унесе у записник седнице или у његов додатак.

§ 359.

Одлуке командитора извршује Надзорни Одбор, осем ако није друкчије наређено друштвеним уговором.

У споровима које сви лично одговорни другари укупно имају да воде против командитора, као и обрнуто, које командитори имају укупно да воде против лично одговорних другара, командиторе заступа Надзорни Одбор, осем ако главни збор није одредио нарочите заступнике. Парнични трошкови који падну на командиторе сноси друштво, а њему остаје право да тражи накнаду од командитора.

Пропис § 273. други став и овде вреди у колико се даје применити.

Лично одговорни другари не могу бити чланови Надзорног Одбора.

§ 360.

Ако се по навршетку године у корист лично одговорних другара покаже добит изван њихових акција, онда им се она неће исплаћивати, ако биланц покаже губитак који прелази део који им припада у друштвеном капиталу, не рачунајући у то што им по акцијама од капитала припада. Све докле, док траје такво стање биланца, не може се ништа од улога узети.

Односно добитка који се покаже за лично одговорне другаре, треба применити наређење § 288. став 1. о образовању резервног фонда.

§ 361.

О узроцима престанка командитног друштва на акције, као и о одступању кога од лично одговорних другара, вреде прописи који се односе на престанак командитног друштва, са овим изменама.

Стечај командитора не повлачи престанак друштва; повериоци командитора немају права да траже престанак друштва.

За отказ друштва од стране командитора као и за њихов престанак да друштво престане, потребна је одлука збора; сматра се да је престанак дат кад за то гласа већина која представља $\frac{3}{4}$ друштвене главнице заступљене при гласању о тој одлуци. То исто вреди и за одлуку да се тражи престанак друштва судским путем. Друштвеним уговором може се одлука учинити зависном и од других погодаба.

Иступање лично одговорних другара из друштва, осем случаја искључења, може бити само ако је то предвиђено друштвеним уговором.

Престанак друштва, као и иступање лично одговорног другара, треба сви лично одговорни другари скупа да пријаве за упис у трговачки регистар.

§ 362.

У случају ако нема противних наређења у друштвеном уговору, ликвидацију ће извршити сви скупа лично одговорни другари и један или више ликвидатора наименованих од стране збора.

Осем оних лица именованих у § 319. и сваки лично одговорни другар може тражити да суд именује ликвидаторе односно да их од те дужности разреши.

§ 363.

Командитно друштво на акције може бити преобраћено у акционарско друштво одлуком збора и пристанком свих лично одговорних другара.

Прописи о промени друштвеног уговора и овде вреде.

Већина командитора која је гласала за ову промену треба да представља најмање четвртину друштвеног капитала не рачунајући онај део тога капитала који представљају акције лично одговорних другара. У одлуци треба предвидети све што је потребно за извршење овог претварања, а поименце каква се фирма има усвојити и начин на који ће се именовати и састављати Управни Одбор.

§ 364.

Чим се донесе одлука о преобраћању друштва, треба пријавити суду имена чланова Управног Одбора за трговачки регистар. Пријави треба приложити влашћу оверен препис протокола о избору тога одбора; кад се чини пријава у месту филијала, онда не треба прилагати овај препис. Наређење § 23. односно непријаве за трговачки регистар овде се не примењује.

Пријави треба приложити биланц одобрен од стране главног збора, ако до пријаве није протекло два месеца од

кад је састављен. За овај биланц вреде прописи §§ 287., 289. став први и 290.

Од дана уписа, лично одговорни другари престају бити чланови друштва, јер је од тог тренутка друштво преобраћено у акционарско.

§ 365.

Одмах после уписа, Управни Одбор објавиће у друштвеним новинама биланц о коме је реч у другом ставу § 364. Он је дужан позвати повериоце да пријаве своје тражбине, наглашујући им да је друштво преобраћено у акционарско. Ово позивање треба да буде објављено три пут у новинама друштвеним а познате повериоце позваће и нарочитим позивом да пријаве тражбине.

Повериоци, чије су тражбине постале пре последњег јавног позивања морају бити измирени или обезбеђени ако то затраже.

Чланови Управног и Надзорног Одбора солидарно су одговорни повериоцима за неизвршење ових наређења и то чланови Управног Одбора увек а чланови Надзорног Одбора кад су знали за неправилан рад Управног Одбора и нису против тога предузимали што треба по закону.

ГЛАВА VI.

Друштво с ограниченом одговорношћу.

I. Оснивање друштва.

§ 366.

Друштво с ограниченом одговорношћу може се, по одредбама овога закона, оснивати у сваком законом одобреном циљу.

Овако се друштво не може основати за предузимање послова осигурања ни за политичке циљеве.

§ 367.

Уговор о оваквом друштву мора бити писмен, судом потврђен и од свију другара потписан.

Другара може на уговору потписати само такав пуномоћник који је нарочито за то овлашћен.

§ 368.

Друштвени уговор мора садржавати :

1. фирму и седиште друштва ;
2. предмет предузећа ;
3. износ основног капитала ;
4. износ основног улога свакога другара.

Ако је предузеће ограничено на извесно време онда и то мора бити назначено у друштвеном уговору.

Одредбе уговора, које су противне овом закону не вреде.

§ 369.

Друштвена фирма мора бити означена по предмету предузећа или састављена из имена и презимена свију другара или бар једнога од њих. Имена и презимена других лица, која нису другари, не смеју се унети у фирму. Овим се не забрањује да се задржи фирма оне радње која је прешла на друштво (§ 31. трг. зак.).

Фирма оваквог друштва мора, у сваком случају, садржавати додатак : „друштво с ограниченом одговорношћу“, без скраћивања тих речи.

Као седиште друштва може се означити само какво место у Србији.

§ 370.

Основни капитал друштва мора износити најмање *десет хиљада* динара, а основни улог сваког другара најмање *двестина динара*. Основни капитал и основни улози морају бити изражени у динарској вредности и стотином дељиви.

Основни улог појединих другара може бити различан. Но укупни износ основних улога мора се слагати с износом основнога капитала.

Ниједан другар не може, при оснивању друштва, имати више основних улога.

Ако се коме другару урачунава у основни улог накнада за неновчане имовинске предмете које уступа друштву, или, ако се коме другару признају какве особене користи, онда се мора у друштвеном уговору означити име тога другара, предмет који он друштву уступа и новчана вредност за коју га уступа.

§ 371.

Никаква се накнада за оснивање друштва или за приему друштвеног оснивања не сме из основног капитала давати коме другару, нити му се она може урачунати у основни улог.

Накнада за трошкове око оснивања друштва може се тражити само из оне суме, која је друштвеним уговором одређена са исплату тих трошкова.

Оснивачки и управни трошкови не смеју се обележавати у биланцу као актива; они се морају у годишњем рачуну изнети у потпуном износу као издатак.

§ 372.

Ако су се један или више другара обвезали да поред основног улога друштву чине или неке повремене услуге или давања која се не састоје у новцу али ипак представљају неку имовну вредност, онда се мора у друштвеном уговору тачно одредити обим и претпоставка тих услуга или давања као и уговорне казне за случај одмеравања накнаде, која се има дати друштву, ако се та давања или услуге не изврше.

У друштвеном се уговору мора и то утврдити, да је за пренос друштвених улога потребан пристанак друштва.

§ 373.

Друштво не постоји док се не упише у трговачки регистар. Ако је што пре тога урађено у име друштва, онда су зато лично и солидарно одговорни они, који су радили.

Друштво се пријављује за упис оном првостепеном суду у чијој области има своје седиште.

§ 374.

Упис друштва у трговачки регистар бива само на основу писмене пријаве, коју су потписале све пословође друштва.

Пријави се мора приложити:

1. друштвени уговор и пуномоћства оних, који су место другара тај уговор потписали или судом оверени преписи тих исправа;

2. списак другара потписан од подносиоца пријаве, у коме мора бити назначено: име и презиме, занимање, место становања и износ основног улога сваког другара, као и колико је свако од њих свој улог уплатио;

3. Списак пословођа друштвене радње с назначењем њиховог имена и презимена, занимања и места становања и, ако нису друштвеним уговором постављени, доказ о њиховом постављању у влашћу овереној исправи;

4. Ако је друштво добило какву државну повластицу, онда се уз пријаву мора поднети и исправа о повластици, у оригиналу или у влашћу овереном препису.

Поред пријаве пословође ће пред судом ставити својеручне потписе или их поднети у влашћу овереном писмену и те ће потписе суд чувати у своје архиву.

§ 375.

Сваки улог који се има положити у новцу мора бити, пре пријаве за упис друштва, уплаћен најмање у једној четвртини, али никад мање од педесет динара; а ако је по друштвеном уговору, урачуната у улог кога задругара накнада за какве имовинске предмете које он уступа друштву, то се уступање мора такође пре пријаве за упис, извршити у потпуном обиму.

У пријави мора бити изјављено: да су основни улози који се имају уплатити у новцу, наплаћени у готовом новцу, у оном износу, који је у поднетом списку означен, и да друштво може већ слободно располагати тим уплаћеним сумама и свима имовинским предметима, који се по друштвеном уговору имају друштву уступити као основни улог место готовог новца.

За штету причињену лажним назначењима пословође лично и солидарно одговарају.

Право на накнаду штете застарева за пет година од уписа друштва.

Поравнања или опраштања, закључена о овој накнади не вреде, у колико се та накнада тражи за измирење друштвених поверилаца.

§ 376.

Суд је дужан да испита, да ли су пријава, њезини

прилози и друштвени уговор потпуни и саобразни закону, као и да ли постоје законске претпоставке за упис и о томе донети своју одлуку.

Упис друштва бива уписом друштвеног уговора у трговачки регистар заједно са уписом пријављених пословођа друштвене радње и износа извршених уплата основнога капитала.

§ 377.

Уписани друштвени уговор суд ће преко службених новина обзнанити. У тој обзнани мора бити назначено :

1. Дан кад је закључен друштвени уговор ;
2. Фирма и седиште друштва ;
3. Предмет друштвеног предузећа ;
4. Износ основнога капитала и износ положених уплата ;
5. Наређења друштвенога уговора о начину на који ће друштво своје обзнане објављивати, ако таквих наређења има ;
6. Код повлашћених друштава датум исправе о повластици ;
7. Ако друштвени уговор садржи ограничење о трајању друштва онда и време престанка друштва ;
8. Имена и презимена, занимање и место становања пословође друштвене радње, као и она наређења друштвенога уговора која одређују начин на који ће они давати своје изјаве воље.

II. Друштвени органи.

1.) Пословође.

§ 378.

Друштво мора има имати једног или више пословођа. За пословође могу бити постављена само физичка лица е пословном способношћу, било да су другари било да нису.

И пословође се постављају одлуком другара.

Ако су другари друштвеним уговором постављени за пословође онда им овлашћење траје само дотле док су другари.

Ако су друштвеним уговором сви другари постављени за пословође, онда то вреди само за оне другаре који су били другари у време, кад је такво наређење у друштвени уговор стављено.

§ 379.

Пословође се могу одлуком другара у свако доба опозвати, но без штете за право на накнаду из закључених уговора.

Кад се пословође постављају друштвеним уговором, онда се опозивање њихово може у том уговору означити само за случај, кад за то постоји важни узрок. А као такав узрок сматра се нарочито груба повреда дужности и неспособност за уредно вођење послова.

§ 380.

Свака измена пословођа и престанак овлашћења за заступање друштва мора се пријавити за упис у трговачки регистар.

Тој пријави треба приложити препис исправа о постављању пословође или о престанку његовог овлашћење за заступање друштва.

Пословође морају своје потписе ставити пред судом, да их чувају у свом архиву.

§ 381.

Пословође су овлашћене да заступају друштво пред судом и ван суда.

Они изјављују у име друштва вољу његову и потписују га онако, како наређује друштвени уговор. Ако није ништа о томе уговорено, онда изјаву дају за друштво и потписују га све пословође заједно ; а ако треба што друштву изјавити или му какав акт доставити онда је довољно кад је изјава дата или достава учињена ма ком пословођи.

Потписивање друштва бива на тај начин, што се они, који су овлашћени да га потписују, потпишу испод фирме друштвене.

Начин, на који ће више пословођа заступати друштво, мора се уписати у трговачки регистар и у исто време објавити кад се уписује и објављује њихово постављање.

§ 382.

Друштво задобија за се права и обавезе из правних послова које су пословође у име његово свршиле, било да

је који посао изреком у његово име свршен било да се из прилика посла види да је воља учесника била да га за друштво сврше.

§ 383.

Пословође су према друштву обвезани придржавати се ограничења, која су им за заступање друштва постављена друштвеним уговором или одлукама другара, ако друштвени уговор допушта такве одлуке.

Према трећима не вреди никакво ограничење власти пословође за заступање друштва. Нарочито не вреди у случају, кад је пословођи дата власт да заступа друштво само у извесним пословима или у извесној врсти послова, или само под извесним приликама, или за извесно време, или само за извесна места, или кад је за извесне послове потребан пристанак другара или кога органа друштвеног.

§ 384.

Ако има више пословођа онда не сме ниједан од њих ако у друштвеном уговору није друкчије наређено, сам предузети какву радњу која спада у пословодство, осем ако би била опасност у одлагању такве радње.

Ако је друштвеним уговором сваки пословођа сам за се позван да врши друштвене послове, онда он мора, чим се ко од осталих успротиви каквој радњи која спада у пословодство, одустати од те радње, осем ако друштвени уговор што друкчије не наређује.

§ 385.

Пословође су дужне бринути се о уредном вођењу књига друштвених.

Они морају у току прва три месеца сваке пословне године склапати биланц и рачун губитка и добитка за минулу пословну годину.

Друштвени уговор може одредити да овај рок буде од шест месеца.

Препис утврђеног биланца и рачуна губитка и добитка мора се без одлагања доставити сваком другару. Он може за недељу дана пре састанка скупа другара сазваног да испита биланц и рачун добитка и губитка или пре истека рока

одређеног за писмено гласање, разгледати књиге и хартије друштвене. Само тада, ако је друштвеним уговором уведен надзорни одбор друштвеним се уговором може наредити да другари немају овог права разгледања друштвених књига и хартија, или да га имају у краћем року, или да им је оно иначе ограничено.

Биланц друштва, које се бави банкарским пословима, пословође морају, чим га скуп одобри, објавити у службеним новинама као и у оним листовима, који су друштвеним уговором одређени за друштвене обзнане, и ту обзнану предати суду за упис у трговачки регистар.

§ 386.

За састав биланца, који мора обухватити сву друштвену имовину, вреде ова наређења :

1. берзански и тржишни предмети смеју се означити највише по берзанској или тржишној цени, онога дана, кад се биланц састави; али ако та цена прелази ону, по коју су ти предмети набављени или саграђени, онда највише по ову цену;

2. остали имовински предмети обележавају се по цену по коју су набављени или саграђени;

3. постројења и остали имовински предмети, који су трајно намењени за рад предузећа а не и за промет, могу се обележити по цену по коју су набављени, или израђени. Они се могу по ту цену означити и онда, кад им је вредност смањена, само ако је отписана сума која одговара њиховом трошењу или је унешена у фонд за обнову њихову;

4. износ основног капитала мора се означити као дуг (пасива), а тако исто и износ сваког резервног фонда и фонда за обнову, као и укупни износ уплаћених накнадних улога, у колико утрошак ових улога не представља отпис дотичних ставова у пасиви;

5. добит или губитак који истиче из упоређења целе пасиве и активе мора се на крају биланца у особеном ставу назначити.

§ 387.

Пословође не смеју, без одобрења друштва радити послове у истој врсти радње било за свој било за туђ рачун,

нити могу бити лично одговорни другари у друштву које се бави истом врстом радње или чланови управнога или надзорнога одбора или пословође таквог друштва.

Тако одобрење може бити у друштвеном уговору уопште изказано за оне другаре, који су друштвеним уговором постављени за пословођу. Оно се сматра да постоји, кад су при постављању кога другара за пословођу сви остали другари знали о његовом положају који је забрањен првим ставом.

Постављање пословође које би било противно предњој забрани може се опозвати, без обавезе друштва да им даје накнаду штете. На против друштво може од њих захтевати накнаду штете или место ње тражити да се посао који је закључен за рачун пословођин, сматра као да је закључен у име друштва. Односно послова које је пословођа закључио за туђ рачун, друштво може захтевати да му пословођа даде награду коју је за те послове добио, или да му уступи право на ту награду.

Сва ова права друштва престају за три месеца од дана кога су сви чланови Надзорног Одбора или, ако нема тога одбора, кога су остале пословође сазнали за такве послове пословођине, али у сваком случају та права престају по истеку пет година од њиховог закључења.

§ 388.

Пословође су дужне вршити друштвене послове брижљивошћу уреднога трговца.

Пословође који повреду своје дужности солидарно одговарају друштву за причињену штету.

Они су нарочито обавезни за накнаду:

1. ако су противно прописима овог закона или друштвеном уговору поделили друштвено имање, нарочито ако су основне улоге или накнадне уплате сасвим и делимиче вратили другарима, интересе или уделе у добити исплатили, за друштво сопствене уделе у радњи задобили, у залогу дали или амортизовали;

2. ако су исплате вршили у времену, када су били дужни тражити да се стечај на друштвеном имовином отвори.

Пословођа јамчи друштву и за штету, коју му је причинио својим правним пословима, које је у своје или у туђе

име закључис, без претходног одобрења Надзорног Одбора или, ако тог одбора нема, свих осталих другара.

У колико је накнада потребна да се подмире друштвени повериоци, пословође се не могу ове обавезе ослободити одбраном да су радили по одлуци другара.

Потраживања накнаде на основу ових прописа заставају за пет година.

И за ова потраживања накнаде вреде наређења § 375. става петог.

§ 389.

Пословође су дужне водити књигу удела, у којој ће заводити име, презиме, занимање и место становања свакога другара као и износ његовог основног улога и на име овога извршене уплате. Ту књигу може сваки, који год може оправдати свој правни интерес разгледати у пословним часовима.

У књигу удела уписиваће се сваки пренос удела у друштвеној радњи, даље свака измена у износу основног улога сваког другара или на име тога учињене уплате као и свака повратна исплата.

Пословође су дужне да, на основу књиге удела сваке године у месецу јануару предаду суду за упис у трговачки регистар списак другара са назначењем колики је основни улог сваког другара и колико га је уплатио, као и колико му је од њих повраћено. Тај списак мора бити потписан од свију пословођа. Ако од предаје последњег списка није наступила никаква промена ни у личности другара ни у обиму њихова учешћа, онда је довољно да пословође даду суду изјаву да те промене нема.

§ 390.

Сва наређења о пословођама вреде и за њихове заступнике.

§ 391.

Управа друштвене радње и заступништво друштва може се поверити и појединим пословођама или другим пуномоћницима или чиновницима друштвеним. У таквом случају њихово се овлашћење одређује по издатој им пуномоћству;

оно се, у сумњи, распростире на све правне радње, које свршавање послова такве врсте обично собом доносе.

Ако друштвеним уговором није друкчије наређено, само све пословође заједно могу поставити прокуристу, али сваки од њих може опозвати прокуру.

2. Надзорни Одбор.

§ 392.

Кад основна главница премаша 500 хиљада динара и има више од 20 другара, онда мора, поред Управог, бити и Надзорног Одбора.

Друштвеним уговором може се установити Надзорни Одбор и онда, кад је и основна главница мања и број другара мањи.

§ 393.

Надзорни се Одбор састоји из мајмање три физичка и пословно способна лица која другари изберу.

Избор првог Надзорног Одбора вреди до састава биланца за прву пословну годину. После тога, Надзорни се Одбор може бирати највише за периоду од три пословне године. Избор престаје чим друштвени збор донесе одлуку о трећем годишњем биланцу.

§ 394.

За чланове Надзорног Одбора не могу бити бирани друштвене пословође, њихови заступници и чиновници друштва; даље осим тих лица и њихови сродници у правој линији или у побочној линији до другог степена, било по крви, било по тазбини.

Пређашње пословође друштва могу се бирати у Надзорни Одбор тек после дате им разрешнице за њихов рад.

§ 395.

Одлуком другара може се у свако доба опозвати избор чланова Надзорног Одбора, без повреде уговорених права на накнаду. Таква је одлука пуноважна ако је за њу гласала већина од три четвртине гласова.

Чланство престаје само по себи чим за кога члана наступи таква околност која га искључује од избора.

Имена чланова Надзорног Одбора и сваку промену у његовом саставу дужне су пословође друштва без одлагања пријавити за упис у трговачки регистар.

§ 396.

Ако Надзорни Одбор није постављен или није потпун, суд ће, на захтев и само једнога учесника друштва, одредити рок од три месеца за избор или допуну тога одбора, па ако се то не изврши у остављеном року, он ће онда сам наименовати потребан број чланова за време док се избор не изврши.

Ако по првом ставу § 392. Надзорног Одбора мора бити, суд ће и по службеној дужности поступити по првом ставу овога параграфа.

§ 397.

Дужност је Надзорног Одбора да надзирава да друштвене пословође управљају свима гранама друштвене радње брижљивошћу уреднога посленика и да тога ради сазнаје ток свих друштвених послова. Он може, у свако доба, тражити обавештења од друштвених пословођа, прегледати књиге и хартије друштвене и испитивати стање друштвене благјне, ефеката, задужница и робе. Он је дужан испитати годишњи рачун, годишњи извештај и предлоге о подели добити и о томе поднети свој извештај збору другара пре зборске одлуке.

Надзорни је Одбор дужан пословником уредити вршење својих дужности.

Надзорни Одбор овлашћен је да пословође, и остале заступнике и службенике друштвене уклони од њихових послова и у том случају као и у осталим случајевима, кад су пословође спречени, наредити што је потребно ради привременог продужења друштвених послова.

Кад друштвене пословође удали од вођења друштвених послова, Надзорни је Одбор дужан без одлагања сазвати збор другара. Тај збор он је дужан сазвати кадгод нађе да то иште интерес друштва.

Остале дужности Надзорнога Одбора могу се прописати и друштвеним уговором.

Надзорни је Одбор дужан водити противу друштвених пословођа све спорове, за које су другари одлучили да се поведу, а нису одредили особене заступнике.

Кад је реч о одговорности његових чланова, Надзорни Одбор може и без ња и против одлуке другара тужити друштвене пословође.

О пословима који су по § 388. ставу 4. закључени између друштва и пословођа дужан је Надзорни Одбор извести наредни збор другара.

Чланови Надзорнога Одбора не могу пренети своје дужности на другога.

§ 398.

Наређења §§ 388. и 390. о друштвеним пословођама вреде и за чланове Надзорнога Одбора.

Ако су чланови Надзорнога Одбора обавезни заједно с друштвеним пословођама за накнаду штете, они одговарају солидарно с овима.

3. Збор другара.

§ 399.

Другари доносе на своје збору одлуке о свему о чему по закону или друштвеном уговору они одлучују, осем ако у појединим случајевима сви писмено изјаве да се слажу у одлуци или да писмима гласају.

При гласању писмима не рачуна се она већина која је по закону или друштвеном уговору потребна за зборску одлуку, него по укупном броју гласова који имају сви другари.

§ 400.

Другари одлучују поред оних предмета које овај закон означава, још и о томе:

1. да се испита и одобри завршни рачун, да се чиста добит подели, ако о овоме друштвени уговор друкчију одлуку не наређује; и да се друштвеним пословођама и Надзорном Одбору разрешница изда;

2. да се траже уплате основних улога;

3. да се врате накнадни улози;

4. да се изда прокура или пуномоћство о вођењу радње друштвене;

5. о мерама за надзор над вођењем друштвене радње;

6. о тражењу накнаде која друштву припада из оснивања друштва или вођења друштвене радње противу пословођа, њихових заступника или Надзорног Одбора, као и о постављању заступника за вођење спора, кад друштво не могу заступати пословође ни Надзорни Одбор;

7. о закључивању уговора којима друштво треба да прибави постројења која су трајно намењена вођењу друштвене радње или непокретна добра, а за накнаду која износи више од петине основне главнице друштвене; као и о измени таквих уговора на терет друштва, ако није реч о прибављању непокретности путем јавне продаје. Ова одлука вреди ако је за њу гласала већина од три четвртине датих гласова.

Друштвеним уговором може се повећати или смањити број предмета о којима збор решава. Но о предметима под бр. 1., 3., 6. и 7. мора у сваком случају збор одлучивати.

§ 401.

Збор сазивају пословође ако законом и друштвеним уговором нису за то овлашћена друга која лица.

Он се сазива у месту друштвеног седишта, ако друштвеним уговором није друкчије наређено.

Пословође га морају бар једанпут годишње сазвати, и, осим случаја, који се изреком предвиђају законом или друштвеним уговором, увек кад год друштвени интерес то захте. Нарочито се збор мора без одлагања сазвати, кад се из биланца који је састављен на крају или у току пословне године, види да је друштво изгубило половину основне главнице. Зборске одлуке, донете у последњем случају, дужан је Управни Одбор саопштити суду за упис у трговачки регистар.

§ 402.

Збор се мора и тада без одлагања сазвати, кад то затраже и циљ збора означе они другари, чији основни улози износе десети део основне главнице или мањи део, ако је за то одређено друштвеним уговором.

Ако друштвени органи који су овлашћени да сазову збор, по овом захтеву не поступи за четрнаест дана од дана захтева, или ако таквих органа нема, онда ти другари могу сами сазвати збор, у позиву дужни су назначити износ својих основних улога, узрок са кога они збор сазивају и предмет о коме ће збор одлучивати.

У овом случају збор одлучује да ли ће друштво поднети трошкове за то учињене.

§ 403.

Сазив збора мора се објавити у форми, коју прописује друштвени уговор; а ако у уговору таквог наређења нема, другари се позивају на збор препорученим писмом. Између последње обзнане позива или предаје писма пошти и дана збора мора бити размака најмање од седам дана.

У позиву се мора означити дневни ред. Ако се предлаже измена друштвеног уговора, мора се означити битна садржина те измене.

Ако збор није уредно сазван и ако предмет који је стављен на решавање, није објављен у позиву за три дана пре збора, онда се одлуке могу доносити само тада ако су сви другари на окупу.

Збор може пуноважно доносити одлуке, кад је на њему заступљена једна десетина основне главнице, ако закон или друштвени уговор друкчије о томе не наређује.

У случају неспособности збора за решавање, сазиваће се други збор с назначењем због чега се сазива. Други збор може доносити одлуке само о предметима који су били стављени на дневни ред ранијем збору. Он може, ако друштвени уговор друкчије не наређује, доносити одлуке бзе обзира на количину заступљене основне главнице.

§ 404.

Другари доносе одлуке простом већином гласова, ако закон или друштвени уговор друкчије о томе не наређује.

Свака стотина динара у основном улогу даје један глас; разломци испод сто динара не рачунају се. У друштвеном уговору може бити и друкчијих наређења, али сваки другар мора имати бар један глас.

Другар може гласати и преко пуномоћника, но овај

мора имати писмено пуномоћство за гласање. Законски заступници правних и пословно неспособних лица не морају имати особеног пуномоћства за гласање.

Ко се зборском одлуком ослобођава какве обвезе или коме се даје каква корист не може за ту одлуку гласати ни у своје ни у туђе име. То исто вреди и за одлуке да с којим другом закључи какав правни посао или да се правни спор поведе противу њега или да се изравња.

Кад се који другар поставља за пословођу, члана Надзорног Одбора или ликвидатора или се као такав опозива, он може учествовати у гласању за такву одлуку.

§ 405.

Одлуке збора, као и оне које су другари писмима изгласали, заводе се без одлагања у особену књигу записник, који може сваки другар разгледати у радним часовима.

Сваком другару мора се, без одлагања, после држаног збора и после гласања писмима саопштити садржина одлуке с назначењем дана уписа њезиног у књигу записника. Саопштавање бива достављањем преписа (отиска) у препорученом писму. Препис мора бити оверен потписима свију друштвених пословођа.

§ 406.

Тужбом се може тражити да суд поништи одлуку другара:

1. кад она није донета по овом закону или друштвеном уговору;
2. кад она својом садржином вређа какво принудно законско наређење или кад је она противна друштвеном уговору.

Тужбу може подићи сваки другар који је био на збору и своју изјаву противу одлуке дао на зборском записнику као и онај другар који из неоправданог узрока није пуштен на збор или који је неуредним позивом био спречен да дође на збор. А ако је одлука донета гласањем преко писама онда је за ову тужбу овлашћен сваки другар који је у писму гласао противу одлуке или који је обиђен при таквом гласању.

Тужбу ову могу подићи и пословође а тако исто и Надзорни Одбор, а ако се одлуком наређује да се од њих тражи каква накнада или да их суд казни, онда је може

подићи и сваки поједини пословођа или сваки члан Надзорнога Одбора.

Тужба се подиже за месец дана од дана кога је одлука уведена у књигу записника.

§ 407.

Тужба за поништај одлуке другара даје се против друштва. Друштво заступају пословође, а ако они туже, онда Надзорни Одбор. Ако друштво туже и пословође и чланови Надзорног Одбора или ако нема Надзорног Одбора нити каквог другог заступника друштвеног, онда ће му га суд наименовати.

За ову тужбу надлежан је суд у чијој је области седиште друштва, а у Београду трговачки суд.

Суд може на захтев заступника друштва наредити да тужилац даде по оцени суда довољно обезбеђење за накнаду штете, ако ова друштву прети због вођења овог спора.

Сваки другар може се о свом трошку умешати у овај спор уз једну парничну страну.

Пресуда која оглашава спорну одлуку за ништаву вреди за и противу свију другара.

За штету, коју би друштво претрпело неоснованим побјањем спорне одлуке, одговарају солидарно они тужиоци за које се утврди да су спор повели из зле намере или из крајњег немара.

§ 408.

Кад је извршном пресудом судском нека одлука другара која је уписана у трговачки регистар, проглашена за ништаву, онда ће сам суд по службеној дужности, поништити упис те одлуке и своју одлуку о томе објавити.

4. Права мањине.

§ 409.

Ако је одлуком другара одбијен предмет да се изберу стручни ревизори ради оцене последњег годишњег биланца, онда може суд, у чијој је области седиште друштва, на захтев другара, чији основни улози износе десетину основне главнице одредити једног или више ревизора. Суд ће ова-

кав предлог уважити само онда кад је вероватно да има непоштених поступака или других повреда закона или друштвенога уговора.

Дотични другари не могу док ревизија траје, отуђити своје уделе без пристанка друштва.

Пре него што одреди ревизоре суд ће саслушати пословође и Надзорни Одбор ако га има.

На захтев друштвених заступника суд може саобразно § 407. став 3., наредити да потражиоци ревизије даду друштву обезбеђење за накнаду штете.

Пре почетка свога рада ревизори ће положити заклетву да ће своје дужности верно и савесно испунити, а нарочито да ће у тајности према сваком трећем очувати односе и стање друштвене радње, које при ревизији буду сазнали.

§ 410.

Ревизори имају право да разгледају друштвене књиге, рачунске доказе и инвентаре; од пословођа друштвене радње, чланова Надзорног Одбора и од сваког друштвеног службеника који ради на вођењу рачуна, тражити извешћа и објашњења ради утврђивања исправности последњег годишњег биланца и испитати стање друштвене благајне, ефеката, робе и докумената о дуговима. Именована лица су дужна дати ревизорима тачна и истинита сва извешћа и обавештења, која им ревизори буду тражили. Надзорни је Одбор дужан придружити се ревизији. Суд може по оцени својој допустити да се ревизији придружи један или више потражилаца ревизије.

Награду ревизору одређује суд који их је и поставио. Они не смеју никакву другу накнаду примити.

§ 411.

Ревизори су дужни у свом извештају назначити све што су прегледом нашли и утврдити, да ли је последњи годишњи биланс верна и истинита слика финансијског стања друштва. Тај извештај дужни су без одлагања саопштити пословођама и Надзорном Одбору.

Потражиоци ревизије имају права да у друштвеном стану разгледају извештај ревизора.

Пословође и Надзорни Одбор дужни су у сазиву на-

реднога збора уврстити извештај ревизора у дневни ред. Тај се извештај мора у свој потпуности прочитати на збору. Пословође и Надзорни Одбор морају се изјаснити о резултату ревизије као и предузетим мерама да се уклоне откривене неправилности и переди. Осим тога Надзорни Одбор дужан је поднети збору извештај да ли друштво може и од кога тражити какву накнаду. Ако се из извештаја ревизора види да је у чем закон или друштвени уговор грубо повређен збор се мора без одлагања сазвати.

Ако се потражиоци ревизије и друштво не сложе, суд ће, према резултатима ревизије, одлучити да ли ће трошкове за ревизију поднети потражиоци ревизије или друштво или ће их сразмерно поделити.

Ако се по резултату ревизије нађе да предлог о ревизији није био основан, онда они потражиоци, који су је тражили из зле намере или крајњег немара, одговарају солидарно друштву за штету која је настала из њиховог тражења.

§ 412.

За накнаду штете која друштву припада на основу §§ 375., 388., 390. и 398. могу повести спор против пословођа и чланова Надзорног Одбора и они другари чији основни улози износе десетину основне главнице, кад су другари одлучили да се та накнада не тражи, или кад о предлогу да друштво спор поведе није ни решавано, ма да је на време (§ 403. став 3.) био пријављен пословођама.

Тужба се мора подићи за три месеца од дана донесене или осујећене одлуке.

Тужиоци не могу за време вођења спора отуђити своје уделе без пристанка друштва.

Тужиоци су дужни дати туженоме, ако овај узтражи, обезбеђење, колико суд по оцени својој одреди, за штету коју тужени може претрпети услед овога спора.

Ако се утврди да је тужба била неоснована и да ју је тужилац из зле намере или из крајњег немара подигао дужан је туженоме накнадити штету. Ако има више тужилаца, онда они солидарно одговарају за ту штету.

III. Измена друштвеног уговора.

§ 413.

Друштвени се уговор може мењати само одлуком другара. Таква одлука мора бити судом потврђена.

Ниједна измена друштвеног уговора правно не вреди, док се не упише у трговачки регистар.

§ 414.

За одлуку којом се друштвени уговор мења, потребна је већина од три четвртине датих гласова. Друштвеним уговором могу се још и други услови за то поставити.

За одлуку да се постави Надзорни Одбор и да се друштвеним пословођама или члановима Надзорног Одбора смањи награда која им је одређена друштвеним уговором, довољна је и проста већина гласова.

За одлуку о промени предмета предузећа, који је означен у друштвеном уговору потребна је једногласна одлука другара, ако друштвеним уговором није друкчије наређено.

Одлука којом се другарима повећава уговорени основни улог или друга давања или којом се појединим другарима сужавају права која су им друштвеним уговором дана, вреди само тада, ако су на повећање пристали сви другари или ако су на смањивање пристали дотични другари.

Ово нарочито вреди за одлуке, којима би се мењала наређења у друштвеном уговору о мери, у којој треба дати уплате на основне улоге.

§ 415.

Сваку измену друштвенога уговора дужни су сви другарм пријавити суду за упис у трговачки регистар. Уз пријаву треба поднети судом потврђену одлуку у оригиналу или влашћу овереном препису.

За пријаву вреде прописи §§ 376. и 377. овог закона.

Не морају се објављивати оне одлуке, којима се не мењају раније објављена наређења.

§ 416.

За повећања основне главнице потребна је одлука о измени друштвеног уговора

Друштво може допустити да нове основне улоге узму ради уплате поред досадањих другара и трећа лица.

Ако у друштвеном уговору или у одлуци о повећању основне главнице није друкчије наређено, досадањи другари имају за три недеље од дана одлуке, првенствено право у узимању нових основних улога по мери својих досадањих улога.

Свака изјава о узимању улога мора бити судом потврђена.

У изјави трећих лица морају, поред износа узетих нових основних улога, бити означена и сва остала давања, на која би по друштвеном уговору узималац нових улога био обавезан.

Наређења §§ 370. и 375. овога закона вреде и за повећање главнице у колико се дају применити.

§ 417.

Одлука о повећању основне главнице мора се пријавити за упис у трговачки регистар, чим се нови улози у износу повећане основне главнице разуму и прописно уплате.

Уз пријаву морају се поднети:

1. све изјаве о узимању нових улога, у оригиналу или у влашћу овереном препису.

2. списак узималаца нових основних улога, који мора бити потписан од свију пријавилаца и у коме мора бити означен износ сваког основног улога и његове уплате; а за сваког досадањег другара, који је узео нове улоге, још и садањи укупни износ свију основних улога његових.

§ 418.

Основна се главница може смањити само на основу одлуке о измени друштвеног уговора и по правилима овога закона.

У одлуци се мора тачно означити циљ и осим смањивања основне главнице као и начин како ће се то извршити.

Као смањивање основне главнице сматра се свако умањивање величине основне главнице која је означена у друштвеном уговору, било повраћајем основних улога другарима, било смањивањем имените вредности основних улога, било потпуним или делимичним ослобођењем другара и њи-

хових одговорних претходника од обавезе да потпуно уплате основне улоге.

Основна се главница не може смањити испод десет хиљада ни основни улог сваког другара испод двеста динара.

§ 419.

Пословође су дужне да сви заједно пријаве суду намеравао смањивање основне главнице ради уписа у трговачки регистар Суд ће у смислу §-а 376. става 1. донети одлуку о упису.

Пословође су дужне да одмах чим буду извештени о извршеном упису три пут објаве намеравао смањивање основне главнице у листовима који су означени у § 385. У тим обзнама треба објавити: да је друштво спремно свима повериоцима чије тражбине буду постојале на дан последње обзнане овог саопштења, ове потпуно измирити или обезбедити, ако они то устраже, а да ће друштво оне повериоце, који му се не буду за три месеца од означеног дана с таквим тражењем јавили, сматрати, да пристају на намеравао смањење основне главнице. Познатим повериоцима мора се ово непосредно саопштити.

§ 420.

Смањењем основне главнице извршена измена друштвеног уговора може се пријавити за упис у трговачки регистар тек по истеку рока за пријаву поверилаца.

Уз пријаву морају се поднети:

1. доказ да је извршена обзна о којој је реч у § 419. ставу 2.;

2. доказ да су пријављени повериоци измирени или обезбеђени;

3. изјава да је свима познатим повериоцима учињено саопштење у смислу § 54. става 2. и да се, осим измирених и обезбеђених поверилаца, други повериоци нису пријавили у одређеном року;

4. списак другара исправно састављен на основу смањења основне главнице (§ 389. став 3.).

Ако је доказ о измирењу или о обезбеђењу поверилаца или изјава о резултату обзнане лажна, онда све пословође солидарно одговарају повериоцима, о којима је дат

лажан податак, за штету која им је тиме причињена, у износу, за који се они не би могли измирити из друштвене имовине.

Пословођа који докаже да поред брижљивости уреднога посленика није сазнао за неисправност доказа или изјаве, ослобођава се ове одговорности за штету.

§ 421.

Исплате другарима могу се, на основу смањења основне главнице, чинити тек пошто се та измена друштвеног уговора упише у трговачки регистар.

Од тог истог тренутка важи и ослобођење да се, на основу смањења основне главнице, више не уплаћују основни улози, који нису још потпуно уплаћени.

§ 422.

У друштвеном уговору оних друштава, чија се имовина по природи друштвене радње мора сва или већим делом утрошити, као и оних друштава, чија се имовина састоји из права временом ограничених, може се предвидети, да се основни улози смеју потпуно или само делимично вратити и без објављивања и без обзира на величину преостале основне главнице. Ипак то се може чинити само тада, ако су основни улози већ потпуно уплаћени и ако се враћање врши из чисте добити показане у биланцу исте године или из резервисаних чистих добитака ранијих година. У биланцу се мора тада означити као пасивни став износ једнак износу основних улога који се исплаћују. У друштвеном се уговору морају тачно назначити начин и услови за то враћање. У случају кад се основни улози само делимично враћају, ниједан се основни улог не може смањити испод најмањег износа законског (§ 370.).

IV. Ф и л и ј а л и.

§ 423.

Оснивање филијала пословође су дужне пријавити оном суду, у чијој је области главна радња, ради уписа у трговачки регистар.

Тај суд кад у свој трговачки регистар прибележи оснивање филијала, послаће суду онога места, у коме се оснива филијал, оверен препис пријаве и оверени препис друштвеног уговора, заједно са потписима друштвених пословођа и осталих лица која су овлашћена да потписују филијал, ради уписа у његов трговачки регистар.

Суд који је надлежан за филијал, дужан је извршити упис у свој трговачки регистар ако ништа томе не смета, своју одлуку саопштити суду главне радње и извршени упис објавити.

У објави ће се назначити:

1. фирма и седиште друштва и филијала;
2. предмет предузећа;
3. величина основне главнице и износ положених уплата;
4. наређења друштвеног уговора о начину објављивања друштвених обзнана, ако таквих наређења има;
5. време престанка друштва, ако је друштвеним уговором предвиђено;
6. име, занимање и место становања друштвених пословођа и осталих лица, која су овлашћена да потписују филијал као и наређења друштвеног уговора о томе, како ће овлашћена лица изјављивати друштвену вољу, ако и таквих наређења има.

§ 424.

Све потоње пријаве које се тичу искључиво филијала, предају се суду филијала, а све остале суду главне радње.

Ако суд главне радње буде наредио какав упис у свој трговачки регистар, који се не тиче искључиво главне радње те га треба унети и у трговачки регистар ког другог суда, он ће овом суду саопштити пријаву с назначењем потпуне садржине уписа и послати му потписе фирме и остале прилоге који су потребни за упис и у његов трговачки регистар.

На основу овог саопштења суд филијала ће извршити упис у свој трговачки регистар (§ 423. став 3.), о томе друштво известити и, ако се мењају раније објављена наређења, измене њихове објавиће истим начином, којим су и она била објављена. Но оне се неће објављивати у листовима у којима их је суд главне радње већ објавио.

Правна дејства, која су везана за упис у трговачки регистар наступају с уписом у трговачки регистар суда главне радње, и онда, кад га треба унети и у трговачки регистар суда филијала.

У. Правни одношаји друштва и другара.

§ 425.

Друштво с ограниченом одговорношћу има самостално своја права и обавезе, оно може прибављати својину и остала стварна права оно може тужити и тужено бити.

За друштвене обавезе јемчи друштвеним повериоцима само друштвено имање.

§ 426.

Сваки је другар дужан да по друштвеном уговору и пуноважним одлукама другара потпуно уплати основни улог који је на себе узео.

Ако друштвеним уговором или пуноважном одлуком другара о измени тога уговора није друкчије наређено, сви су другари дужни делимичне уплате основних улога давати сваки сразмерно своме основном улогу у готовом новцу.

Ова обавеза уплаћивања не може се појединим другарима ни опростити ни одложити. Уплата основног улога не може се пребијати с тражбином према друштву.

Исто тако другар нема права задржати, ради обезбеђења какве своје тражбине према друштву, онај предмет који треба место новаца да даде као улог, ако се његова тражбина не односи на тај предмет.

Радња или давање каквог предмета за основни улог, који се не састоји у готовом новцу или који се врши урачунавањем накнаде за уступање каквих имовинских предмета друштву, ослобођава другаре од обвезе плаћања основног улога само толико, колико је друштвеним уговором за то предвиђено.

Не вреде никакви услови ни ограничења при узимању или плаћању основних улога.

§ 427.

Свако тражење даљих уплата основних улога који још

нису потпуно уплаћени дужне су пословође пријавити суду с назначењем траженога износа ради уписа у трговачки регистар, а суд је дужан то објавити.

Друштвене пословође одговарају оштећеном лично и солидарно за сваку штету, причињену непријавом или лажним податцима у пријави. Право на накнаду те штете застарева за пет година од дана када је оштећено лице са знало за тражење даљих уплата.

§ 428.

Другар, који на време не положи тражене уплате за основни улог дужан је платити камату за одоцњење и осталу накнаду штете. У друштвеном уговору могу се одредити за то и уговорне казне.

Ако у друштвеном уговору није ништа особено наређено, како ће се тражити уплата, довољно је, кад је лице коме је поверено вођење друштвене радње, препорученим писмом затражи.

§ 429.

У случају одоцњене уплате друштво може у препорученом писму захтевати од неуредних другара да своје улоге уплате у накнадном року с претњом да ће бити искључени из друштва. Накнадни рок не може бити мањи од месец дана рачунајући од пријема опомене. Није допуштено изумимати поједине другаре од ове претње. Ако који другар ни у овом накнадном року не уплати свој основни улог, друштвене пословође ће га препорученим писмом известити да је искљечен из друштва и да је у корист друштва изгубио сва права из удела у друштвеној радњи, као и све до сад учињене уплате основног улога.

§ 430.

Друштву одговарају за неплаћени износ основног улога искљученог другара, као и за камате одоцњења сви његови претходници који су за последњих пет година пре пропуштене уплате (§ 427.) били уписани у књигу удела као другари.

Ранији правни претходник одговара само за толико, колико није платио његов правни последник; док се противно

не докаже, ово вреди, кад овај последник није дао уплату до истека месец дана, пошто му је тражена уплата и он о томе известно правнога претходника. Потраживање уплате и извештавање правнога претходника бива препорученим писмом.

Правни претходник задобива, исплатом дужног износа, удео искљученог другара у друштвеној радњи.

§ 431.

Ако се заостали износ не узмогне наплатити, или, ако немадне правних претходника, друштво може продати удео искљученог другара у друштвеној радњи.

Удео се може, за месец дана, продати испод руке, но продајна цена не сме бити испод оне вредности коју удео има по биланцу. По истеку једномесечног рока друштво га може продати само путем јавне продаје или средством трговачког посредника.

Продаја вреди тек кад је друштво одобри. Сматра се да је друштво одобрило продају, ако купац не буде за осам дана од дана продаје извештен да друштво продају не одобрава.

Ако продајна цена прелази дужни износ, онда се превишак урачунава у још неуплаћени део основнога улога. За тај износ смањује се одговорност искљученог другара. Даљи преостатак припада искљученом другару.

§ 432.

Неуредни другар, и ако је искључен из друштва, одговара, пре свију осталих, за одоцњени износ као и за даље уплате основнога улога.

§ 433.

Ако се који основни улог не узмогне наплатити ни уплатама оних који су дужни то учинити ни продајом удела у радњи, онда су остали другари дужни уплатити недостатак у размери својих основних улога.

Суме, које се не узмогну наплатити од појединих другара, поделиће се у означеној размери на остале другаре.

У случају да се удео у друштвеној радњи не прода, другари добијају у размери својих доплата право на добит

и ликвидациони преостатак који пада на тај удео. Ако се удео накнадно прода, онда ће се из продајне цене другарима вратити дате доплате, а преостатак, ако га буде, употребити по наређењу § 431. става 4.

§ 434.

Другари се не могу ослободити ни сасвим ни делимице оних дужности које су означене у §§ 430.—433.

§ 435.

У друштвеном уговору може се одредити да другари могу одлучити о тражењу накнадних доплата преко износа основних улога.

Обавеза за уплату накнадних доплата мора се ограничити на неку суму одређену по размери основних улога; без тога ограничења не вреди ни наређење друштвенога уговора о обавези уплаћивања накнадних доплата.

Накнадне доплате дужни су уплаћивати сви другари у сразмери својих основних улога.

§ 436.

Ако који другар задоцни с уплатом тражене накнадне доплате, онда треба применити прописе о уплати основних улога (§§ 429.—432.), ако није о томе што друго наређено у друштвеном уговору.

Правни претходник таквог другара одговара само до износа на који је обавеза за уплату накнадних доплата била ограничена у време његове пријаве да иступа из друштва.

§ 437.

Уплаћене накнадне доплате могу се вратити другарима, осем ако нису биле тражене да покрију губитак основне главнице по биланцу.

Накнадне уплате могу се вратити само свима другарима и не пре док не прођу три месеца од кад је одлука о враћању објављена онако како наређује § 419.

Кад је у друштвеном уговору казано да се накнадне доплате могу тражити и пре потпуне уплате основних улога онда се оне не могу вратити док се основни улози потпуно не уплате.

Ако су накнадне доплате враћене противно овим прописима, онда одговарају прималац, пословође и остали другари онако, како наређује § 419.

Повраћене накнадне доплате не могу се урачунавати при одређивању границе обвези за уплату тих доплата, која је друштвеним уговором утврђена.

Ако су потраживања накнадних доплата уврћена у биланцу као актива, онда им се мора у пасиви иставити раван износ главнице.

§ 438.

Удео свакога другара у друштвеној радњи одређује се, ако у друштвеном уговору није друкчије одређено, по величини основног улога који је на себе примио да га уплати.

Сваком другару припада само један удео. Ако који другар предузме после оснивања друштва већи основни улог, онда му се досадањи удео повећава у размери повећаног му основног улога.

Ако су другарима издате исправе о њиховом учешћу у друштвеној радњи, пренос тих исправа индосаментом не вреди. Такве исправе не смеју гласити на доносиоца.

Забрањује се издавати дивидендне купоне од чијег поднашања зависи исплата годишње добити; и ако су издани они не вреде.

§ 439.

Удели у друштвеној радњи могу се отуђивати и наслеђивати.

Пренос тих удела мора бити влашћу потврђен, кад се за живота на другог преносе. Оверење власти потребно је и за уговор, којим се другар обавезује, да ће уступити свој удео. Друштвеном уговору могу се предвидети и други услови за пренос, а нарочито услов да се он може чинити с пристанком друштва.

Овлашћење за пренос садржи и овлашћење да се удео може заложити. За уговор о залози није потребна потврда власти.

§ 440.

Кад је, по друштвеном уговору, потребан пристанак друштва за пренос удела, на друштво одбије свој приста-

нак, онда суд, у чијој је области седиште друштва, може другару, који је потпуно уплатио основни улог, одобрити да свој удео пренесе, ако нађе да нису довољни узроци због којих друштво не одобрава пренос и да то неће бити од штете друштву, осталим другарима и друштвеним повериоцима. Суд је дужан пре своје одлуке саслушати друштвене пословође. И ако је суд одобрио пренос удела, ипак пренос неће важити, ако друштво за месец дана од кад је судска одлука постала извршном дотичном другару препорученим писмом саопшти да му допушта пренос под истим условима на другог, кога му оно именује.

§ 441.

Према друштву само се онај сматра за другара, који је као другар уписан у књигу удела.

За давања, која су застала у време пријаве преноса удела, солидарно одговарају прибавилац удела и његов правни претходник.

Потраживања друштва од правнога претходника заставају за пет година од пријаве прибавиоца удела.

§ 442.

Удео у друштвеној радњи може се, изузимајући случај наслеђа, само онда делити, ако је друштвеним уговором допуштено другарима да могу другима уступати делове својих удела. Друштво може задржати право да одобрава уступање делова у опште или уступање лицима која нису другари.

Друштво може у друштвеном уговору задржати и право да одобрава деобу удела умрлих другара међу њихове наследнике.

Одобрење вреди само ако је писмено; у њему мора бити означено име прибавиоцево и износ основног улога који је прибавилац на себе узео.

Наређење §-а 441. као и она о најмањем износу основног улога и о најмањој уплати тога улога вреде и за деобу удела у друштвеној радњи.

Уступање делова појединог удела лицима, која нису другари, као и обавеза за такву деобу, коју би другар примио пре истека године дана од уписа друштвеног уговора у трговачки регистар, не вреди.

§ 443.

Ако више њих имају који удео неподељен, онда они могу само заједнички вршити права која им он даје.

Они солидарно одговарају за сва давања за тај заједнички удео.

Правне радње, које би друштво имало предузети против имаоца удела, вреде и ако су оне извршене само према једном заједничару, а друштво незна да имају заједничког заступника.

§ 444.

Забрањено је друштву прибављати и узимати у залогу своје властите уделе у радњи; а ако је противно урађено, то не вреди. Но друштво их може задобити егзекутивним путем ради наплате друштвених потраживања.

§ 445.

Другари не могу захтевати да им се врате основни улози; но док друштво постоји, они имају право на чисту добит, коју годишњи биланц показује као преостатак активе над пасивом, у колико друштвеним уговором или одлуком другара није искључена деоба чисте добити.

Чиста добит дели се по сразмери ушлаћених основних улога, ако није друкчије наређено друштвеним уговором.

Кamate до одређене висине не могу се ни уговарати ни исплаћивати.

За она давања, која су другари дужни по друштвеном уговору повремено чинити поред основних улога (§ 372.), може се и без обзира да ли годишњи биланц показује чисту добит, исплаћивати накнада за та давања, али се та накнада мора одмеравати по правилима која су постављена у друштвеном уговору и не сме премашати вредност тих давања.

Ако је пословођама друштвене радње и Надзорном Одбору познато у времену између закључка пословне године и одлуке другара о закључку рачуна, да је друштвена имовина претрпела знатне губитке или да јој се вредност знатно смањила и да то смањење у колико се даје предвидети, није само пролазно, онда се мора, од ч сте добити, показане у биланцу, пре деобе одбити толики износ, који одговара пре-

трпљеном смањењу друштвене имовине и пренети на рачун текуће пословне године.

§ 446.

Другари, у чију је корист, противно наређењима овога закона или друштвеног уговора или одлукама другара, друштво што исплатило, дужни су те исплате вратити друштву. Што је који другар савесно примио као део добити није дужан ни у ком случају вратити.

Ако се ни од примаоца ни од пословођа друштвене радње не узмогне наплатити оно, што је од основне главнице исплаћено, онда другари одговарају, у сразмери својих основних улога, за тај мањак основне главнице. Што се не узмогне наплатити од појединих другара дужни су накнадити, по истој размери, остали другари.

Плаћања на основу предњих ставова овог параграфа не могу се ни делимице оспраштати онима, који су дужни да их изврше.

Друштвена потраживања застаревају за пет година, ако друштво не докаже, да је онај, који је дужан дати накнаду, знао да је исплата противправно извршена.

VI. Престанак друштва.

§ 447.

Друштво с ограниченом одговорношћу престаје:

1. Кад истече рок трајања који је друштвеним уговором одређен;
2. Кад другари то одлуче. Та одлука вреди само ако је судски оверена;
3. Кад другари одлуче да се оно споји с којим акционарским друштвом или с другим друштвом с ограниченом одговорношћу;
4. Кад друштво падне под стечај;
5. Кад суд то реши.

У друштвеном уговору могу се предвидети још и други узроци за престанак друштва.

§ 448.

За отварање стечаја над имовином друштва с ограни-

ченом одговорношћу вреде прописи стечајнога поступка. А за расправу стечаја овога друштва важе исти прописи који и за имање акционарскога друштва.

Пословође су дужне захтевати отварање стечаја чим наступи друштвена неспособност за плаћање, или кад годишњи биланц, или биланц састављен у току пословне године, показује презадуженост друштва.

Пословође су обавезни да накнаде друштву сва плаћања, која су извршили после тога времена. Потраживање те накнаде застарева за пет година.

§ 449.

Престанак друштва услед истека уговорног рока или услед одлуке другара друштвене пословође дужне су одмах пријавити за упис у трговачки регистар. Суд ће тај упис одмах извршити.

§ 450.

Кад друштво престане, мора се извршити ликвидација, осем ако закон друкчије не наређује.

Ликвидацију врше пословође осем ако законом или друштвеним уговором или одлуком другара није друкчије наређено. На предлог Надзорног Одбора или другара, чији основни улози износе десети или друштвеним уговором за то одређени мањи део основне главнице, може и суд, из важних узрока, поред тих или место њих поставити и друга лица за ликвидаторе.

Суд може, из важних узрока у свако доба опозвати ликвидаторе које је он поставио; а оне, које суд није поставио, могу другари опозвати својом одлуком и пре него што истече рок за који су постављени.

§ 451.

Прве ликвидаторе дужни су пословође пријавити суду за упис у трговачки регистар, а сваку промену у личностима ликвидатора, као и престанак њиховог овлашћења за заступање друштва, дужни су пријавити сами ликвидатори.

Пријави треба приложити препис исправа о постављању ликвидатора или о промени њихових личности.

Кад суд поставља или опозива ликвидаторе, упис се врши по службеној дужности.

Ликвидатори су дужни исписати своје потписе пред судом да се чувају у суду.

§ 452.

Ликвидатори ће своју изјаву у име друштва давати и друштво потписивати у оној форми, која је одређена при постављању њиховом. Ако није о томе наређено ништа онда морају сви ликвидатори изјаву давати и потписивати. Наређење о томе треба заједно са постављењем ликвидатора пријавити за упис у трговачки регистар.

Ликвидатори ће у име друштва потписивати тако, што ће своје потписе стављати испод написа досадање фирме друштвене, која ће се увек означити као фирма у ликвидацији.

§ 453.

Ликвидатори су позвани да текуће послове престалога друштва посвршавају, да обавезе друштва извршују, тражбине наплаћују и имање друштвено у новац претворе, да друштво заступају пред судом и ван суда. За свршавање недовршених послова они могу и у нове послове улазити.

Ликвидатори, па и они који су судом постављени, дужни су у вођењу друштвене радње придржавати се одлука другара.

Они могу тражити уплате основних улога, који још нису потпуно уплаћени, само у толико колико је потребно за измирење друштвених поверилаца. Уплате треба увек тражити по размери уплата извршених до престанка друштва.

Друштвено имање могу ликвидатори продати као целину само по одлуци другара, коју је донела већина од три четвртине датих гласова.

§ 454.

Ликвидатори су дужни одмах у почетку ликвидације а после тога сваке године саставити биланц.

Они су дужни у почетку ликвидације објавити престанак друштва у службеним новинама и листовима, који су означени у друштвеном уговору, и у тој објави позвати

друштвене повериоце да се пријаве друштву. Познатим повериоцима тај ће се позив непосредно саопштити.

Новце, који се затеку у време престанка друштва, као и оне, који се добију за време ликвидације, ликвидатори су дужни употребити на измирење друштвених повериоца; а причувати још неисплаћене дужне суме, као и оне, којима треба исплатити спорне и условне дугове и оне којима рок исплате није још дошао.

Имовину која преостане по исплати или обезбеђењу друштвених дугова, ликвидатори не смеју поделити другарима пре него што протеку три месеца одкад је објављен позив повериоцима да се пријаве. Деоба се врши по размери уплаћених основних улога, ако у друштвеном уговору нема особених наређења.

Суме, које повериоци и другари не изузму, предаће се, по свршетку ликвидације, суду на чување.

§ 455.

У колико предњи параграфи друкчије не наређују, сва наређења о правима и дужностима пословођа и њиховој одговорности вреде и за ликвидаторе.

И за правне одношаје другара међу собом и према друштву као и за правне одношаје друштва према трећима, затим за права и дужности Надзорног Одбора и о његовој одговорности вреде, и за време трајања ликвидације, сва односна наређења овога одељка, у колико из ових наређења о о ликвидацији и циља њеног не истиче што друго.

§ 456.

По свршетку ликвидације ликвидатори су дужни поднети суду одлуку другара о својој разрешници и тражити да се испише ликвидациона фирма. Суд ће испис те фирме објавити у листовима који су означени у § 385.

Књиге и све хартије престалога другара предају се коме другару или неком трећем лицу да их чува десет година од свршетка ликвидације. Чуvara одређује суд, ако друштвеним уговором или одлуком другара не буде одређен.

Другари и њихови правни следбеници задржавају право да разгледају књиге и хартије друштвене. Друштвене повериоце може суд овластити да их разгледају.

Ако се доцније појави какво имање, које треба поделити, суд главне радње, на захтев кога учесника, позваће пређашње ликвидаторе или поставити друге ликвидаторе да изврше ликвидацију.

§ 457.

Наређења о ликвидацији вреде и онда, кад суд одлучи да друштво престане.

§ 458.

Ликвидација се неће вршити, кад се имовина каквог друштва с ограниченом одговорношћу као целина заједно с дуговима преноси у својину каквог акционарског друштву или другом ком друштву с ограниченом одговорношћу у накнаду за акције односно за уделе у друштвеној радњи тога другог друштва, и обе стране одлуче да се ликвидација не врши. За такву одлуку потребна је једногласност свију другара, ако у друштвеном уговору није друкчије наређено.

VII. Преокретање других друштава у друштво с ограниченом одговорношћу.

§ 459.

Одлука каквог акционарског друштва да се оно преокрене у друштво с ограниченом одговорношћу правно вреди тек кад се она упише у трговачки регистар. Она мора имати све захтеве који су потребни за одлуку о престанку друштва.

Пријава те одлуке мора се извршити за месец дана од дана кога је она донета.

Уз пријаву мора се поднети доказ да су задовољена ова наређења:

1. акционари акционарског друштва морају бити позвани објавом преко оних јавних листова, који су у правилима друштвеним одређени за друштвене објаве или препорученим писмима, да се изјасне: да ли хоће да учествују у друштву с ограниченом одговорношћу с оним уделима у имању акционарског друштва, који падају на њихове акције,
2. учешће бива на тај начин, што сваки акционар који на то пристане, узима за себе као основни улог оно-

лики износ колики је његов удео у имању акционарског друштва. Акције, претворене у основне улоге, морају престављати бар три четвртине основне главнице акционарског друштва;

3. удео у имању акционарског друштва, који пада на сваку акцију рачуна се по билансу који је у том циљу састављен, и који мора бити усвојен од збора акционарског друштва већином од три четвртине на њему заступљене основне главнице.

4. основна главница друштва с ограниченом одговорношћу не сме бити мања од основне главнице акционарског друштва. Прописи § 370. о величини основне главнице и основних улога вреде у овом случају.

5. у колико акционари не учествују узимањем основних улога у друштву с ограниченом одговорношћу мора основна главница бити покривена пуно уплаћеним основним улозима, која су узели друга лица.

§ 460.

Пријава за упис одлуке о преокретању друштва мора задовољити и све остале захтеве, прописане за упис друштва с ограниченом одговорношћу.

У исто време кад се ова одлука уписује у трговачки регистар, исписује се из њега и престало акционарско друштво.

§ 461.

Од дана уписа друштва с ограниченом одговорношћу у трговачки регистар то је друштво овлашћено да располаже имовином акционарског друштва. Правни одношаји, који постају према трећим лицима, ни у чем се не мењају.

§ 462.

Сваки акционар који не учествује у друштву с ограниченом одговорношћу може од овога тражити да му исплати овај износ који по билансу састављеном по § 459. бр. 3., падне на његову акцију.

Осем тога он нема шта више потраживати из друштвене имовине.

VIII. Страна друштва с ограниченом одговорношћу.

§ 463.

Страна друштва с ограниченом одговорношћу, која хоће под својом фирмом да воде радњу у Србији средством својих филијала, дужна су пре почетка рада, пријавити свој филијал оном суду, у чијој је области седиште филијала, ради уписа у трговачки регистар.

Пријави треба приложити влашћу оверени препис друштвенога уговора и потпис лица која су овлашћена да потписују фирму филијала у Србији.

§ 464.

Суд ће одбити упис ако друштво не докаже:

1. да у држави у којој му је седиште, по законима њеним правно постоји и да тамо у истини води своју радњу.

2. да је за своју укупну радњу у Србији поставило заступништво за пуноважно потписивање фирме филијала у Србији, и да чланови тога заступништва имају свој домицил у Србији;

3. кад држава, којој друштво припада, допушта и српским друштвима исте врсте да у њој оснивају филијале као и својим домаћим друштвима. Ако се та узајамност не може доказати, онда се мора поднети одобрење Министра Народне Привреде за заснивање филијала у Србији.

§ 465.

За пријаву вреде прописи §§. 376. и 377. овог одељка, у колико се дају применити.

Објава уписа мора садржавати:

1. фирму и седиште друштва и филијала у Србији;
2. предмет предузећа;
3. величина основне главнице и износ за њу извршених уплата;
4. време престанка друштва, ако је означено у друштвеном уговору;
5. наређења друштвеног уговора о начину објављивања друштвених обзнана, ако таквих наређења има.
6. имена и презимена, занимања и домицил постав-

љених заступника, и наређења о начину, на који ће они изјављивати вољу друштва.

§ 466.

Све дате пријаве суду за упис у трговачки регистар дужни су чинити заступници филијала.

Важност промена ових факата који су уписани у трговачки регистар, цени се, у погледу домаћег филијала, по дану кога су оне у Србији уписане.

Ако страном друштво заснује још и друге филијале у Србији, онда први филијал мора означити као своју главну радњу у Србији, а остале као домаће филијале. За домаћу главну радњу вреде прописи овога закона о главној радњи, а за остале филијале прописи о филијалима домаћих друштава.

§ 467.

Заступништво је дужно уредно водити засебне трговачке књиге о својим пословима, на српском језику и у динарској вредности.

Ако се страном друштво бави банкарским пославима дужно је објављивати по §. 385. како биланце свога филијала у Србији тако и биланце своје главне радње на страни.

§ 468.

На захтев Министра Народне Привреде суд ће изрећи одлуку да филијал страног друштва престане даље постојати, кад се докаже:

1. да је друштво у својој земљи престало правно постојати и да је изгубило право располагати својом имовином;
2. да више не постоји заступништво друштва које је за Србију било постављено а ново није постављено за три месеца од када је суд позвао друштво да га постави.
3. да је држава у којој је седиште страног друштва напустила начело узајамности у поступању са српским друштвима с ограниченом одговорношћу;
4. да се против друштва или његовог филијала у Србији не могу извршити досуде; и
5. да је друштво смањило уложену главницу за радњу филијала.

Ликвидација филијала страног друштва у Србији вршиће се у Србији по прописима о ликвидацији друштва с ограниченом одговорношћу.

IX. Казне.

§ 469.

Затвором до године дана а уједно и новчаном казном од 1000 до 5000 динара казниће се:

1. пословође или члан надзорног одбора или ликвидатор друштва с ограниченом одговорношћу који намерно учини, пристане или не спречи да се другарима издаду исправе о њиховом учешћу, које гласе на доносиоца или по наредби, или садрже примедбу да се могу индосаментом преносити, или да се издаду дивидендни купони;

2. Пословође које намерно даду лажне изјаве ради уписа друштва или ради уписа повећања или смањивања дрштвене основне главнице у трговачки регистар по §§ 374. тач. 2., 375., 417. и 420.;

3. пословође или ликвидатор који намерно означе лажне податке и књизи удела или у листи која се на основу те књиге поднесе суду;

4. пословођа, ликвидатор или члан надзорног одбора или пуномоћник друштва у записницима збора, закључцима рачуна, билансима, пословним извештајима или у објави за позив ради учешћа у предузећу, намерно лажно представе имовно стање друштва или прикрију имовно стање друштва.

Уједно се може изрећи и губитак грађанске части.

Ако буде олакшавних околности изрећи ће се само новчана казна.

§ 470.

Казне по овом закону изрицаће се само онда, ако се дотична радња не казни строже по општем Кривичном Законику.

Казне изричу првостепени судови.

§ 471.

Пословође и ликвидатори друштва с ограниченом одговорношћу казниће се до 3 месеца затвора, а уједно и нов-

чано до 1000 динара ако пропусте предложити отварање стечаја.

Ако буде олакшаних околности изрећи ће се само новчана казна.

Не казни се онај, за кога се утврди да је без своје кривице пропустио тражити отварање стечаја.

§ 472.

Ко као ревизор повреди дужност чувања тајне, коју је при ревизији сазнао о пословним одношајима друштва казниће га дисциплинарно до 2000 динара суд, у чијем је трговачком регистру друштво уписано.

ОДСЕК X.

Тајно друштво.

§ 473.

Ко се као тајни другар са имовним улогом придружи каквој туђој трговачкој радњи, дужан је тај улог пренети у својину власника радње.

Само сопственику радње припадају права и обавезе које проистичу из закључених послова.

§ 474.

Кад удео тајног другара у добити и штети није утврђен, сматра се да је уговорено да се тај удео одређује према околностима.

У друштвеном уговору може се предвидети да тајни другар неће учествовати у губитцима; али не може бити уговорено да неће учествовати у добити.

§ 475.

По свршетку сваке пословне године израчунавају се добит и губитак и добит се тајном другару одмах исплаћује.

Тајни другар учествује у губитку само колико износи његов уплаћени или заостали улог. Он није дужан да удео у добити примљен по првом ставу овога параграфа врати због доцнијих губитака; но у колико се његов улог услед губитка смањи, покриће се годишњим добитком.

Добит коју тајни другар није дигао, не може се сматрати да иде ни на поуну ни на повећање његовога улога, осем ако није друкчије уговорено.

§ 476.

Тајни другар може само на крају године тражити да му се достави препис годишњег биланца и да исправност његову испита упоређењем с књигама и писмима.

Ну, ако тајни другар наведе важне узроке, може суд у свако доба наредити да се биланц састави и потражиоцу достави или да му се друга обавештења даду, а тако исто да му се ставе на преглед књиге и писмена.

§ 477.

За отказ друштва од кога другара или повериоца тајног другара вреде наређења §§ 157., 159. и 160. овога законика, у колико се они дају применити.

Кад има озбиљних разлога уговор се може отказати и без обзира на рок. Као такав разлог нарочито се сматра кад један другар извесну битну дужност уговорну не испуни намерно или из крајњег небрежења или кад је немогућно испуњење такве дужности.

Овако отказивање не сме бити у невреме, осем ако не постоје јаки узроци; иначе ако се уговор у невреме откаже, другар који је отказ учинио одговара за штету осталим другарима.

Смрћу тајног другара друштво не престаје.

§ 478.

По престанку друштва власник трговачког предузећа дужан је да са тајним другаром изврши деобу и да овоме исплати његов улог у готову новцу.

Послови који се затеку несвршени у времену престанка друштва дужан је да сврши власник предузећа, али и тајни другар учествује у добитку и губитку из овог посла.

Тајни другар има право да на завршетку сваке пословне године тражи рачун о пословима који су свршени у међувремену и исплату суме која му припада, као и да му се даду обавештења о стању послова који су још у току.

§ 479.

Ако се отвори стечај над имовином власника предузећа, тајни другар може свој улог да пријави у стечајну масу као стечајни поверилац, али само у толико у колико његово потраживање прелази губитке, који треба да падну на његов део.

Ако његов улог још није уплаћен, тајни другар је обавезан да унесе у стечајну масу суму која одговара његовом уделу у губитку.

§ 480.

Ако би по споразуму закљученом у току последње године пре стечаја између власника предузећа и тајног другара, овај примио цео свој улог или један део, или би био ослобођен губитка који треба на његов део да падне, брањилац стечајне масе може да оспори ту исплату или ослобођење, без обзира на то да ли је та исплата или ослобођење било узрок престанку друштва.

Овоме нема места ако је стечај наступио услед околности, које су постале после уговора о исплати или ослобођењу.

Наређења закона о стечају о овом оспоравању имају се овде у свему применити.

ОДСЕК XI.

Друштво за почесне спекулације.

§ 481.

Друштво за почесне спекулације постоји онда, кад се два или више лица договоре да предузму један или више обртаја трговачког посла, али тако да се послови које поједини другар закључи према трећим лицима сматрају као да их је сам за себе закључио.

§ 482.

Ово друштво нема своје фирме. Друштвеним пословима може руководити један или више другара, но тако, да трећа лица не морају знати за постојање друштва.

§ 483.

Предмет посла, начин рада и учешћа у добитку и губитку, као и остали односи међу другарима, одређују се друштвеним уговором. Кад нема писменог уговора, сматра се да сваки другар има права на добит по мери свог улога.

§ 484.

Капитал којим рукује сваки поједини другар, макар да је и заједнички, према трећим лицима сматра се као његова својина, а тако исто и роба купљена заједничким капиталом. На случај да другар који је друштвеним капиталом руковао падне под стечај, остали се другари могу пријавити у његову стечајну масу само као његови повериоци, али само у толико, у колико њихова потраживања прелазе губитке, који треба да падну на њихов део.

Ако поједини другар није ништа унео у капитал, којим је руковао другар који је пао под стечај, онда се од њега ради покрића губитка може тражити онолико колико одговара његовом делу у губитку а у границима његовог удела.

Али ако је пао под стечај другар који има удела у капиталу датом на руковање другом другару, онда његова стечајна маса постаје за одговарајућу суму повериоцем тога другара у смислу првог одељка овог параграфа.

§ 485.

По свршетку сваког посла, прави се обрачун, и добит, ако је има, одмах се дели, ако није друкчије уговорено.

§ 486.

Ако нема писменог уговора, ово се друштво може доказивати књигама, кореспонденцијом, заклетвом и сведоцима. Ово друштво не подлежи наређењима трговачког законика о пријави друштва ради увођења у трговачки регистар и о осталом.

§ 487.

На случај да више другара даду заједничку обавезу, онда се они сматрају солидарно обавезани према трећим лицима целим својим имањем.

II ДЕО

ТРГОВАЧКИ ПОСЛОВИ.

ОДСЕК I.

Општи прописи.

§ 488.

За трговачке послове сматрају се сви послови које трговац закључи ради своје трговачке радње.

Послови побројани у § 3. овога законика трговачки су и онда, кад их трговац закључи у својој трговачкој радњи и ако обично не улазе у обим његове радње.

§ 489.

Правни послови, које је трговац закључио, у сумњи, сматрају се да су закључени ради његове трговачке радње.

Исправе, које је потписао, сматрају се да су издате ради његове трговачке радње, осем ако се из саме исправе противно не види.

§ 490.

О правном послу, који је трговачки само за једну уговорну страну, вреде подједнако за обе стране прописи о трговачким пословима, ако тим прописима није што друго наређено.

§ 491.

При оцени значења и важности радња и нерадња међу трговцима, треба имати у виду и обичаје у трговачком саобраћају.

§ 492.

Ко је дужан да какав посао који је за њега трговачки брижљиво уради, одговара ако га није извршио с брижљивошћу уредног трговца.

Овим се не мењају прописи Грађанског Законика, по којима дужник у одређеним случајима одговара само за крајњу небрижљивост или само за ону брижљивост коју он обично обраћа својим пословима.

§ 493.

Уговорну казну, коју је трговац вршећи своју трговачку радњу обећао платити, не може суд смањити.

§ 494.

Јемац, за кога је јемство трговачки посао, нема права тражити да се дужник пре њега тужи. То исто вреди, под горњом претпоставком, и за онога који другоме наложи да, на његово јемство, а у своје име, трећега кредитује.

§ 495.

За јемство, као и за задужење или признање дуга, не вреде општи прописи о формама за те послове, ако је јемство за јемца а задужење или признање дуга за дужника трговачки посао.

§ 496.

Прописи §§ 493 до 495. не вреде за лица означена у § 6. овога законика.

§ 497.

Код обостраних трговачких послова висина је законских камата и камате због одоцњења шест од сто годишње. То исто вреди и кад је камата обећана за дуг из обостраних трговачких послова а каматна стопа није одређена.

Где год се у овом законнику изриче обавеза да се камата плати, а каматна стопа није опредељена, треба разумети по шест од сто годишње.

§ 498.

За своја потраживања из обостраних трговачких по-

слова трговци су овлашћени да један од другог траже камату од рока плаћања сваке тражбине. Камата на камату не може се по овом пропису захтевати.

§ 499.

Ко, вршећи своју трговачку радњу, другоме сврши послове или учини услуге, може за то, и без споразума, тражити провизију; а ако му је што чувао, још и чуварину, по обичају места.

За зајмове, позајмице, трошкове и друге издатке, он може рачунати камату од дана кад је што дао.

§ 500.

Ако ко стоји у пословној вези с трговцем тако, да се узајамна потраживања и дуговања, која проистичу из њихових узајамних послова, уносе заједно с каматама у текући рачун (контокорент) и да се она у редовним размацима времена изравнају обрачуном и утврђивањем преостатака (салда) у корист једне или друге стране, онда онај, коме тај преостатак припада, може на њега захтевати законску или уговорену камату од дана свршенога обрачуна, и ако су дотле урачунате камате у текућем рачуну.

Обрачун се врши једанпут годишње, ако није друкчије уговорено.

Текући рачун може се, у сумњи, отказати у свако доба па и за време обрачунске периоде, и онај коме по обрачуну припада преостатак може тражити да му се плати.

§ 501.

Ако је нека тражбина која је обезбеђена залогом, јемством или другим којим начином, примљена у текући рачун онда поверилац признањем закљачка рачуна није лишен права да тражи измирење из обезбеђења у толико, у колико се његово примање поклапа с том тражбином.

Ово вреди и за трећег који одговара као солидарни дужник за тражбину која је унета у текући рачун, па се од њега тражи наплата те тражбине.

§ 502.

Ако је поверилац једнога од учасника у текућем ра-

чуну стекао залогу и право да се наплати из онога што његовом дужнику припада као преостатак (салдо) из текућег рачуна, онда се томе повериоцу не могу ставити у обрачун оне позиције дуговања његовог дужника, које су после залоге постале из нових послова. У смислу овога прописа не сматрају се као нови послови они, који проистичу из права или обавезе која је постојала пре залоге.

§ 503.

Испуњене обавезе из трговачких послова може се тражити и предузети само у пословно време по обичају места.

§ 504.

Кад је уговорено да се обавеза изврши у пролеће, или у јесен, или у друго које доба године, онда, у сумњи, одлучује трговачки обичај места у којем треба испунити обавезу.

Ако је углављен рок од осам дана, онда треба, у сумњи разумети пуних осам дана.

§ 505.

Ако је роба као предмет обавезе одређена само по врсти, онда треба предати робу средње врсте и каквоће.

§ 506.

Што се тиче мере, тежине, врсте новца, рачунања времена и даљине, треба, у сумњи, сматрати да је уговорено оно, што о томе вреди у месту где треба уговор испунити.

§ 507.

Кад трговац, у чију радњу спада и вршење туђих послова, добије налог од кога, с киме је у пословној вези, да му такве послове сврши, онда је дужан да му без одлагања одговори, иначе сматра да се примио налога. То исто вреди и тада, кад који трговац добије налог од некога коме се је понудио да му врши такве послове.

Но и кад добије налог, трговац је дужан побринути се да се послата му роба привремено сачува од штете, на трошак налогодавца у колико је за тај трошак покривен и у колико то може урадити без своје штете.

§ 508.

Упутнице, које садрже налог каквом трговцу да плати неку суму новаца или да преда какве хартије од вредности или неку количину замењивих ствари, а у којима предаја тих ствари није условљена противдавањем, могу се преносити на другога индосаментом (преносом на полеђини исправе) ако гласе по наредби.

То исто вреди и за обавезнице (задужнице), које је по наредби издао који трговац о предметима напред поменуте врсте и у којима предаја тих предмета такође није условљена против-давањем.

И спроводна писма која се предају преносиоцима робе, товарни листеви (фрахтови), полице о осигурању преноса робе и признанице о предаји робе на чување јавним сместиштима, као и полице о осигурању преноса робе, могу се, ако гласе по наредби, такође индосаментом преносити на другога.

§ 509.

Индосаментом прелазе сва права из пренесене исправе на индосатора.

Дужник може законитом држаоцу индосиране исправе истаћи једино такве приговоре, који се односе на важност његове изјаве у исправу, или које устичу из садржине исправе, или које има непосредно према држаоцу.

Дужник је дужан да испуни своју обавезу само тако, ако му се врати исправа на којој је означено да је измирена.

§ 510.

О облику индосамента, о овлашћењу (легитимацији) држаоца исправе, о испитивању уредности овлашћења, и о обавези држаоца да врати измирену исправу, вреде прописи о меничном преносу.

Ако коме оваква исправа пропадне или нестане, може тражити код надлежног суда да се она уништи. Кад поступак за уништај исправе отпочне, овлашћено лице може захтевати од дужника да испуни обавезу по исправу, ако да обезбеђење, које ће трајати док суд не огласи исправу за ништаву.

§ 511.

Кад је који трговац у вођењу своје радње отуђио или заложико какву туђу покретну ствар, онда се примењују прописи Грађанског Законика у корист оних који своја права доводе од неовлашћеног лица и онда, ако се савесност прибачева састоји у томе, што је веровао да је онај који је ствар отуђио или заложико, био овлашћен да њом располаже у име власника њеног.

Ако је отуђена ствар оптерећена каквим правом у корист трећег, примењују се такође иста наређења Грађанског Законика и тада, ако је прибавилац савесно веровао да је онај, који је ствар отуђио или заложико, био овлашћен да то уради и да власник оптерећене ствари није себи задржао право располагања.

Закон залога набављача, отправљача, држаоца сместишта и возарева сматра се, с гледишта савесности — став 1., овога параграфа, — као заложно право које је уговором стечено.

§ 512.

Кад је каква исправа која гласи на доносиоца била украдена, изгубљена или ма којим начином нестала њеноме власнику, па се нађе као отуђена или заложена у каквога трговца који се бави банкарском или мењачком радњом, онда овај престаје бити савестан, ако је у тренутку отуђења или залагања било надлежан првостепени суд било онај који је по тој исправу обавезан објавио у службеним новинама да је она изгубљена, а није протекло више од једне године, рачунајући од истека оне календарске године у којој је објава извршена.

Савесност прибавиоца исправе није обзнаном у службеним новинама искључена, кад он, према особеним приликама, није могао нити је морао знати за ту обзнану.

Ови прописи не вреде за каматне, дивидендне и рентне купоне, који су после отуђења или залагања први по року на реду да се исплате, као ни за новчанице ни за друге исправе које гласе на доносиоца и имају се платити по виђењу а не доносе никакву камату.

§ 513.

Кад је залагање трговачки посао и за залогопримца и

залогодавца, па је рок плаћања залогом обезбеђење тражбине протекао, онда је залогопримац овлашћен да заложену исправу прода, чим протече месец дана од дана кога је залогодавца опоменуо да залогу своју откупи и означио му износ откупа.

Овај пропис вреди и за законску залогу набављачеву, отпраљачеву, возареву и имаоца сместишта; а за залогу отпраљачеву и возареву, као и акционарских кредитних установа, још и тада, кад је уговор о отпраљачењу или превозу робе само за њих трговачки посао.

§ 514.

Сваки трговац има право да за тражбине своје према другом ком трговцу, које проистичу из њихових обостраних трговачких послова и којима је рок плаћања протекао, задржи све покретне ствари и хартије од вредности које су по вољи дужниковој а ради трговачких послова дошле у његову државину, ако су оне још у његовој власти, нарочито ако може њима располагати спроводним писмом, товарним листом или стоваришном признаницом. Ово право задржавања може се вршити и тада, кад је дужник пренео својиву на такву ствар повериоцу, или ко трећи у име дужника, но с тим да поверилац то право натраг пренесе дужнику.

Према трећем може се вршити ово право задржавања само у толико, у колико се могу њему истаћи они приговори, који би се могли употребити кад би сам дужник тражио повраћај задржане ствари.

Праву задржавања нема места, ако је дужник пре предаје ствари или у тренутку предаје наредио поверицу, или се овај обавезао, на који ће начин са њом поступати.

Дужник може спречити вршење права задржавања ако даде повериоцу обезбеђење. То обезбеђење не може бити јемство.

§ 515.

Право задржавања може се употребити и за тражбину којој није још приспео рок извршења:

1. кад је отворен стечај над имовином дужниковом или кад је овај обуставио плаћање;

2. кад је безуспешно покушавано какво принудно извршење из имовине дужникове.

Ни налог дужников ни обавеза повериоца да се на известан начин са ствари поступи не спречава употребу права задржавања, само ако је поверилац сазнао за догађаје напред означене под 1. и 2. тек пошто му је ствар била предана или пошто се обавезао.

§ 516.

Поверилац је својим правом задржавања овлашћен да се из задржане ствари намири за своју тражбину. Ако би пак неко трећи имао права на ствар, на којој се може по другом ставу § 514. вршити право задржавања, онда повериоцу припада прече право наплате из те ствари. Наплата се врши по прописима Грађанског Законика о залози.

У колико се наплата не изврши принудним извршењем, она се може тражити само тада, ако поверилац буде добио против сопственика задржане ствари или против дужника, ако та ствар припада повериоцу, извршну одлуку која му оправдава право на наплату. У последњем случају треба на дужника применити прописе Грађанског Законика о намирењу сопственика.

Ако нема извршне одлуке, онда се задржана ствар не може ни продати.

Тужба ради овлашћења за наплату из задржане ствари може се предати суду који је у опште надлежан за повериоца, или суду који је надлежан за послове његовог филијала.

§ 517.

У погледу наплате дужник се сматра у корист повериоца за власника задржане ствари, ако је у време предаје доиста био њен власник и ако до почетка спора поверилац не дозна да дужник није више њен власник.

Ако је ко трећи, после предаје задржане ствари повериоцу у државину, задобио од дужника својину на ту ствар, онда му поверилац може противстати пресудом, која је изречена у спору вођеном између њега и дужника за овлашћење ради измирења из исте ствари, само ако поверилац није до почетка спора сазнао да дужник није више њен власник.

Трговачка куповина.

§ 518.

Ако купац на уречено време не прими купљену робу, онда је продавац може на опасност и трошак купца дати на чување каквом јавном сместишту, или је оставити на какво сигурно место.

Продавац је, осем тога, овлашћен да робу изложи јавној продаји, ако је купац ни после опомене не прими. Кад роба има берзанску или тржишну цену, он је може продати по тржишној цени, пошто претходно опомене купца или преко посредника који је за такве послове овлашћен, или преко кога другог лица које је овлашћено да врши јавне продаје. Ако је роба изложена квару и опасности због задоцњења, онда није потребно да се купац претходно опомиње; то исто вреди и онда, ако би за то било других оправданих разлога.

Таква се продаја врши на рачун купца.

И продавац и купац могу учествовати у јавном надметању.

На случај продаје путем јавног надметања, продавац има претходно да извести купца о времену и месту продаје; тако исто, ма на који начин да прода робу, дужан је места да извести купца о исходу продаје, иначе је одговоран за штету. Купац се не мора извештавати ако би за то било оправданих разлога.

§ 519.

Наређења § 518. не лишавају продавца оних права, која му припадају по Грађанском Законику на случај кад купац закасни с пријемом робе.

§ 520.

Кад купац, при куповању извесне покретне ствари, задржи право да изближе одреди облик, меру или какве друге сличне услове, дужан је да то и учини на време.

Ако се купац одоцни с испуњењем ове дужности, онда у место њега може продавац то да изврши, или да тражи

оштету, или да одустане од уговора. У првом случају продавац има да извести купца о томе шта је место њега одредио, а у исто време да му остави довољан рок да, ако хоће, друкчије нареди. Ако се купац у току овога рока не одазове позиву продавца, онда вреди оно, што је продавац одредио.

§ 521.

Ако је углављено да једна страна испуни уговор у тачно одређено време или одређеноме року, онда друга страна, ако се уговор тако не испуни, може од уговора одустати; али, ако има кривице до дужника што уговор није на време испуњен, онда уместо испуњења уговора може тражити накнаду штете због неиспуњења уговора. Испуњење уговора може само онда тражити, ако одмах по протеку дана или по истеку рока, буде доставила другој страни да ће тражити испуњење уговора.

На име накнаде штете због неиспуњења уговора може се, ако роба има берзинску или тржишну цену, тражити разлика између уговорене цене и цене коју је роба имала у времену и месту где је требало извршити уговор.

Исход једне продаје или куповине извршене на другој месту, ако роба има берзанску или тржишну цену, може дати повода накнади штете само онда, ако је продаја или куповина извршена одмах по истеку дана или уговоренога рока извршења. Ако продаја или куповина није извршена путем јавног надметања, мора се извршити, по обичној цени, преко посредника, који је за такве куповине и продаје јавно овлашћен, или преко лица које је овлашћено за вршење јавних продаја.

Наређење § 518. став 4. има се примењивати и при продајама путем јавног надметања. Поверилац треба места да извести дужника о продаји и куповини; на случај да то пропусти, одговоран је за штету.

§ 522.

Кад је куповина за обе стране трговачки посао, онда купац има одмах чим продавац робу преда да је прегледа, у колико је то могућно према редовном току послова, и ако

се каква мана покаже да о томе без одлагања извести продавца.

Ако купац не извести продавца, онда се роба сматра као примљена, осем ако мана није такве природе да се не може приметити без нарочитог испитивања.

Ако се таква мана доцније покаже, онда продавца треба извести чим се мана примети; иначе се роба сматра као да је примљена и са овом маном.

За одржавање права купчевих довољно је ако се извештај о појављеној мани пошље на време.

Ако је продавац, у преварној намери, прећутао ману, онда не може да се користи и предњим наређењима.

§ 523.

Прописи § 522. имају се и онда примењивати, ако се каква друга а не уговорена роба, или не уговореној количини преда, осем ако се предата роба толико разликује од наручене, да је и сам продавац могао очекивати да је купац неће примити.

§ 524.

Кад је куповина за обе стране трговачки посао, онда је купац, ако налази мане роби која му је из другог места послата, обавезан да се привремено постара о одржању њеном.

Ако је роба подложна квару, па може наступити штета ако се даље задржи, он је може продати према прописима § 518.

§ 525.

Ако се куповна цена има рачунати по тежини робе, онда се тежина завоја (дара) одбија, осем ако није противно уговорено или уобичајено у месту где се роба има да преда.

О томе, да ли се и колико даре по извесном ставу или по извесној сразмери (проценту) има одбити, у место да се она тачно прорачуна, као и о томе, да ли треба и колико купцу домерити преко праве мере (бонификација) или му на име накнаде за покварене или за неупотребљиве делове одбити од праве мере (рефакција), одређује се по уговору или по трговачком обичају места, где продавац има да испуни уговор.

§ 526.

Наређења предвиђена у овом одељку за куповину робе вреде и за куповину хартија од вредности.

Она се примењују и онда, кад предузимач има да набави грађу и из ове да направи какву незамењиву покретну ствар.

§ 527.

Наређења Грађанског Законика о јемству због мана стоке не мењају се наређењима овог одељка.

ОДСЕК III.

Комисион.

§ 528.

Комисионар је онај коме је занимање да, за рачун другога (комитанта) а на своје име, купује или продаје робу или хартије од вредности.

§ 529.

Комисионар је дужан да посао кога се примио сврши као брижљив трговац; при вршењу тога посла он има да пази на корист комитента и да ради по упуствима која би од њега добио.

Он је дужан комитенту давати потребна извешћа, а нарочито извести га чим посао сврши, као и поднети му рачун о том послу и предати све што је примио на основу њега.

Комисионар одговара комитенту за испуњење нарученога посла кад год у извештају о свршеном послу не именује онога са киме је посао закључио.

§ 530.

Комисионар одговара комитенту за штету кад год посао не уради по упуствима његовим; тако свршени посао комитент није дужан признати за свој.

Комисионар је властан да одступи од добивених упутстава кад год, према појављеним приликама, може основано

узети да би и сам комитент, кад би за те прилике сазнао, од тих упутстава одустао.

Али ако се наручени посао може без штете одложити, комисионар је дужан известити комитента о овом одступању и сачекати његово одобрење.

§ 531.

Кад комисионар прода робу испод цене која му је одређена или је плати скупље него што му је одобрено, комитент је дужан, ако не жели да прими посао за свој рачун, да комисионару то изјави одмах чим га он извести о извршењу посла, јер ће се у противном случају сматрати да је на промењену цену пристао.

Али ако комисионар, у самом извешћу о извршењу посла, изјави да ће попунити ову разлику у цени, комитент тада нема права да посао одбије; само комитент и тада задржава право да тражи да му комисионар накнади штету, која би премашила разлику цена.

§ 532.

Комитенту припада корист, која долази отуда што је комисионар посао свршио под повољнијим условима него што су му били одређени.

Ово вреди нарочито тада, када комисионар прода робу скупље од цене коју му је комитент као најнижу означио, или кад купи по цену нижу од оне што ју је комитент одредио као највишу.

§ 533.

Ако се при предаји робе, која је комисионару преко возара послата, покаже да је она оштећена или непотпуна и то се споља може видети, комисионар је дужан да према возару одржи право на тражење накнаде, да прибави доказ у каквом је стању робу примио и да одмах о томе извести комитента; иначе одговараће за штету.

Ако је роба изложена квару или на њој касније наступе промене, услед којих њена цена може пасти, а нема времена да се изиште нарелба од комитента или ако комитент са наредбом задоцни, онда комисионар може приступити продаји по прописима §. 518.

§ 534.

Ако комитент не учини никакво наређење односно робе, ма да је према стању ствари био дужан то урадити, онда комисионар има права која по § 518. припадају продавцу.

§ 535.

Комисионар је одговоран комитенту за робу која му је поверена, ако ова пропадне или се поквари, изузимајући ако је штета настала услед таквог узрока, који ни обичан уредан трговац не би могао отклонити.

Комисионар одговара ако робу није осигурао само онда кад му је комитент наредио да је осигура.

§ 536.

Кад је комисионару дат налог за куповину, која је за обе стране трговачки посао, тада се има поступити по правилима која су прописана за купца у §§ 522. до 524. овог законика, и то како у погледу дужности комитентове да робу прегледа и комисионара извести о нађеним манама, тако и у погледу старања да се та роба очува и прода у случају ако је опасност да ће се покварити. Комитент је и у случају, кад је закаснио да саопшти мане робе, властан да тражи да му комисионар уступи сва своја права према трећем од кога је робу за његов рачун купио.

§ 537.

Тражбена права, која из нарученог посла проистичу, комитет је властан вршити према дужнику тек пошто их комисионар пренесе на њега.

Али између комитента и комисионара или поверилаца комисионаревих та се права имају сматрати као комитентова и пре него што се њему пренесу.

§ 538.

Кад комисионар, без одобрења комитентова, даде трећем лицу што унапред на рачун цене или му да кредита, он то чини само на своју одговорност.

Али, кад год комитент друкчије не нареди, комисионар је властан да робу уступи на почек, ако је такав трговачки обичај у месту где је наручени посао закључен.

Прода ли комисионар робу на почек, и ако за то није имао одобрења комитентовог нити је постојао такав обичај у месту, обавезан је да комитенту одмах цену плати, као да је он сам дужник. Ако би при продаји за готово цена била нижа, комисионар ће у оваквом случају бити дужан да даде ту нижу цену, а ако је ова нижа од оне што му је комитент означио као најнижу, онда је дужан да да и разлику према §. 531.

§ 539.

Комисионар само онда јемчи да ће лице, с којим је за рачун комитентов закључио наручени посао, испунити своје обавезе из тога посла, ако се на то обавезао или ако у месту где је седиште његове радње постоји такав трговачки обичај.

Комисионар одговара непосредно комитенту за испуњење уговора о року у толико, у колико се то у смислу уговора може захтевати. Он тада има права на нарочиту награду (награду *del credere*).

§ 540.

Комисионар, који се примио да купи меницу, дужан је, кад меницу пренесе комитенту, да то учини на уобичајени начин и без икакве награде.

§ 541.

Комисионар може тражити своју награду тек кад сврши наручени посао. Али он је може тражити и пре тога, ако постоји у месту такав обичај. Ову награду може захтевати и онда, кад посао који је за комитента закључио још није свршен кривицом самога комитента.

Комитент је дужан комисионару дати накнаду за чување робе у стоваришту и за њен пренос, поред трошкова, које му по Грађанском Законику има да накнади.

§ 542.

Комисионар има на комисионој роби заложно право за трошкове које је имао око те робе, за награду, за позајмнице које је дао на подлогу те робе; за менице које је потписао за ту робу или за обавезе које би на други ка-

кав начин примио, као и за све тражбине из текућег рачуна у комисионим пословима.

Ово право припада комисионару док се роба налази у његовом притежању, нарочито ако он може њоме располагати средством товарног листа или еспапнице (признаница стоваришна).

§ 543.

И онда, када је комисионар сопственик комисионе робе властан је да се по прописима о залози из ње наплати за тражбине означене у предњем члану.

§ 544.

Из тражбина, које потичу из посла закљученог за рачун комитентов, комисионар може наплатити пре комитента и његових поверилаца своја потраживања која су означена § 542.

§ 545.

Кад комисионар добије налог да купи или прода робу која има берзанску или тржишну цену, властан је ако комитент не буде друкчије наредио, да робу, коју има купити, да је сам као продавац, или робу, за коју је добио налог да је прода, задржати за себе као купац. Ово исто вреди и за хартије од вредности.

У таком случају комисионар је само дужан да поднесе рачун о закљученој куповини или продаји, као и доказ да је цена, коју је означио, у време извршења комисиона одговорала тадашњој берзанској или тржишној цени.

Као време извршења има се узети онај дан кога комисионар пошаље комитенту извештај о извршењу.

Кад је комисион извршен за време берзе или трга, а извешће о њему послато тек пошто је берза или трг свршен, онда цена, која је урачуната комитенту, не сме бити неповољнија од цене која је била на закључку берзе или трга.

Ако се комисион имао извршити по извесном одређеном курсу (првом, средњем, завршном курсу), комисионар је овлашћен и уједно обавезан да тај курс стави комитенту у рачун, без обзира на то када му је послао извештај о извршењу.

Код хартије од вредности и робе за које се берзанска

или тржишна цена службено утврђује, комисионар не може, за случај да сам купи комитентову робу или му своју прода ставити комитенту у рачун неповољнију цену од оне која је службено утврђена.

§ 546.

Комисионар је дужан, и онда кад сам купи комитентову робу или му своју прода, да комитенту рачуна повољнију цену од оне означене у предњем параграфу, ако је ову могао постићи да се само колико треба по дужности постарао за то.

Ако је комисионар, пре него што је послао извештај о извршењу, услед наложеног му комисиона закључио с киме на берзи или тргу какав посао, то он не сме комитенту рачунати повољнију цену од оне што је у том послу уговорио.

§ 547.

Прописи § 545. става 2. до 5. и § 546. не могу се уговором изменити на штету комитента.

§ 548.

Када робу сам даје као продавац или је узима као купац, комисионар има права на обичну награду и накнаду трошкова који се и иначе јављају редовно код комисионог посла.

§ 549.

Прописи §§ 542. и 543. вреде и онда, кад комисионар сам купи комитентову робу или му своју прода.

§ 550.

Кад год комисионар поднесе извештај о извршењу комисиона, а у њему изрично не назначи да хоће комитентову робу сам да купи или да му своју прода, има се узети да је посао извршио са трећим лицем за рачун комитентов.

Не вреди споразум између комитента и комисионара да комисионар, после послатог извештаја о извршењу комисиона, може дати изјаву да је комитентову робу сам купио или му своју продао, или је посао с другим закључио.

Комисионар губи право да комитентову робу сам купи или да му своју прода, чим комитент порече комисион и

тај му отказ стигне пре него што отпрати извештај о извршењу.

§ 551.

Прописи овога одељка вреде и онда, кад се комисионар прими да, за рачун другог а у своје име, у својој трговачкој радњи изврши какав посао на начин друкчији од онога што је означен у § 505. То исто вреди и онда кад се какав трговац, који није комисионар, прими да у својој трговачкој радњи изврши какав посао на означени начин.

Као комисион за куповину или као комисион за продају у смислу овог одељка важи и комисион који има за предмет набавку какве незамењиве покретне ствари, која се има направити од материјала који ће предузимач набавити.

ОДСЕК IV.

Отправљачки посао.

§ 552.

Отправљач (спедитер) је онај, коме је занимање да, на своје име а за рачун другог (пошиљаоца), пошаље робу средством возара.

Прописи о комисионару примењују се и на права и на дужности отправљача, у колико овај одељак не садржи особене одредбе. Ово се нарочито односи на одредбе §§ 533. и 535. о примању, чувању и осигурању робе.

§ 553.

Отправљач је обавезан да пошаљање, а нарочито избор возара и посредних отправљача, изврши као добар и савестан трговац. Он ће се при томе старати за интересе пошиљаоца и дужан је да поступа по његовим упутствима.

Отправљач има права да пошиљаоцу стави у рачун већу возарину од оне коју је са возаром погодио.

§ 554.

Отправљач може тражити своју награду (провизију) тек кад роба буде предата возару ради преноса.

§ 555.

За возарину, своју награду, своје издатке и друге трошкове, као и за све што је унапред за робу платио или позајмио, отправљач има заложно право на тој роби, ако је она још у његовој државини, а нарочито ако може њоме располагати спроводним писмом или сместишном признаницом.

§ 556.

Ако се отправљач послужи посредним отправљачем, онда и овај може упоредно с њим вршити сва права која припадају његовом претходнику, а нарочито заложно право.

У колико је претходник за своје потраживање измирен од свога последника, потраживање и заложно право првога прелази на овога другога. То вреди и о потраживању и заложном праву возара, у колико га је посредни отправљач измирио.

§ 557.

Отправљач је властан да пренос робе сам изврши, ако није друкчије наређено.

Ако се послужи тим правом, њему онда припадају права и дужности возара, те је властан осем награде и трошкова, који се при отправљачким пословима редовно јављају, рачунати и обичну возарину.

§ 558.

Ако су отправљач и пошиљач унапред уговорили утврђену цену за пренос робе, онда отправљач има само права и дужности возара. Награду може тражити само онда, ако је нарочито уговорена.

Ако отправљач пошаље робу заједно са робом других пошиљача, на основу подвозног уговора о збирном товару који је за свој рачун закључио, онда вреди прописи првога одељка овога параграфа и ако нема споразума о утврђеној цени за пренос. У томе случају отправљач може тражити ону возарину која одговара приликама, али највише обичну возарину која би се платила кад би се свака поједина роба сама за се одашиљала.

§ 559.

Тражење накнаде штете од отправљача због губитка, мањка, квара или закашњења предаје робе застарева за годину дана. Тај се рок може уговором продужити.

У случају квара или мањка застарелост почиње по истеку дана кога је предаја била; а у случају губитка или закашњења по истеку дана кога је предаја требала да буде извршена.

Тражење накнаде из одељка првог овога § може и по истеку рока за застарелост истаћи у одбрану против отправљача, али само тада, ако је пре тога отправљачу саопштен губитак, мањак, квар, или закашњење предаје робе, или ако му је саопштење о томе послато, а тако исто ако је код суда тражено да се о тим збићима прибави доказ, или ако је отправљачу саопштено да поведен спор између пошиљаоца и примаоца или каснијег прибављача робе због губитка, мањка, квара или закашњења предаје.

Ови прописи не вреде онда, кад је отправљач намерно проузроковао губитак, мањак, квар или закашњење предаје дотичне робе.

§ 560.

Прописи овога одељка примењују се и онда, кад неки трговац, који није отправљач, вршећи своје трговачке послове, прими на себе да у своје име и за рачун другога испошље какву робу посредством возара.

ОДСЕК V.

Јавна сместишта.

§ 561.

Сместиштар је онај чије је занимање да прима на смештај и чува туђу робу.

§ 562.

О правима и дужностима сместиштара, односно примања чувања и осигурања робе, вреде §§ 533. и 534. који су прописани за комисионара.

Чим се на роби појаве промене услед којих се цена

може смањити, сместиштар је дужан неодложно известити о томе онога који је робу предао на чување; иначе је дужан накнадити штету која отуда произађе.

§ 563.

Сместиштар је дужан ономе који му је робу предао на чување допустити да за време радних часова робу прегледа, узима од ње пробе и да предузима све што је потребно за одржање робе.

§ 564.

Када су предате на чување замењиве ствари, сместиштар је само онда овлашћен да их помеша са другим исте врсте и каквоће, кад му је то изреком допуштено.

Ни у том случају сместиштар нема права сопствености не роби; од укупне количине све помешане робе он може издати сваком сопственику његов део, не тражећи одобрење од осталих сусопственика.

Прописи овога одељка не вреде кад је роба предата стоваришту на чување тако, да постане његова сопственост а да он буде дужан вратити ствари исте врсте, каквоће и у истој количини.

§ 565.

Сместиштар има права тражити да му се плати уговорена или у месту уобичајена лежарина, као и да му се накнаде плаћена возарина и царине, а тако исто и сви други трошкови које је на робу учинио, у колико је према приликама морао држати да су нужни.

Од ових трошкова који се имају накнадити сместиштару (сместишни трошкови), издатци који су учињени у готову новцу морају се одмах положити. Остали сместишни трошкови имају се платити по истеку свака три месеца, рачунајући од кад је роба унесена, или, ако је роба у међувремену изузета, онда од кад је натраг примљена. Кад се роба од чести изузима, тада се има платити само сразмеран део ових трошкова, мањ ако вредност заостале робе не даје сместиштару довољну сигурност.

§ 566.

За сместишне трошкове сместиштар има заложно право

на роби све докле се она налази у његовој државини, нарочито ако му стоји на расположењу по товарном листу или сместишној признаници.

§ 567.

Сместиштар не може захтевати да сопственик робу узме натраг пре него што протече време за које је уговорено да она остане у сместишту, а ако није уговорено колико ће роба остати, онда то не може захтевати пре него што истече три месеца од кад је дата на чување. Ако време чувања није уговорено или ако сместиштар робу задржи и после уговореног рока, он може захтевати да се роба дигне тек кад откаже даље чување робе и од тада протече један месец дана.

Али кад постоји важан узрок сместиштар је властан захтевати да се роба дигне пре него истече уговорено време и без отказа.

§ 568.

За застарелост права тражења накнаде од сместиштара због пропасти, мањка, квара или закашњења предаје робе вреде наређења § 559. Кад сва роба пропадне застарелост почиње тећи од дана кога сместиштар буде известио сопственика о пропасти њеној.

§ 569.

Кад је сместиштар издао сместишну признаницу која се може на другога индосаментом пренети, тада, ако је он робу примио, предаја сместишне признанице ономе, који се њоме овлашћује да робу прими, има за прибављање права на робу она иста дејства као и предаја саме робе.

§ 570.

Ближе одредбе о уређењу јавних сместишта и о сместишним признаницама, које се могу издати на подлогу предате робе, прописаће се нарочитим законом.

Возарски посао.

§ 571.

Возар је онај коме је занимање да преноси робу сувим или водом.

§ 572.

Возар може захтевати да му се изда спроводница.

Спроводница треба да садржи:

1. место и дан издања;
2. име и место становања возара;
3. име онога коме се роба има предати (примаоца);
4. место где се соба има предати;
5. означење робе по каквоћи, количини и знацима (обележје);
6. означење спроводних писама потребних за царинско или пореско поступање или полициско испитивање робе;
7. подвозну цену (возарину), а ако је она унапред плаћена, забелешку о томе;
8. особене погодбе које су стране уговориле о другом чему, нарочито о времену у коме пренос треба извршити, о накнади због закашњења предаје, и о повукама које на роби стоје;
9. потпис пошиљача, својеручан или стављен путем механичког умножавања.

Пошиљалац одговара возару за истинитост и потпуност података у спроводници.

§ 573.

Пошиљалац је дужан да преда возару спроводне исправе, које су потребне да се могу извршити царински, порески или полицијски прописи пре предаје робе примаоцу. Он је одговоран возару, у колико до овога нема кривице, за све последице које се појаве што нема потребних исправа или што су оне недовољне или нетачне.

§ 574.

Ако о времену, у коме возар има да изврши пренос, није ништа уговорено, онда се по месном обичају одређује

рок, у коме се има на пут кренути и своје путовање свршити. Ако месног обичаја нема, пренос се има извршити у року који одговара приликама.

Ако почетак или наставак преноса буде, без кривице пошиљачеве, за неко време спречен онда пошиљалац није дужан чекати док се препрека уклони, већ има права одмах од уговора одустати; али он тада мора дати накнаду возару, ако до овога нема какве кривице, за спрему за путовање, за истоваривање и за учињени део пута. О количини награде решава месни обичај, а ако обичаја нема, награда се одређује према приликама.

§ 575.

Возар одговара за штету, која произиђе услед губитка или оштећења робе од дана пријема до њене предаје или услед закашњења предаје, осем ако губитак, оштећење или закашњење долази од околности које се брижљивошћу савесног возара нису могле отклонити.

За губитак или оштећење драгоцености, уметничких предмета, новца или хартије од вредности, возар одговара само тада, ако му је при предаји робе саопштена природа или вредност робе.

§ 576.

Ако возар на основу уговора о преносу мора дати накнаду за цео или делимични губитак робе, он је дужан да накнади обичну трговинску вредност или ако ње нема, обичну вредност коју је роба исте врсте и каквоће на месту предаје у оно доба имала када је предаја требала да буде; од те вредности треба одбити све што је услед губитка уштеђено на царини, другим трошковима и возарини.

У случају оштећења мора накнадити разлику између продајне вредности робе у оштећеном стању и обичне трговинске вредности или обичне вредности, коју би роба, исте врсте и каквоће, имала на месту и у време предаје кад не би било оштећења; од тога се одбија све што је услед оштећења уштеђено на царини и другим трошковима.

Ако је штета учињена намерно или великим нехатом возаревим, онда ће он бити дужан не само да накнади учињену штету, него и изгубљени добитак.

§ 577.

Возар одговара за кривицу својих људи и других лица којима се послужио за пренос, као год и за своју властиту кривицу.

§ 578.

Али возар преда робу, за коју се обавезао да је пренесе другом ком возару, он ипак одговара за извршење преноса све до предаје робе примаоцу.

Овај други возар самим тим, што прима робу с првобитном спроводницом, ступа у уговор преноса и прима на себе самосталну обавезу да изврши пренос онако како спроводница гласи.

Кад је на основу ових прописа један од возара штету подмирио, он је властан тражити за то накнаду од оног возара, који је за штету крив. Ако се не узможе утврдити ко је од тих возара крив, онда они сви заједно носе штету по мери својих учешћа у преносу, осем ако ко од њих не докаже да се штета није догодила на његовом делу пута.

§ 579.

Пошиљач може наредити возару да робу с пута задржи, да је натраг врати или да је преда коме другом, а не ономе који је назначен у спроводном писму. Повећани трошкови извршењем сличних налога морају се накнадити возару.

Право располагања пошиљача престаје, кад возар, пошто је роба приспела у место предаје, преда спроводницу примаоцу или кад је прималац у смислу § 580. против возара тужбу подигао. У таквом случају возар је дужан придржавати се само упутстава примаочевих, иначе одговара овоме за робу.

§ 580.

Прималац је властан да, пре него што роба приспе у место предаје, предузме према возару све мере које су потребне за безбедност робе и да му тога ради изда потребна упуства. Но пре него што роба приспе у место предаје, може само тада захтевати да му се преда, кад је пошиљач за то овластио возара.

§ 581.

Пошто роба приспе у место предаје, прималац је овлашћен да у своје име против возара употреби сва права која истичу из уговора преноса, ако и он сам испуни обавезе које отуда истичу за њега, било да то уради у свом било у туђем интересу. Он је посебице властан да тражи од возара да му преда спроводницу и робу. То му право престаје кад пошиљач возару противно нареди по праву које му даје § 579.

§ 582.

Примањем робе и спроводнице прималац постаје обавезан да возара исплати по спроводници.

§ 583.

Кад се прималац не може да пронађе, или кад он неће робу да прими, или кад је предаја робе другим чим спречена, возар је дужан без одлагања известити пошиљача о томе и тражити упуства.

Ако прилике то возару не допуштају, или ако пошиљач закасни с упуствима или се дата упуства не могу извршити, онда је возар овлашћен да робу смести у какво јавно сместиште или на други безбедан начин склони. Ако је роба подложна квару или је опасност у одлагању он може робу продати по § 518 став 2 до 4.

О смештају или о продаји робе возар је дужан без одлагања известити и пошиљача и примаоца, осем ако је то неподесно учинити; у случају да ово не учини одговоран је за накнаду штете.

§ 584.

Кад се возарина, заједно са осталим потраживањима за које роба јемствује, исплати и роба прими, онда престају све права из уговора о преносу противу возара.

Овај препис не вреди у случају кад је пре пријема робе вештацима утврђено оштећење или мањак робе.

За оштећење или мањак робе, који се у време предаје није могао споља приметити, може возар бити тужен и после пријема робе и исплате возарине, кад је та мана постала у времену од кад је возар робу примио па док је

није предао, и кад је, чим је мана откривена, без одлагања а најдаље за недељу дана после пријема, тражено да вештаци ту ману утврде. Ако је возару јављено за ману одмах како је она откривена и у напред одређеном року, онда се утврђивање мане може тражити без одлагања тек после тренутка до кога се у редовним приликама могао очекивати одговор возарев.

Трошкове око утврђивања мањка или оштећена сноси возар, ако се нађе такав мањак или оштећање робе за које је возар одговоран.

Возар се не може позивати на ове прописе, кад је намерно или крајњом небрижљивошћу причинио штету.

§ 585.

О застарелости тужаба против возара због губитка, мањка, оштећења или закашњења предаје робе вреди по подобију прописа § 559. Ово не вреди за права означена 3 ставу § 578.

§ 586.

Возар има на роби заложно право за све тражбине које истичу из уговора о преносу, нарочито за возарину и лежарину, царину и друге издатке, као и за позајмице дате на робу. Заложно право постоји све докле се роба налази у његовој државини, нарочито докле може њоме располагати товарним листом или смешнишном признаницом.

И после предаје траје то заложно право, ако се возар у року од три дана после предаје обрати суду с тражењем за наплату или обезбеду свога потраживања и ако се роба још налази у државини примаоца.

Кораке, које по грађанском закону треба вршити за наплату тражбина из заложеног добра, возар има да предузме наспрам примаоца.

Ако се прималац не може да нађе, или се устеже да робу прими, онда је возар овлашћен да тужбу за наплату или обезбеду преда против пошиљаоца.

§ 587.

Последњи возар дужан је, ако што друкчије није наређено у спроводном писму, да при предаји робе наплати и све тражбине својих предходника као и све повуке које

на роби стоје, и да врши сва права предходника, а нарочито њахово заложно право. Заложно право предходника траје докле и заложно право последњег возара.

Ако је предходни возар измирен од возара који за њим долази, онда тражбине и заложно право онога прелазе на овога.

На исти начин прелази тражбина и заложно право отправљача на наредног отправљача и на наредног возара.

§ 588.

Возар, који је робу предао без наплате онога што се на њу имало да потражује и није се за три дана обратио суду за остварење заложног права, одговоран је предходницима. Он ће, као и предходни возар и отправљачи, изгубити право накнаде (регреса) од предходника. Право пак примаоцу остаје у снази

§ 589.

Ако на истој роби постоје више заложних права, основаних на §§ 542., 555., 566., 586., онда се ред првенства међу заложним правима из уговора отправљања или преноса робе одређује тако, да касније право предходи старијем.

Ова заложна права укупно предходе заложном праву комисионаревом, које не истиче из уговора о отправљању робе, и праву сместиштара, као и заложном праву отправљача и возара за позајмицу дату на робу.

§ 590.

Возар може издати товарницу о примљеној роби ради утврђења своје обавезе да робу преда.

§ 591.

У товарници треба означити:

1. Место и дан издања;
2. Име и место становања возаревог;
3. Име пошиљаоца;
4. Име оног коме се или на чију се наредбу роба има предати; као такав важи и отправљач, кад је товарница само по наредби издава;
5. Место предаје робе;
6. Означење робе по каквоћи, количини и знацима;

7. Погодбе које се тичу возарине и повуке које на роби стоје, и, ако је возарина унапред плаћена, и напомену о томе.

Товарницу мора возар потписати.

Пошиљач је дужан дати возару својим потписом оверен препис-товарнице кад овај то затражи.

§ 592.

Товарница одређује правни одношај између возара и примаоца робе; одредбе уговора о преносу које нису ушле у товарницу не вреде за примаоца, осем ако се товарница изреком на њих не позива.

За правни одношај између возара и пошиљаоца вреде одредбе уговора о преносу.

§ 593.

Онај је овлашћен да робу прими коме се она према товарници има предати, или, ако товарница гласи на наредбу, на кога је она пренесена, онако како се меница преноси.

То лице има још и пре но што роба приспе на место предаје она права, која припадају пошиљаоцу у погледу располагања робом ако товарница није издана.

Возар сме по наредби пошиљача робу задржати, вратити или предати другом ком лицу, а не ономе које је товарницом овлашћено, само тада, ако му се товарница врати, иначе је за робу одговоран законитом држаоцу менице.

§ 594.

Возар је дужан да робу преда само ако му се врати товарница, у којој је потврђен пријем робе.

§ 595.

Ако возар робу коју се обавезао да је пренесе преда другом возару (§ 578.), овај прима робу на основу товарнице и одговара по њеној садржини.

§ 596.

Ако је возар робу примио, онда предаја товарнице ономе

који је њоме овлашћен да робу прими, вреди у погледу прибављања својине као и да му је роба предата.

§ 597.

Одредбе §§ 572. до 595. примењују се и онда, кад неки трговац, који није возар, у вршењу својих трговачких послова прими на себе пренос робе сувим или водом.

§ 598.

Одредбе овог одељка не примењују се на државну пошту кад преноси робу, пошто није трговац у смислу овог закона.

ОДСЕК VII.

Пренос ствари и лица железницом.

§ 599.

Железнице које служе јавном преносу робе дужне су да приме и отправе робу на какву станицу удешену за пренос робе у Србији:

1. ако се пошиљач потчини условима за отправљање робе и другим општим наређењима железничким;

2. ако пренос није забрањен на основу законских наређења или из разлога јавнога поретка;

3. ако роба може бити пренесена по уредби о превозу путника и робе на железницама, или по прописима издатим на основу те уредбе, а ако у њима нема о томе ништа, кад се пренос може да изврши с обзиром на постројења и возна средства оних железница преко којих би се пренос имао извршити.

4. ако се отправљање може да изврши редовним преносним средствима;

5. ако отправљање није спречено околностима које се сматрају као недољива сила.

Железница је дужна примати робу на возидбу само ако је може одмах и отправити. У колико је железница обавезна да прима на привремено чување робу коју не може одмах да пренесе, одређује уредба о превозу на железницама.

Роба се отправља оним редом како је примана на превоз, осем ако се неби морало од тога правила изузетно отступити, у јавном интересу или због каквих несавладљивих препрека у железничком саобраћају.

Противан поступак даје право на накнаду њиме причињене штете.

§ 600.

Прописи предходног одсека важе и за послове око преноса на железницама намењеним јавном преносу робе у колико није друкчије прописано у овом одсеку или уредби о превозу на железницама.

§ 601.

Железница је дужна на захтев пошиљача, да на дупликату спроводнице потврди кога је дана робу примила за отправљање. Отправљач је дужан да поднесе дупликат заједно са спроводницом.

Кад се издаје дупликат спроводнице, стоји пошиљачу право располагања о коме се говори у § 579 само тада, ако покаже дупликат. Ако железница изврши налог пошиљачев а не тражи да јој се поднесе дупликат, онда је она одговорна за штету која би отуда произашла за онога примаоца коме је пошиљач дупликат предао.

§ 602.

Железница одговара за штету због губитка или оштећења робе ако то произађе у времену од пријема робе за превоз до предаје, осем ако штета није произашла или кривицом онога који је властан њоме располагати, или услед његове наредбе коју је железница тачно извршила, или услед неодољиве силе, или услед рђавог паковања које се споља није примећавало, или услед природног својства робе, а посебице услед каквог унутрашњег квара, усанућа или обичног растацања.

И овде вреди пропис § 575 став 2.

§ 603.

Кад је железница дужна накнадити штету, на основу уговора о преносу за целокупан или делимичан губитак робе,

онда има да плати обичну трговачку вредност; а ако ова није позната, онда обичну вредност, коју роба исте врсте и каквоће има на месту пошиљања у времену пријема преноса, пошто се у то урачуна и оно што је плаћено на имепарине, возарине и осталих трошкова.

Ови прописи вреде и за делимичну накнаду, за оштећење или мањак робе.

Ако је штета учињена кривицом или крајњим небрежењем железнице, онда се може тражити накнада потпуне штете.

§ 604.

Железница одговара како за своје особље, тако и за друга лица којима се служи при вршењу преноса.

§ 605.

Железница не одговара за штету:

1. на оној роби, која се према тарифским прописима или према споразуму са пошиљачем означеном у спроводници, отправља у отвореним колима, — ако је штета произашла отуда, што је роба возена у отвореним колима;

2. на роби, која је према изјави пошиљача у спроводници примљена на возидбу без завоја (непакована), или с недовољним или повређеним завојем, а према својој природи треба да је у завоју, који би је сачувао од губитка или повреде за време преноса, — ако су се губитак или повреда догодили због тога недостатка;

3. на роби, коју према тарифским прописима или нарочитом споразуму означеном у спроводници, товари и истоварује пошиљач односно прималац робе, — ако је штета учињена при товарењу и истоваривању или услед рђавог товарења;

4. на роби, која је по својој природи и своме саставу изложена опасности да претрпи губитак или квар, нарочито: да се изломи, зарђа, поквари, јако цури, сасуши или растура, — ако је штета произашла услед таквог својства робе;

5. код живих животиња, ако је штета произашла из особите опасности с којом је скопчан њихов пренос;

6. на роби, где долазе и животиње, која се има пренети с пратиоцем по уредби о превозу путника и робе на

железницама, тарифи или нарочитој погодби с пошиљачем, која је погодба унета у спроводницу, — ако је штета такве природе да се могла отклонити да је било пратиоца.

Ако се штета, према приликама, могла догодити са кога од узрока поменутих у овом §, сматраће се да се она заиста због тога и догодила, докле се год противно не докаже.

Железница се не може ослободити одговорности на основу ових прописа, ако се штета догодила њеном кривицом.

§ 606.

Код робе која по својој природној особини за време возидбе губи по правилу у тежини, железница не одговара за мањак у тежини докле год он није већи од допуштеног процента губитка у тежини.

У случају да се више комада робе преноси по истој спроводници, допуштени проценат губитка у тежини рачунаће се за сваки комад понаособ, ако је тежина појединих комада означена у спроводници или се иначе може да утврди.

Ово ограничење одговорности не вреди, када мањак у тежини, према околностима, није произашао услед природних особина робе, или кад допуштени проценат мањка не одговара природи робе или осталим приликама.

Кад роба сасвим пропадне, неће се одбијати допуштени проценат губитка у тежини.

§ 607.

Железнице могу у изузетним и специјалним тарифама прописати највећу накнаду штете за мање у тежини, губитке и повреду робе, под погодбом, да су те тарифе објављене, да је возарина по тим тарифама за цео пут мања но по обичним тарифама железнице, и да се та највећа накнада примењује на целу дужину пута.

У свима случајевима кад се докаже та је штета учињена намерно или услед крајње небрежљивости железнице, може се тражити накнада целе штете.

§ 608.

У колпко се накнада, која се има дати за губитак или оштећење драгоцености, вештачких предмета, новаца или хартије од вредности, може ограничити на одређену највећу

суму, прописује уредба о превозу на железницама. Пропис § 607. став 2. вреди и овде у колико се може да примени.

§ 609.

Ако је у товарници, признаници о пртљагу или спроводници, саобразно прописима уредбе о превозу на железницама, означена већа вредност ради обезбеде исправне предаје робе, онда на случај губитка или оштећења може се тражити, покрај накнаде коју предвиђа § 603. став 1. и 2., још и накнада веће штете, до назначене веће вредности.

Ако је обавеза за накнаду по прописима § 607. или по § 608. ограничена на максимум, онда се не може уговорити већа накнада од овога максимума.

§ 610.

Кад прималац приликом примања робе споља није могао приметити, да је роба оштећена или умањена, он тада може тражити накнаду од железнице по § 584. став 3. само онда, ако се у року од седам дана по пријему робе, ради утврђења тога недостатка, или обрати суду да изврши судско вештачки увиђај робе, или се писмено обрати железници с тражењем да она изврши истрагу према уредби о превозу на железницама.

Ако је штета причињена намерно или из крајњег небрежења, железница се не може бранити овим законским наређењима.

§ 611.

За губитак путничког пртљага који је дат на пренос железница одговара само онда, ако је пртљак тражен на станици којој је упућен у року од осам дана по доласку воза за који је пртљак предат на пренос.

Уредбом о преносу прописује се колико се највећа накнада може дати на случај губитка или оштећења путничког пртљага, који је железници за пренос предат. Али, ако је штета причињена намерно или из крајњег небрежења, онда накнада може бити и већа.

За губитак или оштећење путничког пртљага који није предат за пренос, као и за ствари које су остављене у возу,

железница одговара само ако се то може њој у кривицу приписати.

§ 612.

Железница одговара за штету која произађе услед протекла рока одређеног за предају, осем ако закашњење није наступило због узрока који се не може приписати железници нити га је она могла отклонити.

Ако је у спроводници, признаници о пртљагу или у преносници стављена већа вредност ради обезбеђења исправне предаје робе, саобразно уредби о преносу на железницама, онда ће се накнадити та већа вредност, а ако та вредност није стављена, онда штета не може да буде већа од подвознине. За путничке пртљаге може се уредбом о преносу на железницама утврдити друга највећа мера накнаде у место да се она даје по висини подвознине.

Уредба о превозу на железницама одређује се колика се накнада даје за недоказану штету.

Накнада потпуне штете може да се тражи само онда, кад железница намерно или из крајњег небрежења не изврши предају робе на време.

§ 613.

Железница не одговара по уговору о преносу, ако се за пренос предаду предмети који су искључени из преноса или се могу преносити само под извесним погодбама, а од стране пошиљача нису потпуно или су нетачно означене, или се пошиљач не побрине за мере безбедности.

§ 614.

Кад на спроводници као место предаје робе буде одређено место које не лежи на прузи, онда може бити одређено да железница као возар одговара за пренос само до последње железничке станице, а односно осталог преноса да одговара као отправљач.

§ 615.

Ако се пренос на основу једне исте спроводнице по § 578. став 2. изврши преко више железница, које су у вези, онда се потраживање из уговора о преносу, без ре-

мећења права на узајамну накнаду између појединих железница, може путем тужбе тражити само од прве железнице или од оне која је робу најпосле са спроводницом примила, или против оне на чијој је прузи штета причињена.

Тужилац има права да се тужбом обраћа на коју хоће од назначених железница, али предајом тужбе престаје право избора.

Права која произилазе из уговора о преносу могу да се, у виду против-тужбе или компенсације, истакну и против железница које нису означене у првом ставу овог члана, ако се тужба заснива на уговору о преносу.

§ 616.

Тражбине железнице да јој се доплати мање плаћена возарина или такса, као и тражбина да железница врати више наплаћену возарину или таксу, застаревају за годину дана, ако се оснивају на нетачној примени тарифе или на рачунској погрешци. Застарелост тече од дана кад је плаћање учињено.

Застарелост тражбине за повраћај више наплаћене возарине или таксе, као и застарелост у § 585., прва реченица, означених тражбина, прекида се писменим тражењем код железнице. Ако потраживање буде одбијено, застарелост почиње поново од дана када се одлука написмено саопшти жалиоцу и кад му се врате исправе које су биле приложене пријави. Жалбе поднесене после тога железници или њеној претпостављеној власти не прекидају застарелост. Свака даља тражења, која се железници или вишим властима упуте, не прекидају застарелост.

§ 617.

Обавезе из § 578. став 1 и 2; и §§ 584., 601., 616. не могу ни уредбом о превозу на железници ни уговором искључити или ограничити. Наређења која су противна овим прописима не вреде. То исто вреди и за све погодбе које би биле противне наређењима уредбе о превозу на железницама.

§ 618.

Правила о превозу лица на железници прописују се уредбом о превозу путника и робе на железницама.

§ 619.

Код железнице која служи јавном саобраћају, а не подлежи железничком правилнику (омање железнице) уместо наређења уредбе о превозу путника и робе на железницама у Србији, која се помињу у §§ 599., 605., 606., 608., до 612., имају се примењивати услови о преносу који су прописани за та предузећа.

Наређења § 599. примењују се само у толико, да овака железничка предузећа не смеју одрећи пренос робе на својој прузи.

III ДЕО

ДОКАЗИ О ТРГОВАЧКИМ ПОСЛОВИМА.

§ 620.

Трговачки се послови доказују свима доказним средствима прописаним законом о грађанско-судском поступку, а осим тога: трговачким књигама, трговачком кореспонденцијом, изводима из књига трговачких посредника, трговачким рачунима и свима осталим доказним средствима, која су прописана овим законом, а тако исто и сведоцима кад год се за какав посао нарочито не тражи писмена исправа.

IV ДЕО

ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНА НАРЕЂЕЊА.

§ 621.

Трговински законик за Краљевину Србију ступа на снагу заједно с Грађанским закоником.

§ 622.

Кад трговински законик ступи на снагу престају важити наређења §-а 1—75. закључно трговачког законика од 20. јануара 1860 год., закон о акционарским друштвима од 10 децембра 1896 год. и § 17. устројства трговачког суда од 12. децембра 1859 године, а остају и даље у важности наређења главе VI и VII. трговачког законика од 20. јануара 1860 год. о вученим и сопственим меницама.

§ 623.

Где год се у коме закону упућује на наређења трговачког законика, имају се применити одговарајућа наређења овог законика.

§ 624.

Трговачки спорови који се затеку несвршени кад трговински законик ступи на снагу пресудиће се по наређењима досадањег трговачког законика.

§ 625.

Ако је какво кажњиво дело учињено за време важности досадањег закона о акционарским друштвима, а суди се у време кад овај законик ступи на снагу, онда ће се

свагда пресудити по оном од та два закона, који је за кривца блажи.

§ 626.

Акционарска друштва која су постала пре проглашења трговинског законика морају се, у року од две године, у свему саобразити прописима овог законика.

§ 627.

Наређења § 254. овог законика о несталим или упропашћеним акцијама имају се применити и онда, ако је акција нестала или је упропашћена пре ступања овог законика на снагу.

§ 628.

За лица која су се при ступању на снагу овог законика затекла као чланови управног и надзорног одбора вреде наређења §-а 262. за све време трајања њихове управе.

§ 629.

Наређење првог става § 308. не вреди за обећања која су дата пре ступања у живот овог законика.

§ 630.

Нова акционарска друштва и командитна друштва на акције, која по својим статутима могу есконтovati менице, не могу се установљавати у селима и варошицама у којима не постоји средски суд или средска полицијска власт, а она која се, у таким местима, затеку у времену ступања на снагу овог законика, имају престати по истеку времена одобреног им приликом потврде статута.

§ 631.

Акционарско и командитно друштво на акције може да буде растурено ако учине такве радње или нерадње, због којих постају опасне по општи интерес. О престанку оваквих друштава решава Министар Народне Привреде против чијег решења има места жалби.

САДРЖАЈ
ПРЕДПРЕДЛОГА ТРГОВИНСКОГ ЗАКОНИКА
ЗА КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ.

ПРВА КЊИГА

Опште одредбе

I ДЕО

о трговцима и трговачким друштвима	СТРАНА
Одсек I. О трговцима	1
Одсек II. Трговачки регистар	4
Одсек III. Трговачка фирма	6
Одсек IV. Трговачке књиге	11
Одсек V. Прокура и трговачки пуномоћници	15
Одсек VI. Трговачки помоћници и ученици	17
Одсек VII. Трговачки посредници (сензали)	23
Одсек VIII. Трговачки агенти	27

ДРУГА КЊИГА

Одсек IX. О трговачким друштвима.	
Глава I. Општа наређења	30
Глава II. Јавно трговачко друштво	30
I. Оснивање овог друштва	30
II. Правни одношај између другара	32
III. Правни одношај другара према трећим лицима	36
IV. Престанак друштва и иступање другара	38
V. Ликвидација друштва	42
VI. Застарелост	45
Глава III. Мешовито или командитно друштво	46
Глава IV. Акционарско друштво.	
I. Опште одредбе	49
II. Оснивање друштва	52
III. Правни односи друштва и акционара	61
IV. Уређење и управа	66

	СТРАНА
V. Измене друштвених правила	80
VI. Престанак и неважност друштва	85
VII. Државни надзор	92
VIII. О страним акционарским друштвима у Србији	92
IX. Казне	93
Глава V. О командитном друштву на акције	96
Глава VI. Друштво с ограниченом одговорношћу	
I. Оснивање друштва	102
II. Друштвени органи	
1. Пословође	106
2. Надзорни одбор	112
3. Збор другара	114
4. Права мањине	118
III. Измене друштвеног уговора	121
IV. Филијали	124
V. Правни одношаји друштва и другара	126
VI. Престанак друштва	133
VII. Преокретање других друштава у друштво с ограниче- ченом одговорношћу	137
VIII. Страна друштва с ограниченом одговорношћу	139
IX. Казне	141
Одсек X. Тајно друштво	142
Одсек XI. Друштво за почесне спекулације	144

ТРЕЋА КЊИГА

II ДЕО

Трговачки послови

Одсек I. Општи прописи	146
Одсек II. Трговачка куповина	154
Одсек III. Комисион	157
Одсек IV. Отправљачки посао	163
Одсек V. Јавна сместишта	165
Одсек VI. Возарски посао	168
Одсек VII. Пренос ствари и лица железницом	175

III ДЕО

Докази о трговачким пословима	183
---	-----

IV ДЕО

Прелазна и завршна наређења	184
---------------------------------------	-----

33471